

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- POSEBNOSTI MAJHNIH ŠOL, str. 2
- VPISNE MOŽNOSTI V LJUBLJANI, str. 2
- SENCE NAD NARODOVO SAMOBITNOSTJO, str. 3
- TEMELJNA ČLOVEKOVA PRAVICA DO ZNANJA – VSE BOLJ DALEČ, str. 3
- SISTEM EKOLOŠKE VZGOJE NA NIZOZEMSKEM, str. 4
- SLOVENSKA BESEDA V TESNEH TUJINE, str. 5
- ZNANJE IN USPEŠNOST PRI SPRAŠEVANJU, str. 9
- REDNI RAZPISI, str. 11

PAVEL ZGAGA

Šola in »nelagodje v demokraciji«

Šola in demokracija imata (ne samo) v naših krajih neko nesrečno skupno točko: od obeh pogosto pričakujejo popolnost in odrešujočo vlogo. Toda od velikih obetov o »čarobni palici demokracije« pred letom dni je ostalo bore malo in ob »težkem gospodarskem položaju« – očitnem »izgovoru za vse čase« – je šolstvo spet le »poraba«. Videti je, kot da se mitologije popolnosti in odrešitve periodično vračajo le zato, da v mačku, ki sledi vznosenosti, mirneje prenašamo njihovo popolno nasprotje. Tako glede sodobne šole, kot glede sodobne demokracije velja, da takrat, ko sta uresničeni za vse, nista za nikogar več. Pojem običnega interesa, ki ga je bilo morda v antičnem polisu ali kaki drugi predmoderni skupnosti moč razumeti tudi drugače, je tedaj paradoks svoje vrste; nekoliko spominja na tisto, kar je svoj čas Freud označil za »nelagodje v kulturi«.

Ko se je v moderni dobi šola izoblikovala kot javna, od države vodená in nadzorovana institucija (pri tem je država sama napredovala k svojemu modernemu pomenu), se je znašla v precepu, ki ga poprej nikoli ni poznala. Na šolo kot javno institucijo z eno izmed ključnih funkcij na modernem področju političnega so namreč prešle tudi obveznosti, ki so tradicionalno pripadale posameznim sklenjenim področjem zasebnega. Ortodoksni razsvetljenski zanos, ki je širjenje luči znanja razumeval tudi kot osrečevanje, šole ni zaznaval le kot mesta za osebno promocijo in pospeševanje aspiracij nekaterih novih ožjih skupnosti, ki so se ta čas pojavile, temveč predvsem kot mehanizem, ki lahko uravnava proces podružbljanja ljudi na najširši možni lestevici: kot mehanizem, ki »vzganjanjem ljudi« zagotavlja nemoteno delovanje »obče volje«, institucij. Če si pomagamo s pripodobno, ki jo je nekoč dal abbé Sieyès ob interpretaciji Rousseaujevega pojmovanja obče volje, je moderna javna šola središče vzgojne krogle, od katerega smo vsi, ki smo posuti po njeni površini, enako oddaljeni. Očitno imamo opraviti z nekakšno metaforo demokracije, ki – kot vse metafore – nekaj skriva.

Vzgojni univerzum, kot ga je zakoličil duh prosvete, je vsekar res lahko upodobljen s kroglo: zamišljen je bil kot popolno telo. Vsega je zmožen, ničesar mu ne manjka. Pripoveduje, »kako je človek postal velikan«, če si sposodimo naslov nekega ruskega, v povojnem času tudi pri nas prevedenega poljudnega dela. Tej predstavi o idealnem telesu šolske institucije hlapčuje tudi sodobnost in prav zato

s šolo, kakršna je, danes ni zadovoljen nihče več – ne starši, ne

učitelji, ne država. Kaj vse je počela, počne in bo verjetno še po-

čela ta »šolska krogla«: oblikovala je »vsestransko razvito ose-

Klavdij Palčič: Drvo I, 1988, mešana tehnika

Klavdij Palčič je slikar, grafik, scenograf in kostumograf, ki že nekaj desetletij deluje na umetnostnem področju. Tokrat smo si lahko ogledali njegova likovna dela na razstavi v galeriji Avla Ljubljanske banke, postavljeni in odprti 28. marca ter končani te dni. Slikarjeva ekspresivna platna kažejo, da namenja ustvarjalec veliko pozornosti novim slikarskim tehnikam in izraznim načinom. V svojem likovnem ustvarjanju si prizadeva za takšno tehniko, s kakršno se lahko povsem izrazijo sporočilnost, nabitost in ekspresivnost njegovega slikarstva. Palčičev likovni izraz odseva stisko bivanja v današnjem, marsikdaj mučnem in strašljivem svetu; eruptivni izbruhi so odsev tesnobnega, včasih skorajda do brezglavosti stopnjujočega se strahu. Njegovo intuitivno iskanje ustreznega likovnega izraza ga vodi tudi v izbiranje likovne tehnike, saj skuša svojo izraznost čim bolj in čim učinkoviteje doseči z iskanjem te in s tem tudi materiala; skuša se ji približati s plastično-slikarskimi kompozicijami iz lesa, poliestra, perspeksa, kovin, lakov in smol; v svojih likovnih zasnovah uporablja tudi plastične blazine, cevi in negibna plastična kolesa, čedalje bolj pa tudi steklene drobce. Njegov grafični izraz pa je značilno opredeljen z neposrednostjo in doživljajstvom, ki ju intenzivirajo kolorirane risbe, zgibanke in lepljenke. Papir postane pomembno izrazilo, material, ki ga je mogoče preoblikovati in obdelovati, z njim izoblikovati reliefnost in iz njega ustvariti novo obliko; ustvarja prostorsko dimenzijo, ta pa, tako kot kolorit, samo še stopnjuje slikarjevo izraznost in moč njegovega sporočila.

nost«, oblikuje »dobrega« in »doživljajočega« človeka... Nadešča mora starše, »srce in toplino« ter hkrati v trdem uku dajati znanje in obetati družbeni uspeh. Obenem naj zagotavlja enakost in opravlja selekcijo po najostrejših merilih tekmovalnosti delovne sile; od nje zahtevajo navajanje na red in disciplino, hkrati pa ji očitajo, da manipulira z mladino. Preudarno naj bi varovala otroško intimo in odločno vpeljevala v državljanski red. Izpolnjevala naj bi posamične interese tisočernih družin, posebna hotenja sklenjenih (etničnih, razrednih, religioznih, spolnih in...) skupnosti in še občo voljo države. Sočasno, ko se mora skrbno zavarovati pred vsako »posamično« ideologijo (za tiste med njimi, ki še zlasti rade rinejo v šolo, dobro vemo, da se nikoli odkrito ne predstavljajo kot omejen pogled neke omejene skupnosti, temveč zmeraj kot »obča volja in znanstveno dokazana resnica« sama), mora zagotavljati nemoteno prenašanje »splošno veljavnih« vrednot, ritualov in življenjskih praks... S tem ko je v civilizacijskem procesu razpadla tista meja med javnostjo in zasebnostjo, ki jo je nekoč definiralo razmerje patriarhalnosti, s tem ko je individuum kot tak postal javno bitje (in šele tako je kot individuum postal v resnici zavarovan: gre seveda za koncept človekovih pravic), je postala predstava o šoli kot univerzalnem, vsemočnem in popolnem mehanizmu prav strahljiva.

Demokracija javnost bi torej potrebovala veliko bolj »pragmatično« šolo, šolo brez velikih obetov, šolo »najnižjega skupnega imenovalca« (ki »nelagodja« ne odpravi, pač pa ga napravi znosnega). Obenem bi se morala zavarovati pred razpršenim sistemom šol, atomiziranih in avtarkičnih skupnosti, kot zgolj drugačno, »fevdalno« podobo totalitarnega. Razmerje med šolo in demokracijo pa se tudi v tem primeru odpira kot dvojno: z ene strani smo soočeni z vprašanjem šole v demokraciji, z druge z vprašanjem demokracije v šoli.

Demokracija oblast že zato, ker lahko kot taka nastopa le s položaja »najmanjšega skupnega imenovalca« (ali pa ni demokracija in nastopa s položaja neke sklenjene skupnosti, lobija ipd.), pač ne more imeti vsesplošnega monopola nad šolo, temveč mora tudi v njej le varovati pravice vseh. V prostoru pluralne družbenosti se tu odpira križpotje, ki vsebuje prvine paradoksalne situacije. Glede vzgoje otrok je namreč tako kot ob drugih pravicah, treba predpostaviti sposobnost posameznikov (staršev), da vzgajajo – po svojem

preudarku in seveda po naziranjih posameznih skupnosti, ki jim pripadajo. Če naj javno, skupno šolanje tedaj zagotovi polno upoštevanje te podmene, če naj torej ustreza specifičnim nacionalnim, razrednim, moralnim, religioznim, rasnim, spolnim prepričanjem teh ali onih – včasih tudi povsem izključujočih se – usmeritev, je postavljeno pred neprijetno alternativo: ali difuzija javnega šolstva v množstvo posebnih, bolj ali manj izključujočih se šol (toda s tem bi šolanje izgubilo naloge socialne integracije) ali pa definiranje »večinskega« prepričanja, ki naj se mu manjšinska enostavno podredi (tako da ima šolstvo spet »enotno ideologijo«, s tem pa bi izgubilo potencialne ustvarjalnostne vloge, značilne za prenašanje znanja). »Najmanjšega skupnega imenovalca« javnega šolstva očitno ne moremo iskati v zagotavljanju tistega, kar je v tradicionalnih družbah prevzemala tako imenovana zasebna ali domača vzgoja: posebne koristne vednosti, življenjske prakse, vedenja, razvrščanja, ambicije ipd. Kot javno šolstvo je lahko do teh posebnosti le »nevtravno«. Njegov »najmanjši skupni imenovalac« je mogoče le kot razvijanje možnosti posebnih življenjskih praks (in obenem možnosti soobstajanja razlik, ki jih morajo sodobne družbe očitno ponotranjiti, če hočejo preživeti): v razvijanju te skupne lastnosti človeških bitij, da so razumna. Javna šola je javna skrb za izobrazbo.

S tem pa paradoksalnost razmerja med šolo in demokracijo še zdaleč ni izčrpana. Z njegove druge strani, v okviru vprašanja demokracije v šoli torej, ni stvar nič lažje. Zavzemanje za bolj normalne šolske odnose in za bolj človeško vzgojo, ki je sicer vredno vse podpore, se kaj hitro izteče v iskanje takšnega šolskega delovanja, ki bo »po volji vseh« – in zlasti otrok, s tem pa vodi v podobno »nelagodje«, s kakršnim smo se že ukvarjali. Vprašanja demokracije v šoli ni moč vsiljevati tistim točkam, ki tako rekoč po definiciji nimajo nič skupnega z ugotavljanjem trenutnih čisto človeških nagibov. Princip seštevanja ni zavezan logiki deklaracij in ocenjevanje ne more biti stvar glasovanja. Pod plaščem »demokracije v šoli« je pogosto skrit samo mehanizem, ki zagotavlja, da vozi vsa kolona z enako hitrostjo ter da so zadeve inovativnosti in ustvarjalnega znanja nadzorovane na ravni »splošne sprejemljivosti«. Tudi tako, da se učiteljeva – torej strokovna – pristojnost podreja trenutni politiki, obrobna politična vprašanja pa se pri tem veličudno prepustijo »stroki«. To pa je že druga zgodba.

dogodki
novosti

Poslanci o šolski krizi

Odbor za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, ki deluje pri slovenski skupščini, je v začetku tedna podal svoj pogled na reševanje šolskega finančnega vprašanja v hudih časih in predlagal univerzi rešitev ob nastalih težavah v zvezi s srednješolskim zaključnim izpitom.

Odbor je opozoril, da je položaj šolstva letos katastrofalen, posebno v srednjem šolstvu. Meni, naj se ob pomanjkanju denarja financira tisto, kar je nujno. To pa so plače po že dogovorjenem indeksu (izplačani OD v srednjem šolstvu, na primer, za 38 odstotkov višji kot v gospodarstvu), in to od januarja, štipendije naj se ohranijo in povečajo, obdrži naj se denar za nujne naložbe, opremo, amortizacijo, za odpravo škode v poplavljenih šolah, za pomoč šolam pri predvidenih kadrovskih tehnoloških presežkih. To je osnova, za to naj denar bo, drugo financiranje naj se pa pretehta.

Ministrstvo za šolstvo in šport naj še v maju pove svoje racionalizacijske ukrepe – za kaj letos v šolstvu bo denar in za kaj ne. Slovenski skupščini naj predloži v maju tudi predlog zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja ter pobudo za zakon o plačah v šolstvu. Republiški vladi odbor predlaga, da v šolstvu takoj poseže z republiško rezervo, šolstvo naj obrav-

nava kot prednostno nalogo tudi ob prvem rebalansu proračuna.

Zaostanek v šolstvu je velik, v srednjem za okoli 30 do 40 odstotkov. Rešitve ni videti na hitro, v proračunski blagajni – če tako rečemo – je za prvo plansko četrtletje za zdaj šole 15 odstotkov letnih sredstev namesto 25. Odbor želi, da bi šolski minister predstavil elemente za kakovostnejšo šolo v času do prvega rebalansa.

Za srednješolski zaključni izpit, ki naj bi ga letos opravljali dijaki – štiriletnih srednjih šol, pa je odbor menil, da ni strokovnih razlogov za odpoved zaključnega izpita, v postopkih ni bilo usodnih napak, priprave nanj so za letošnje četrtletje potekale lani s seminarskimi nalogami.

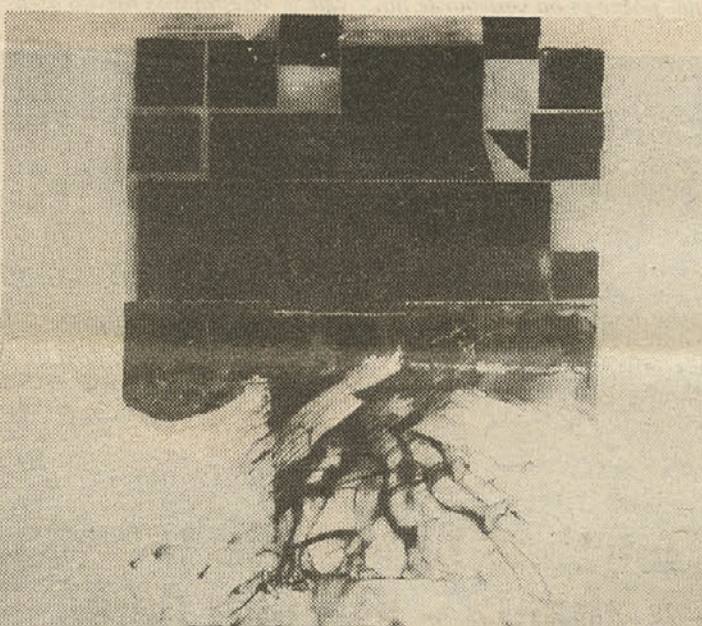
Upravičena pa je nejevolja dijakov do univerze. Odbor bo pisal pismo obema rektorjema. Predlaga, naj se deferencialni izpiti na univerzi letos opustijo, poprejšnje znanje se lahko preveri ob sprejemnih izpiti. Pri sprejemnih postopkih naj bi fakultete upoštevale tudi rezultate zaključnih izpitov v srednjih šolah. Časovni razmik med srednješolskim zaključnim izpitom in sprejemnimi izpiti na univerzi naj bi fakultete podaljšale. Tam, kjer sprejemni izpit bo napovedan, pa naj bi ga fakulteta izvedla tudi takrat, če bo nanj prišlo manj kandidatov, kot pa je vpisnih mest.

Posebnosti majhnih šol

Srednje šole v Tolminu, Idriji, Ajdovščini, Sežani, Črnomlju in Ljutomeru so opozorile republiško skupščino, da je obstoj srednjih šol v manjših krajih nacionalnega pomena, in dale pobudo, da se te šole z zakoni ustrezno zavarujejo. Taki delegatski pobudi se je pridružila pobuda s koroškega območja, da se na dnevni red republiškega parlamenta uvrsti tudi informacija o letošnjem razpisu za vpis na srednje šole za šolsko leto 1991/92. Misel je ta, naj bi novi ukrepi za delovanje srednjih šol upoštevali posebnosti dela na manjših šolah.

Odgovor ministrstva za šolstvo in šport ob drugem posredovanju, da bi morali pri nas zagotoviti sistemske podlage za kakovost evropske ravni srednje šole in da bi na vsaki šoli morali učenci imeti možnost pridobiti si mednarodno primerljivo raven znanja; za to pa šole potrebujejo primerne programske, kadrovske, prostorske, gnotne razmere. V dobri šoli naj bi bila učna oprema optimalna in racionalno izrabljena, učitelj naj bi imel po zakonu zahtevano znanje, šola naj bi ne bila programsko razdrobljena, upoštevala naj bi se tradicija posameznih šol in tehnološka razvitost panog. Mreža srednjih šol naj bi se začela postopno urejati, ne da bi okrnili mrežo gimnazij, posebno tistih v manjših krajih in narodnostno pomembnih. Če omenjenih šest srednjih šol (Ajdovščina, Črnomelj, Idrija, Ljutomer, Se-

žana, Tolmin) je s sklepom odbora za usmerjeno izobraževanje pri takratni Izobraževalni skupnosti Slovenije 12. januarja 1989 dobilo tako zaščito (prilagojeno merilo vpisa v 1. razred) in ta sklep še velja. Ta posebnost pa je: za dva oddelka vpisanih dijakov v 1. razred gimnazije se dovoljuje odstopanje od veljavnih normativov (izjema velja le za 2 oddelka, pri večjem vpisu ne več).

Ujetost, 1983

Obnova poplavljenih šol

V ministrstvu za šolstvo in šport so pripravili poročilo o denarni pomoči šolam, ki so jih lani prizadele poplave. Poročilo zajema šole v občinah Celje, Škofja Loka, Kamnik in Litija, in sicer podatke po stanju 20. februarja letos, ko je bilo izplačanih nekaj manj kot 32 milijonov dinarjev pomoči. V Celju in Škofji Loki pravijo, da so s tem toliko odpravili posledice poplave, da lahko poteka pouk dokaj nemoteno.

V Celju so bili ob lanskih poplavah poškodovani objekti vseh devetih srednjih šol in dijaški dom, štiri osnovne šole in Pionirski dom. Ugotovili so, da je bilo na srednjih šolah za 84.199.000 dinarjev škoda, na osnovnih pa za 31.885.753 dinarjev. V Škofji Loki je bil poškodovan šolski center Boris Zihler, presodili so, da je škoda znašala 6.578.376 dinarjev. Srednja šola Rudolfa Maistra v Kamniku je prijavila škodo na opremi: 893.000 dinarjev. Škoda na osnovni šoli v Jevnici – občina Litija – je bila za 194.600 dinarjev. Skupna vsota ocenjene škode je bila 122.857.729 dinarjev (po cenah v lanskem novembru), s šolo v Kamniku pa še več. Iz poročila razberemo da je največja škoda nastala na celjski tehniški šoli – za dobrih 37 milijonov dinarjev.

V celotni škodi in posledicah so komisije najprej ugotovile, kaj je bilo treba najnujnejšega popraviti, da bi lahko šole kolikor toliko nemoteno delovale (nujna gradbena in obrtniška dela, ogrevanje, telefon).

Cena tega je bila nekaj nad 26 milijonov dinarjev. Do 20. februarja je bilo šolam izplačanih blizu 32 milijonov dinarjev, to je 26 odstotkov celotne ugotovljene škode (ne da bi upoštevali šole v Jevnici in Kamniku), skratka, nekaj več od najnujnejšega potrebnega denarja.

venije za šolstvo), Milka Arko (Republiški sekretariat za zdravstveno in socialno varstvo), Ivan Bitenc (Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo) in delavci delovne skupnosti podjetja Prosvetni delavec: Marjana Kunej, Lučka Lešnik, Stanko Šimenc in Metka Vovk.

Uredniški odbor: Boštjan Zgonc, predsednik, in člani Tea Dominko, Dora Gobec, Gregor Kocijan, Mar-

jana Kunej, Lučka Lešnik, Tine Logar, Lidija Magajna, Janko Svetina, Stanko Šimenc in Vladimir Tkalec.

Časnik urejajo: Stanko Šimenc – glavni urednik, Marjana Kunej – odgovorna urednica, Lučka Lešnik – novinarka – urednica in Tea Dominko – tehnična urednica. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Časnik izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

ustreza), ob gimnaziji pa imajo učenci tam še tele možnosti za šolanje: za kovinarske poklice v Črnomlju in Idriji, za komercialnega tehnika in prodajalca v Sežani, za tekstilne konfekcionarje in za gradbenice v Ajdovščini. Gimnazijec je skoraj povsod za dva ali tri razrede v vsakem letniku, v strokovnem šolstvu je pa – z izjemo tekstilnih konfekcionarjev v Ajdovščini – učenec največkrat le za en razred posameznega programa in letnika. Število učencev v razredu je navadno med 20 in 30; v Sežani tudi do 37, precej razredov z več kot 30 učenci je še v Ajdovščini, drugod so pa razredi z več kot 30 učenci bolj redki.

Z učiteljsko kvalificiranostjo je pa takole: Učne ure splošno izobraževalnih predmetov so od 78,1 odstotka (Sežana) do 86,4 odstotka (Ajdovščina) opravljali učitelji, ki imajo po zakonu ustrezno strokovno znanje. Pri urah strokovno teoretičnih predmetov pa je bila zakonsko ustrezna usposobljenost pedagoškega kadra čisto drugačna – v Sežani je bila kadrovska zasedba ustrezna pri 81,3 odstotka učnih ur strokovno teoretičnih predmetov, v Črnomlju pri 31,4, v Ajdovščini pri 12 in v Idriji pri 1,4 odstotka teh učnih ur. Pogledali so še kovinarsko šolo na

Muti: ustrezna zasedba pri odstotkih učnih urah splošno izobraževalnih predmetov in odstotkov pri strokovno teoretičnih.

Pri opredeljevanju ustnosti kadrovske zasedbe so upoštevani taki pogoji, kot jih določajo predpisi.

Iz zapisanih podatkov v odgovoru na poslansko vprašanje bilo mogoče nasploh povzeti, so manjše srednje šole kadrovske večinoma dobro zasedene splošno izobraževalne predmete oziroma za gimnazijo. Bistvene težave ali kar nemogoče pa v majhni šoli zagotoviti ustrezno usposobljen pedagogski kader za strokovne predmete in njih programov za industrijske poklice.

Mogoče bi bilo reči, če je kdaj tudi zakon neprimeren a zakon velja tak, kot je določen ne bo drugačen. Navedeni so podatki, da imajo na nekaterih omenjenih šol za nekatera učna področja po enega diplomirane inženirja, strokovnih učnih predmetov, za katere so potrebni učitelji z visoko izobraževanjem, pa po 6, 10 in v podobno je ponekod tudi za sedbo učnih kadrov, za kater zakon zahteva vsaj višjo izobrazbo.

JANKO SVETINA

Vpisne možnosti v Ljubljani

Poslanka Vika Potočnik je v zvezi z letošnjim razpisom za vpis v prve razrede srednjih šol postavila v republiškem parlamentu delegatsko vprašanje, kakaj izvršni svet Slovenije pri oblikovanju vpisne politike za šolsko leto 1991/92 ni upošteval predlogov ljubljanskega mestnega sekretariata za izobraževanje, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport in kaj namerava storiti, da bi se ognil administrativnemu reševanju vpisne politike, ki je že lani pokazala precej nesmislov.

V odgovoru, ki zadeva urejanje srednješolske mreže v Ljubljani, je Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo zapisal tole:

1. Pri srednji šoli za rudarstvo in geologijo v Zagorju ob Savi je upošteval predlog Ljubljane za vpeljavo programa gospodinjstva dela (2. oddelka).

2. Pri srednji kovinarski in usnjarski šoli v Domžalah je upošteval vse, kar je predlagal svet šole, razen poklica šivilja krojač, ker se s preselitvijo tekstilnega izobraževalnega programa v prostore šole Litostroj možnosti šolanja za ta poklic v Ljubljani povečujejo.

3. Pri srednji šoli tehniških strok in osebnih storitev je upošteval izvajanje poklica avtoelektrikar.

Pri isti šoli je upošteval prenos tekstilnih oddelkov v staro stavbo srednje šole Litostroj in s tem omogočil ustanovitev samostojne tekstilne šole v Ljubljani.

V obeh primerih se sprostijo možnosti za večji vpis v programe za poklice, ki jih že obe šoli izvajata, to pa je bistveno za reševanje prostorske problematike v Ljubljani.

4. Pri srednji kemijski šoli ni sprejel sklepa o razmestitvi izvajanja izobraževanja za poklic ke-

ramik, ker tega ni predlagal svet šole. Tu ugotavlja, da za to vrstno izobraževanje šola nima možnosti.

Ta poklic se izvaja samo na enem mestu v Republiki Sloveniji, in to v Rušah, kjer se že letno ubadajo s problematiko vpisa učencev v to šolo. Če bi za poklic keramik izobraževali še na eni kraji, bi spravili šolo v Rušah v nemogoč položaj (vprašanje obstoja šole).

5. Na srednji šoli za farmacijo in zdravstvo je omogočil vpeljavo štiriletnega programa kožne metik.

6. Pri srednji železničarski šoli ni sprememb; v tej šoli ima gimnazija Šentvid oddelke športne gimnazije.

7. Pri srednji šoli za elektriko in tehniko (Vegova 4) in srednji strojni tehniški šoli je v celoti sprejel predlog Ljubljane s tem, da bodo na Vegovi 4 s šolskim letom 1991/92 začeli izobraževati za poklic računalniški tehnik.

8. V srednjih tehniških šolah na Aškerčevi 7 je v celoti sprejel predloge sklepov svetov šol; na srednji kemijski in lesarski šoli bodo ostali oddelki IV. stopnje zahtevnosti, dokler ne bo šolske mreža v ljubljanski regiji dopolnjena na podlagi programskih sprememb.

9. Pri srednji agroživilski šoli Ljubljana ni sprejel vpeljave programa Vrtnar, ker je bilo mnenje stroke odklonilno (dopis Dr. Štva vrtnarjev Slovenije) pa tudi svet šole ni sprejel takega predloga.

V razpisu za vpis za šolsko leto 1991/92 je Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije upošteval pobudo Zavoda Republike Slovenije za šolstvo – OE Ljubljana in srednje šole za zdravstvo in farmacijo, namreč, da se izobraževanje zdravstvenih tehnikov prenese iz srednje zdravstvene šole v Šubičevi ulici na srednji šoli za zdravstvo in farmacijo, in to v obsegu treh oddelkov, kolikor je predlagala sama šola. To pa je podprl in zahteval republiški sekretariat za zdravstveno in socialno varstvo. Tako se na srednji šoli za zdravstvo in farmacijo zaokroži in popolni izvajanje programov zdravstvenih usmeritev, v šolski stavbi na Šubičevi pa sprostijo prostori za vpis v program Gimnazija (9 oddelkov).

Stavka

Dvodnevna stavka približno štiri tisoč slovenskih srednješolskih učiteljev – to je več kot polovica vseh zaposlenih v srednjih šolah – je za nami. Ali bodo njihovim zahtevam ugodili ali bo napovedana nova stavka? (Ob koncu redakcije, v četrtek 18. aprila tega še ne vemo, več bo znanega v petek, ko bo Izvršni svet Republike Slovenije odločal o povečanju vsote denarja za dohodek srednjih šol.)

Po podatkih Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije je stavkalo 77 srednjih šol in domov – 67 jih je stavko vnaprej napovedalo, prvi dan (16. aprila)

je bilo stavkajočih že 75 in drugi dan sta se jim pridružili še dve šoli.

Tudi prihodnji teden ne bo nič bolj umirjen. Za učitelje so na potezi učenci. V Zvezi dijakov Slovenije so se odločili za demonstracije (po večjih krajih Slovenije) v torek, 23. aprila. Vzrok zanje je na novo vpeljan zaključni izpit, ki naj bi bil v srednjih šolah konec letošnjega junija. Srednješolci zahtevajo, da ga slovenska skupščina odpravi. Če se to ne bo zgodilo, napovedujejo mladi dijaško stavko, dokler ne bodo uspeli.

Kakšen maj se nam obeta? Bo z novimi stavkami ali brez njih?

L. L.

Slovo zadnjega ostanka šolske samouprave

Izobraževalne skupnosti, ustanovljene pred mnogo leti, so doživele neslaven konec leta 1989. Najprej jeseni posebne izobraževalne skupnosti, nato pa decembra še občinske in izobraževalna skupnost Slovenije (JSS). Takrat je bilo določeno, da se del vloge JSS začasno podaljša še v leto 1990, ostalo naj bo posvetovalno telo bodisi pri slovenskem parlamentu ali pri izvršnem svetu. Ustanovljen je bil Svet za program vzgoje in izobraževanja Republike Slovenije, dobil je svetovno vlogo, njegovi člani so bili predvsem člani dotedanjega predsedstva Skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, predsedoval pa mu je Niko Žibret, prej predsednik skupščine ISS. V letu 1990 se je svet nekajkrat sestel in v svoji vlogi opozarjal na mnoga pereča vpra-

šanja v razmerjih družba – šola. Zadnjič se je sešel 13. marca, dan pred zasедanjem slovenskega parlamenta, na katerem naj bi poslanci sprejeli zakon o zavodih. Z njim bo dokončno odpravljen zakon o združenem delu, katerega sad je bila v prejšnjih letih tudi sistemska vloga izobraževalnih skupnosti. Svet za program vzgoje in izobraževanja je na seji 13. marca obravnaval tudi predlog zakona o zavodih in ga podprl, obenem pa slovenski skupščini sklenil sporočiti, da se univerza ne želi znajti v njem.

V vabilu za sejo je predsednik Sveta Niko Žibret zapisal, da bo to poslovalna seja zadnjega ostanka samoupravljanja v šolstvu. Po sestavku so odborniki in drugi še za kratek čas sedli za mizo in za slovo pokramljali.

Prosvetni delavec, p.o.
Poljanski nasip 28
61104 Ljubljana
poštni predal 21
Ziroračun: 50101-603-46509
Tel. (061) 315-585

prosvetni
delavec

Upravni odbor: Marija Velikonja, predsednica (Zavod Republike Slo-

Tisk ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643.

Sence nad narodovo samobitnostjo

Je moč zgodovinskega spomina opešala?

Skoraj ne mine dan, ne da bi kaj slišali ali prebrali o prihodnji združeni Evropi. Med pogostimi frazami o tej temi je tudi tista o njeni novi politični arhitekturi. Takšne prispevke uporabljajo politiki, ko govorijo o skupnem evropskem domu. Osamosvojenost Slovenija si bo prizadevala čimprej vstopiti vanj. Vprašanje je le, kolikšna bo vstopnina ter kdaj in kje ji bodo v tej hiši dodelili bivalni prostor. Otto von Habsburg nas opogumlja, da ima Slovenija v čakalnici za Evropsko skupnost dobre možnosti za sprejem. Dodaja, da Slovenci ne smemo pozabiti na staro demokratično tradicijo, ki sega daleč v zgodovino, v čase pred prvo svetovno vojno. Spet smo tam, kjer smo bili pred sedemdesetimi leti. Če je to glavni argument za vstopnico v »pravo« Evropo, potem je bržkone napočil čas, da si nekoliko osvežimo opešani zgodovinski spomin.

Kako bo v združeni Evropi narodno samobitnostjo vseh ljudstev, ki bodo v njej živele? Bodo tisti veliki narodi, ki so zlasti v zadnjem tisočletju krojili zgodovino dobrih del Evrope, s svojo kulturo in jeziki enakopravnejši od srednjih in malih? Dokaj razčiščena so stališča do gospodarske ureditve, skupnega trga, tehnoloških in drugih standardov. Še zmeraj pa goče dosledno uresničevati načelo kulturnega in jezikovnega pluralizma, da bi zagotovili obvelikih in srednjih narodih tudi enakopravnost malih. Najbrž je upravičeno vprašanje, kako bosta zavarovani samostojnost in samobitnost malih narodov. Med temi so tudi takšni, ki nimajo svoje suverene države (npr. Baski in Katalonci).

Prihodnja združena Evropa bo verjetno organizirana kot federacija. V njej bodo nekatere velike države, zlasti tiste iz kluba sedemih najrazvitejših v svetu (Nemčija, Velika Britanija, Francija in Italija), imele boljši položaj zaradi svoje gospodarske moči in zaradi, ker imajo v evropskem parlamentu več poslancev. Tri celinske države iz kluba bogatih in razvijenih (Združene države Amerike, Kanada in Mehika) bodo imele tudi več vpliva. Po pogodbi iz Verduna leta 843 so jo dobili trije vnuki. Karoliška dinastija srednjeveške frankovske države je pravzaprav zakoličila razvojno smer evropskega znanja. Čeprav je odlejel minilo že več kot 1100 let, ostajajo na evropskem prizorišču vse tri naslednice frankovskega cesarstva med vodilnimi članicami Evropske skupnosti.

V evropskem jezikovnem pluralizmu je po tradiciji prevladujoča angleščina in francoščina. Po spremembah v vzhodni Evropi se oblikuje nov politični pojem »srednja Evropa«, nad to pa bo hotela prevzeti skrbništvo Nemčija. Nemški jezik si v mednarodnih organizacijah v Evropi počasi pridobiva položaj enega od treh uradnih jezikov za mednarodno sporazumevanje. Nemčija po združitvi postala med državami evropske integracije zdaleč najmočnejša ne le gospodarsko, temveč tudi po številu prebivalcev; ima jih že 77 milijonov, vseh nemško govorečih v Evropi pa je približno 90 milijonov.

Optimisti trdijo, da se zgodovina ne ponavlja, pa vendarle se ne smemo slepiti, da bo splošno kulturno in jezikovno enakopravnost malih narodov v Evropi zlahka doseči. Pomislimo samo na odprti trg delovne sile in asimilacijo drugega rodu zdomcev. Izkušnje opozarjajo, da veliki narodi ponavadi obravnavajo male narode pokroviteljsko, nikoli pa kot sebi enake.

»Dobrohotni«, toda neuporabni nasveti

Takšen odnos pa imajo tudi manjši narodi do svojih še manjših sosedov. Poglejmo, kako nas prednotijo Avstrijci. Nevzdržne so izjave nekaterih avstrijskih zbirateljev in celo članov parlamenta o Sloveniji. »Dobrohotno« in pokroviteljsko nam svetujejo, kako naj bi bilo z nami po osamosvojitvi. Kot možnost omenjajo položaj ene od avstrijskih zveznih dežel ali države po liechtensteinskem vzorcu, ki je seveda pod varstvom sosednje

večje Švice. Ker ne poznajo naše zgodovine in kulture, smo zanje Slovenci predvsem pridno ljudstvo pod Alpami, ki je bilo nekoč med podaniki častiljive črno-zolte monarhije. Otto von Habsburg nas opozarja, da smo živeli v državi s staro demokratično tradicijo (predvsem za nemško govoreče državljane), ta pa se je med Slovenci izražala predvsem v pomembnosti. Da je to res, kaže Koroška. Že sosednja Hrvaška je bila pod Avstro-Ogrsko nekoliko na boljsem, saj je imela svoj sabor, cesar pa je bil med drugim tudi kralj Hrvaške, Slavonije in Dalmacije.

Miselnost naših severnih sosedov torej ne preseneča, zato tudi ni čudno, da nam ugledni avstrijski strokovnjaki »priporočajo«, naj si Slovenija pridobi položaj Luksemburga ali Liechtensteina; šele potem bi nam bila pripravljena Avstrija gospodarsko pomagati ali s svojimi predstavništvi celo zavarovati naše mednarodne interese.

Vsakišna primerjava Slovenije z Luksemburgom, Liechtensteinom ali morda celo s San Marino, Andorro ali Monako je nevdružna. V nobeni od teh držav, ki razen Luksemburga po svoji velikosti ne presegajo površine povprečne slovenske občine, ne živi homogen narod s svojim jezikom in kulturo, s prebivalci, različnimi od sosedov. Luksemburžani so germanskega izvora pod močnim francoskim kulturnim vplivom, prebivalci Liechtensteina pa Nemci in. Prebivalci vseh teh držav so torej po narodnosti in jeziku pripadniki ljudstva države, na katero mejijo. To so ostanki nekdanjih številnih fevdalnih držav v Evropi. Bolj nazorno bi lahko Slovenijo primerjali z nekaterimi malimi državami v Srednji Ameriki (Kostarika) ali Aziji (Izrael). Primerljive so glede na površino ozemlja, število prebivalstva in gospodarsko razvitost, saj so samostojne, mednarodno priznane države.

Zakaj po tujih stopinjah?

Slovenijo kar prepogosto primerjajo z Luksemburgom ali z Liechtensteinom, to pa dokazuje, da so mnogi v Evropi do nas ravnodušni, v resnici pa imajo še pomanjkljivo znanje iz zgodovine in geografije.

Tudi naši severni sosedje. So njihove šole res tako zelo kakovostne, kot mislijo prenekateri Slovenci, ki bi radi prenesli k nam preživele vzorce avstrijskega izobraževanja? Bodo pri nas res zaprli nekatere šole, otroke pa poslali učiti manj privilegijev v Avstrijo?

V šolskih državah velikih evropskih narodov pa tudi v ZDA je pouk splošne zgodovine in regionalne geografije v primerjavi s tovrstnim zgodovinskim in geografskim poukom pri nas razmeroma skromen. Zelo nejasno si visokošolsko izobraženi ljudje na Zahodu predstavljajo npr., v katero jezikovno ali narodnostno skupino spadajo posamezni evropski narodi zunaj zahodnoevropskega kulturnega kroga. Angleški ali francoski izobraženci brez zadrege vpraša, ali je madžarsčina podobna »jugoslovanščini«, pa tudi to, ali naša država meji na Turčijo ali Iran, Američan te lahko preseneči celo z vprašanjem, ali so naši sosedje Kitajci. Švicar utegne vprašati, ali je

Slovenija jugoslovanska provinca ali pa nekaj podobnega kot njihov kanton. Francozi si razlagajo slovenske in hrvaške osamosvojitvene težnje kot nekakšno skrajnostno različico korziškega avtonomističnega gibanja ali pa kot kulturno jezikovno posebnost njihovih Bretoncev. Angleži radi primerjajo vse skupaj s škotskimi ali valižanskimi keltskimi narodopisnimi posebnostmi. Pri tem si ne belijo glave, ali gre za narod s svojim jezikom ali za narodnostno manjšino, katere matični narod živi v drugi državi, ali pa za nekaj tretjega. Zanimivo pa je, da bi težko našli židovskega izobraženca, ki ne bi poznal narodnostnih problemov v Jugoslaviji. Njihove življenjske izkušnje in zgodovinski spomin ne dovoljujejo kakršne koli površnosti in nevednosti o tako občutljivih vprašanjih, kot so odnosi med narodi, pri katerih imajo pomembno vlogo rasne, verske in kulturne razlike.

Slovenija naj ostane naša dežela

Bolj kot nepoznavanje malih evropskih narodov ali poenostavljene primerjave položaja posameznih narodov in narodnostnih manjšin v Evropi bi nas moral skrbeti naš odnos do varovanja narodne samobitnosti. Ali nas poznavanje naše zgodovine, naš zgodovinski spomin, kot je večkrat dejal Bojan Štih, ni prebudilo? Je za to kriva tudi šola, ki je s preobsežno učno snovjo zanemarila vzgojne cilje in med njimi tudi zgodovinski spomin? Ali nas več kot tisočletje frankovske oblasti, svetega rimsko-nemškega cesarstva in habsburške monarhije ni izučilo in nam izostrilo občutka za razmerja do naše severne germanske sosedje? Najbrž prav nič ne koristijo vlnodostne izjave z druge strani Karavank, čeprav se zdi, da nekaterim pri nas prija pohvale o slovenski marljivosti, omiki in naravnih lepota. To naj bi nam baje olajšalo vstop v Evropo, žal pa ne more biti niti obliž, če pomi-

Temeljna človekova pravica do znanja – vse bolj daleč

Skoraj leto dni je minilo, ko je država Slovenija prvič po vojni doživela demokratične večstranske volitve. Vse stranke so glasno zagovarjale posamezniku osrednje mesto v družbi in varovanje temeljnih človekovih pravic. In kako se te pravice, ki so zgodovinski kompromis med (odvisnimi in ranljivimi) subjekti potreb na eni in subjektu moči in avtoritete na drugi strani, uresničujejo v naši družbi zdaj? Oglejmo si, kako je s pravico do znanja.

Med razglašanimi pravicami otroka do posebne skrbi, ljubezni, prijateljstva in razumevanja ter varovanja pred zlorabami je tudi pravica mladega človeka do osebnostnega, duševnega in socialnega razvoja, ki se neposredno izraža med drugim tudi v pravici do izobraževanja in znanja. Čeprav je pravica do brezplačne osnovne izobrazbe uveljavljena že skoraj v vseh državah sveta, pa lahko ugotavljamo, da v Jugoslaviji ni tako. Temeljna izobrazba je po ustavi zagotovljena kot brezplačna in obvezna, vendar le za tiste, ki pridejo v šolo. Na Kosovu so šole zaprte, otroci, ki morajo biti doma, pa so že danes zapisani socialni nedoraslosti, zaostali in revščini. Tudi v drugih nerazvitih predelih sveta ni bistveno drugačna, le da so vzroki za neurejeno in neorganizirano osnovno izobraževanje drugačni. Te grozljive podatke naraščanja nepismenosti pa tudi v Sloveniji brezbrizno pometamo pod preprogo, kot nam niso mar, češ – tako je le tam daleč, nekje na jugu države. Pa ni res.

Kratek sprehod po ljubljanski tržnici bo potrdil neizmerno žalostno podobo dečkov, mladih prodajalcev sadja in zelenjave, ki se namesto v šoli, med vrstniki, socializirajo na ulici, tržnici, na delovnem mestu med odraslimi. Koliko je v Sloveniji dekle, zaprto med štiri stene, v vlogi mladih gospodinj in pestern, lahko samo ugibamo. Vendar pa ti primeri in pojavi v naši družbi so in kličejo po tem, da je treba ukrepati takoj. V času velike brezposelnosti je nedopustno gledati po prikriti izkoriščanje otrok. Menim, da je odtegotanje pravice do otroštva, do socializacije

slimo, kaj vse bomo še morali storiti, da bo kakovost našega gospodarstva ustrezala zahtevam na Zahodu. Za našo samobitnost pa bi bilo usodno, če ne bi znali več razločevati med prilagajanjem poslovnim in tehničnim merilom in podrejanjem nečemu, kar bi nas v tem »alpskem kulturnem krogu« potisnilo na raven svojevrstne, folklorno zanimive narodnostne skupine v bivanjskem prostoru nekdanje srednjeevropske habsburške države.

Še žive Slovenci, ki so pred pol stoletja, med vojno, na svoji koži občutili vrtnetev v civilizacijski objem brezobzirne germanizacije našega naroda. Nacistični okupator se je lotil raznarodovanja po hitrem postopku. Za to najbrž ni zgolj naključno odbiral natančnih izvajalcev Hitlerjevega naročila prav med avstrijskimi Nemci. Ti so se kot pripadniki gestapa in drugih policijskih enot pa tudi kot učitelji v šolah načrtno lotili grobe germanizacije, kakršne si niso privoščili v nobeni drugi evropski okupirani deželi. Nemci so zaupali to opravilo Avstrijem najbrž zato, ker so prav oni že poznali preskušene metode, kako ravnati s slovenskim življem.

Ali lahko na vse to kar pozabimo, ko v sosednji državi ne redko opazimo prezirljive poglede, ki izražajo njihov večvrednostni kompleks morda danes že samo zato, ker je ponudba na njihovem trgu bogatejša in bolj raznolika.

Doma nas preseneča neskladje med navdušenim besedičenjem o slovenskih nacionalnih interesih in obrambi slovenstva in brezbriznostjo do nemških napisov na naših tleh in pretirano gojenju kulta alpske folklorne. Takšno brezmejno čaščenje tujega utegne povzročiti, da bo kaj malo ostalo od tiste naše svojevrstne narodne samobitnosti, na katero smo Slovenci tako zelo ponosni.

Naš zgodovinski spomin ne bi smel zbledeti. O njem bi morali glasneje spregovoriti tudi naši zgodovinarji in geografi.

BORIS LIPUŽIČ

v šoli, ena najhujših oblik nasilja nad otroki. Če je že fizično nasilje, zlasti isto v družini, mogoče prikriti, pa to še posebno velja za subtilnejše oblike duševnega trpinčenja. Pred nedavnim sem slišala, da znaša osip v slovenskih osnovnih šolah že 15 odstotkov. Največkrat se krivda zvrta na učitelje, češ da zaostajajo merila, da so čedalje strožji. Skrajni čas je, da pogledamo v družine. Razvite zahodne države, ki imajo opravka s podobno problematiko, so v zadnjem času začele številne akcije (ena izmed njih ima naslov Sosed, pogled k sosedu) zato, da bi bilo več samozaslišnega ravnanja med državljani in da bi bolj pomagali ogroženim, nemočnim in šibkim. Otroci neizmerno trpijo: koliko neprespanih noči zaradi alkoholizma, strahu pred agresivnimi starši, koliko boleznih zaradi neurejenih bivalnih prostorov, neustrezne in pomanjkljive prehrane. Le kako naj otroci iz takšnih socialnih okolij izpolnjujejo zahteve naših šol? Mnogi so resnično žrtve travmatičnih okoliščin, ogroženi so od rojstva. V zadnjem času se jim pridružujejo nove težave. Temeljna človekova pravica do znanja je vse bolj daleč. Naraščanje brezposelnosti, zmanjševanje števila štipendij in drugih socialnih pomoči, mnogim šolo še bolj oddaljuje. Krivično je, da pravice do šolanja ne bi mogel uresničiti neko samo zato, ker se je rodil v revni družini, daleč od mesta, daleč od šol. Družba pa, kot vemo, ne potrebuje nekvificiranih, neizobraženih in nepismenih.

S peščico samozvestnih in socialno varnih si pač ne predstavljam narodove suverenosti. Občutek prikrpanosti za tisto, kar nekdo potrebuje, pa povzroča negativna čustva jeze, agresije, nezaželeno vedenje. Takrat si tudi s sredstvi prisile ne moremo več veliko pomagati. Toliko tudi v razmislek o tem, kakšno vizijo razvoja si vlada predstavlja. Nedavno sprejeti proračun me namreč skrbi, da se bo našim otrokom godilo še slabše, temeljni človekovi pravici do znanja pa prav tako.

ALENKA POTOČNIK-LAUKO

aktualno

ITI ALI OSTATI, TO JE ZDAJ VPRAŠANJE

Gordijski vozli razdruževanja

V puščavi in goščavi

V zadnjih štirinajstih dneh, se pravi od začetka aprilskega razcvetanja vigradi, se na jugoslovanskih puščah ni zgodilo nič dramatičnega. Bilo je nekaj ropota okoli vojaških sodišč, nekaj provokacij, nekaj detonacij in razbijanja, vrstilo so se, za naše vsega vajene oči, že kar ustaljeni prizori z vojaškimi in policijskimi oklepniki, slišali smo o igrah s sprenevedavim tihotapljenjem orožja, srbsko navdahnjeni skrajneži na Hrvaškem in v Bosni so si dajali duška z razglasitvijo »premeščanju« svojih pokrajin v varstvo velike maticе, vse to pa je političnim glasnogovornikom v okopih in na barikadah pogajalno vrela kri v glavo ter sproščalo ničkolikšno retoriko, toda to je bilo tudi vse, kar smo huđega doživljali v dneh, namenjenih radosti s pomladjo.

Povedano drugače: aprilske ure so tiktakale v primerjavi s peklenskimi stroji, ki smo jih poslušali ves marec, razmeroma mirno.

Čeravno...

Od tod do večnosti

Naneslo je tako, da so za zdaj, v teh tednih, vse oči zazrte v oblička šesterice pogajajočih se predsednikov. Použili so vsak svojo pest pomirjevalnih tablet, si nadeli videz velikega miru in strpnosti in se podali v svoj šest tednov trajajoči »play off«.

In kakšen naj bi bil cilj teh pogajalskih rund?

Gospodje predsedniki so v sobanah rezidenčnega Brda pod Storžičem pred dnevi še enkrat (repreza na reprizo) ponovili sebi in vsem nam že dolgo znane »formule in definicije«: Srb in Črnogorec sta se pripravljena pogovarjati zgolj in samo o nadaljevanju Jugoslavije, ki naj bi bila še naprej skupni dom teh narodov in teh republik. Slovenec in Hrvat za tem omizjem vztrajata pri zamisli o republikah kot povsem suverenih nacionalnih državah, ki bi se lahko morebiti šele kot take dogovorile o nekakšni novi jugoslovanski povezanosti, vendar bistveno manj »državotvorni« od dozdajšnjih. Bosanec in Makedonec se skušata ogibati nezdržljivima skrajnostima, razgrnjenima bodisi v srbslavski bodisi v razdruživni ideji, in stopata po nekakšni vmesni poti, iščoč v vsej tej zmešnjavi velike goščave še mogoči zlati rez.

Vsi brez izjeme pa dobro vedo (in seveda vemo), da smo z »jugoslovansko idejo«, katere krila postajajo vse težja in težja, zablodili v slepo ulico, kjer dogovor o vstajenju in pomlajenju ni več mogoč. Več kot očitno je postalo, da države od Triglava do Gevgelije ne v eshaesovski ne v popravljene titovsko-avnojski različici ni več mogoče restavrirati.

Ne bi se sicer spodobilo vztrajati pri trditvi, da je bila Jugoslavija (v podobi kraljevine ali republike) kot skupni dom slovanske zrasli narodov na hribovitev Balkanu zgodovinska pomota, kajti tako pred sedemdesetimi leti kot – na novo – pred petdesetimi je bila nemara optimalna in celo pozitivna možnost in celo obet za prihodnost. Zanesljivo res pa je, da je novi zgodovinski čas okrnil njen nekdanji smisel in pomen in izčrpal njeno začetno energijo. Jugoslavija je odigrala svojo zgodovinsko vlogo.

Z ognjem in mečem

Pa vendar...

Pota razveje, čeprav spoznana, niso preprosta. Deli posameznih srbsko in hrvaško govorečih narodov živijo razseljeni po

celotnem balkanskem ozemlju, mnogokje v zamotanem medsebojnem prepletu. Klobčič je do skrajnosti zamotan, predvsem kar zadeva Srbe in srbsko narodnostno vprašanje. Zgodovinska usoda je nemajhne dele tega naroda stoletja poganjala daleč v zaledje hrvaških in muslimanskih pokrajin, kjer so se, tako ali drugače, udomacili. Zdaj, ob koncu tisočletja, se je v njih zganelo dolgo zatajevano srbsko domotožje. Upravičeno ali ne, to je drugo, vendar ne odvečno vprašanje. Srbskemu »klicu domovine« vsekakor ni mogoče oporekati in ga zavrniti kot nekaj nesprejemljivo iracionalnega. Le da je vmes veliko vprašanje: Kako? Če bi skupaj s svojo matico razmišljali o morebitni kolektivni selitvi iz diaspore nazaj v »stari kraj«, bi bilo v ozračju nad Jugoslavijo kajpak precej manj viharjev in visoke napetosti. Toda Srbov, teh in onih, ne navdajajo misli o selitvah in vračanju te vrste. Navdihuje jih ideja velike Srbije, misel o ozemeljski ekspanziji in o priključitvi vseh srbsko naseljenih hrvaških in bosansko-hercegovskih predelov, kar je tako za Hrvate kot za Bošnjake nesprejemljivo.

Ta gordijski vozli v okvirih enovite Jugoslavije, katere »očetje« raznoteri narodnosti pripadnostni hote niso pripisovali prednostnega pomena, ni bil tako opazen. Brž ko je jugoslovanskost prenehala biti temeljno življenjsko vodilo in so se nacionalna čustva razrasla v prevladujoče načelo, ki žene posamezne narode k oblikovanju neodvisnih suverenih držav, pa pred tem vozlom ni več mogoče zapirati oči.

Šesterica predsednikov pogajalcev se je ondan na Brdu dokopala do ugotovitve, da bo treba povprašati prebivalstvo teh balkanskih planjav samo, v katerih in kakšnih državah naj bi žele živeti. Dolgo so potrebovali, a bolje enkrat, čeprav pozno, kot nikoli. Dogovor velevala, da bodo po vseh republikah (do konca maja) izpeljali referendum – nemara po zgledu slovenskega, ki je že odkljukan.

Slovenci smo že sklenili, da pojdemo do poletja na svoje.

Toda...

Pepel in diamant

Res, vmes je prenekateri »toda«. Tudi za Slovence, čeprav srbsko-hrvaški gordijski vozli nas samih ne zadeva neposredno in v živo.

Gospodje predsedniki se o formulaciji referendumov ter njihovem mogočem izidu še niso pogovorili. Ko bodo prišli do tega, se bo znova pokazalo, da za rešitve enigme, »kako vse Srbe združiti v eno državo«, ne v pogajanjih ne v referendumih ni primerne odgovora.

Videti je, da se tega v evropskih in ameriških »dobro obveščeni krogih« zavedajo jasneje kot naši pogajalci. Prav oni nas kot dramatično opozarjajo, da moramo naš vozli mirno razplesti to pa je, ugotavljajo, mogoče edino pod skupno streho Jugoslavije, ki jo je treba za vsako ceno ohraniti. Zanje razdružene balkanske države ne bi bile za gotovilo trdnosti in miru v tem delu Evrope. Zatorej so roko opore pripravljene ponuditi edino le noviti Jugoslaviji, njenim izločenim delom pa ne. Na to svojo voljo so nas prejšnji teden znova odločno opozorili.

Kako se bomo odzvali na ta nedvoumna opozorila mi sami?

VIKTOR KONJAR

doma drugje

PEDAGOGIKA MARIE MONTESSORI TUDI PRI NAS

Otroci hočejo neodvisnost

V Glottu, podjetju za izobraževalno-kadrovsko svetovanje, so se odločili, da slovenskim pedagoškim delavcem predstavijo pedagogiko Marie Montessori. Povabili so prof. Tiziana Loschi, diplomirane pedagoga in psihologa, zaposlenega na Institutu Montessori v Bologni, in dr. Silvana Q. Montanaro, strokovnjakinjo za otroško nevropsihijatrijo, ki dela v Operi Nazionale Montessori v Rimu. V treh dneh, ki smo jih preživeli skupaj (21. do 23. marca letos), sta nam predstavila življenje in delo Marie Montessori (1870–1952), ki je spoznala in uveljavila mišljenje, da so otroci tisti, ki zmorejo ohranjati trajni mir v svetu.

Svojo osebnost naj razvijajo brez notranjih sporov, je zapisala znana italijanska pedagoginja, tako kot odrasli pa naj gojijo bolj kakovostne odnose med ljudmi in narodi. Zamisel »novega človeka miru« je že v otroku, vzgojitelj mu jo le pomaga uresničiti, saj je naloga politike sodobnega sveta ohranjati mir.

Maria Montessori je zavrnila tradicijo vzgoje tedanjega časa in je v središče postavila otrokove dejavnosti. To je utemeljevala s spoznanjem, da se je vsak otrok sposoben razvijati in da odrasli s svojim načinom življenja in razmišljanjem ovirajo otroke. Njena pedagoška zasnova temelji na takšni vzgoji, ki otroku dovoljuje čim več izkušnje in mu omogoča, da sam načrtuje svoje življenje.

S tem je Maria Montessori ovrgla tradicijo, da je dober učitelj tisti, ki zna načrtovati otrokovo učenje, določati hitrost, način in ritem otrokovega življenja.

Otrok se zmora marsikaj naučiti sam, če mu vzgojitelj omogoči, da sam izbere ritem in način učenja in da je dejaven z vsem telesom, še posebno z rokami. Maria Montessori je ugotovila, da roke in njihovi gibi ponazarjajo mentalne procese v možganih – že Piaget je potrdil, da je otroška misel motorični čut.

Tiziano Loschi je povezoval in primerjal ugotovitve Vigotskega, Freuda in Piageta s psihološkimi ugotovitvami Marie Montessori, vendar je ta naredila še korak naprej. Ponudila je celotno, psihološko in pedagoško, sporočilo: otroci izražajo svojo željo po neodvisnosti. Odrasli jim le pomagajo oblikovati takšno življenje.

Silvana Q. Montanaro je ob dognanjih Marie Montessori orisala prenatalni otrokov razvoj, biološko inteligenco in vlogo vzgoje – pojmuje jo kot nepretrgan proces – v tem zgodnjem obdobju. Rojstvo je za otroka popolna sprememba okolja, saj prinaša v življenje le še spomin na čas pred rojstvom.

V Italiji sprejemajo otroke v vrte že s tretjim mesecem, zato je zelo pomembno, da je ustvarjeno takšno okolje, ki omogoča z otrokom dialog in možnosti za identifikacijo. V vrtcih Marie Montessori imajo ležišča za otroke kar na tleh, da se otroci med počitkom lahko sprehodijo in se vrnejo v posteljo, kadar si želijo zaspati. Otroškega joka, kakršnega smo vajeni in ki naj bi pritegnil pozornost odraslih, v teh vrtcih skoraj ne poznajo. Maria Montessori meni, da mora biti otroštvo popolno, v resnici doživeto, torej: otrok je zmeraj sposoben, zmora vse, njegove zmožnosti so velike. Velja načelo, da šibkih otrok ni.

V vrtcih otroci skrbijo sami zase in za okolje. Tako postajajo samostojni. Vrtce obiskujejo otroci do šestega leta starosti, kasneje, do dvanajstega, pa hodijo v šolo. V vrtcih in šolah so oddelki z različno starostno sestavo, otroci pa živijo in delajo

tako, da se razvijajo intelektualno, socialno, moralno in čustveno.

Pedagogika Marie Montessori temelji na kozmični vzgoji, s katero otrok pridobi vizijo ravnotežja in harmonije. Spoznava, da je tudi sam del življenja, to pa prebujajo njegov občutek za odgovornost. Na kozmični vzgoji je zasnovano celotno organiziranje otrokovega življenja. Vzgojiteljica temeljna naloga v vrtcu in v šoli je, da pripravi okolje, kjer ga bosta varovala oče in mati in kjer bo v stiku s stvarmi in drugimi osebami. Takšno okolje krepi otrokovo zbranost – z njo razvija vse svoje sposobnosti in nagnjenja in izrablja vse, kar ga spodbuja k učenju in razvoju. V okolju prevladuje red, ki temelji na telesnem gibanju, gibih rok, razumu in inteligenci, čustvih in jeziku.

Materialno okolje spodbuja mentalne in motorične dejavnosti in omogoča celotno učenje. Vse, kar obstaja, ima svojo posebno nalogo, vse je v nekih razmerjih in povezano v sistem. Ne gre za didaktične pripomočke, ki bi otroku in vzgojitelju pomagali pri učenju, temveč so to razvojni pripomočki, ki spodbujajo otrokove motorične, senzorične in mentalne dejavnosti. Odrasli pomagajo posredno. Preden vzgojitelj karkoli naredi, natančno opazuje otroka, da ne ukrepa prezgodaj. Maria Montessori pravi, da temelj vzgoje ni odnos med vzgojiteljem in otrokom, temveč med otrokom in okoljem. Svoboda je nadzor nad samim seboj in svojo disciplino. Središče otrokovega življenja je okolje. Vzgojitelj opazuje, si zapisuje in otroku posredno pomaga. Otroci je »oče človeka«, v katerega se razvija in raste, obenem je tudi ustvarjalec in oblikovalec človeštva. Lahko zapuša v druge, toda poprej mora zaupati vase. Vsak otrok je projekt zase in za vse človeštvo. Silvana Q. Montanaro in Tiziano Loschi sta znanstvenost pedagogike Marie Montessori opredelila z dvema temeljnima prvima: ta pedagogika otroka osvobaja pred tistimi ovirami, ki jih postavlja preden svet odraslih. Otroku prilagaja okolje znanstveno, tako da se v njem uči na različne načine.

Še beseda o izobraževanju učiteljev in vzgojiteljev montessori. Ti se izobražujejo še eno šolsko leto v posebnem tečaju, kjer imajo 36 ur terapije in filozofije, 200 ur metodologije in 400 ur prakse. Za nadaljnje nenehno izobraževanje se, če to želijo, povežejo z inštitutom; tam jim pomagajo reševati praktične probleme.

In kakšno je sporočilo pedagogike Marie Montessori? Otroci ljubijo sebe in svet že od rojstva. Človek se vzgaja sam vse življenje. Temu sporočilu so prisluhnili v vseh deželah sveta, razumeli pa ga je treba kot pomoč za življenje vsem otrokom.

ZMAGA GLOGOVEC

NOVA EVROPSKA RAZSEŽNOST

Sožitje med kulturami

KONČNA PEDAGOŠKA EVALVACIJA PROJEKTA ZA INTERKULTURNO VZGOJO, KI JE POTEKAL PRI SVETU EVROPE OD LETA 1986 DO 1991

Interkulturalnost v Evropi postaja edino mogoča resničnost. V državah, kjer so migracijska gibanja najmočnejša, ali pa tam, kjer se ubadajo s problematiko večnacionalnosti iz drugih razlogov (avtohtone manjšine), se čedalje bolj zavedajo, da sta samo dve možnosti: ali konfliktnost, ki izvira iz nepriznavanja različnosti ali pravice do drugačnosti, ali ustvarjanje možnosti za komunikacijo in sožitje. Gotovo je druga tisto, kar edino lahko vodi v večjo demokratičnost in manj konfliktno družbo.

Tudi projekt Sveta Evrope, ki je potekal od leta 1986 in se je zdaj končal, je iskal odgovore na vprašanja, ki jih Evropi nalagata čedalje večja populacijska, kulturna in socialna raznolikost in pluralnost.

Razčlenitev vzgojnih potreb na področju interkulture vzgoje se v tem projektu ni usmerila samo na otroke migrantov (prve rodove), temveč že na drugi rod, na otroke, ki so se vrnili v svojo prvotno domovino, ter na tiste prišleke, ki se ne nameravajo vrniti in bodo v novem okolju tudi ostali.

Razčlenitev se je usmerila na vlogo šolskega sistema ter vzgojnega vpliva okolja v družbi tehnološkega in informacijskega razvoja, družbi, zaznamovani s kulturnim in verskim pluralizmom. Ugotavljajo, da ima šolski

sistem kot socializacijski dejavnik pomembno vlogo, saj se ta začne že s predšolsko vzgojo, veča pa se še s podaljševanjem obveznega šolanja.

Ugotovitve izpeljane iz tega projekta, in njegovi cilji so tesno povezani z drugimi projekti Sveta Evrope in njihovimi cilji, npr.: s projekti o izobraževanju učiteljev. Vzgoja in kulturni razvoj migrantov. Odnosi med različnimi skupnostmi idr.

Ta tematika je postala še bolj žgoča ob globokih političnih spremembah v vzhodni Evropi. Raziskava ugotavlja, da lahko postane »interkulturalna vzgoja« privilegirano področje sodelovanja in medsebojnih izmenjav med različnimi šolskimi in vzgojnimi sistemi zahodne in vzhodne Evrope, prav pri slednjih pa je vprašanje »kulturnih manjšin« in migracijskih gibanj zelo aktualno.

Pokazalo se je, da so se pedagoške rešitve ob kulturni in socialni raznolikosti otrok (šlo je predvsem za prvi rod migrantov) doslej usmerjale predvsem na:

- jezikovne primanjkljaje šolskega otroka; obravnavali so predvsem pomanjkljivo znanje učnega jezika, ki je bilo pogosto povezano s pomanjkljivo izobrazbo v prvotni domovini. Pedagoško gledano je bila pri tem

naloga šole nadomestiti jezikovno in splošno znanje ter pomagati otroku, da se vživi v novo šolsko okolje;

- ohranjanje vezi z maternim jezikom in kulturo, saj lahko otrok le tako ohrani svoje osebnostno ravnovesje; to mu lahko olajša morebitno vrnitev v prvotno okolje.

Po letu 1980 pa so v Zahodni Evropi začeli ugotavljati, da zgolj usmerjanje na individualne in šolske probleme, predvsem na jezikovne, še zdaleč ne zadošča. Stalna naselitev migrantov prinaša s seboj nove in drugačne težave. Zdaj ne gre več za upoštevane posebne potrebe določenega števila učencev, temveč za to, da se izobraževanje prilagodi novim razmeram neke nove družbe, družbe z več kulturami, verstvi in etničnimi skupinami. Vse to prinaša Evropi neko popolnoma novo identiteto, hkrati pa bo več hudih težav, kot so nacionalizmi, nestrpnost, ksenofobija in rasizem.

Ob tej novi resničnosti, ki so jo v Evropi povzročila migracijska gibanja, pa je prav tako živo prebujanje narodnostnih manjšin in skupin.

Raziskava ugotavlja, da vse te nove razmere zahtevajo takšne šolske sisteme, da bodo prinašali vzgojo in znanje, s katerimi bodo lahko ljudje tako različnih kulturnih, verskih in socialnih okolij skupaj živeli v demokratični in pluralni družbi.

Cilji projekta Interkulturalna vzgoja so usmerjeni prav v razvijanje navedenih težav ter k izboljšanju vzgojno-izobraževalnih pogojev za odpravljanje teh. Tako poudarili, da morajo učenci stopnji srednjega izobraževanja (11 do 19 let) že razumeti nekatere bistvene pojme, kot so:

- demokracija, temeljne pravice in svoboščine
- toleranca, pluralizem
- soodvisnost (človeška, socialna, širše družbena) in pluralizem
- kulturna enotnost in različenost
- socialna konfliktnost in odpravljanje nasprotij.

Svet Evrope ugotavlja in poudarja, da bo morala šola v novih družbenih razmerah prejeti svoj delež nalog. Del nalog se bo, tako kot doslej, našel na premagovanje ožjih nih težav, nova in prav tako pomembna naloga pa je vcepljanje v zavest celotne populacije samo priseljene ali manjšinske da imajo človeška bitja kljub zlikam v barvi kože, razlik v verskem prepričanju in na dah svoje človeško dostojanstvo ter enake temeljne potrebe pravice. S tem v zvezi je ena bistvenih nalog šolskega sistema izobraževanje takih učiteljev, bodo znali prenašati na učence »interkulturalno dimenzijo«, ki nepogrešljiva za ustvarjanje nove Evrope in ki presega spodarske razsežnosti.

VILJANA LUKAS

Sistem ekološke vzgoje na Nizozemskem

Do leta 1994: ekološka vzgoja v vseh osnovnih in srednjih šolah

Tako kot marsikje drugje se je tudi na Nizozemskem izoblikovala sistematična vladna politika ekološke vzgoje šele kot odgovor na večletne pritiske »od spodaj«, na pobudo različnih strokovnih in laičnih nevladnih interesnih skupin.

Ta razvoj lahko razdelimo na tri obdobja:

Prvo obdobje (od leta 1975 do 1986) – doba lokalnih in razdrobljenih pobud. Uspelo jim je spraviti nekaj ekoloških vsebin v učne načrte osnovnih šol in v predmet »integrirano naravoslovje« v nižje srednje šole. Pri tem so imele pomembno vlogo svetovne komisije pri ministrstvih za šolstvo, poljedelstvo in ribištvo, skupine učiteljev za biologijo in fiziko (projekt PLON na univerzi v Utrechtu) ter nevladni inštituti za ekološko vzgojo in varstvo narave. Po zgledu drugih držav se je razvilo gibanje STS (Science-Technology-Society), ki skuša prebuditi mlade, da se zavedo družbeno pomembnih posledic razvoja naravoslovja, znanosti in tehnologije. Končno se je štirideset tovrstnih nevladnih organizacij povežalo v »nacionalno koordinacijo«.

Drugo obdobje (1986 do 1990) – čas tesnejše usklajenosti in vladne podpore raznim pobudam. Uresničeval se je projekt Ekološka vzgoja v nižji srednji šoli, v sklopu tega pa so razvili serijo učnih enot, ustreznega gradiva in pripomočkov ob interdisciplinarni povezavi biologov, geografov, kemikov in fizikov. Projektu so odobrili proračun v višini 550.000 dolarjev.

Tretje obdobje (po letu 1990)

pa je čas usklajenega vpeljevanja ekološke vzgoje za vse starosti, od 4. do 18. leta, v sklopu tako imenovanega »velikega projekta«. Ta ima tri faze:

1. Skica »jedrnega« učnega načrta za otroke od 4. do 18. leta.
2. Skica učnih načrtov za razredni pouk in za posamezne predmete.
3. Vzorci učnih ur in ustreznega gradiva.
4. Preskušanje tega gradiva v šolah, spopolnjevanje, poročanje.
5. Revizija delnih učnih načrtov na podlagi preskusov na šolah in raznih pripomb.
6. Revizija »jedrnega« učnega načrta.

Te faze, v katerih se srečujejo zamisli »od zgoraj« s pobudo in izkušnjami »od spodaj«, seveda ne potekajo zaporedno, temveč se prepletajo. Nenehno je treba reševati protislovje med možnostmi in pripravljenostjo posameznih predmetov, da zajamejo ustrezne teme in vsebine, ter med zaželenim stanjem. Ekološka vzgoja se namreč na Nizozemskem ne pojavlja kot poseben predmet, temveč kot interdisciplinarno problemsko področje, ki naj najde mesto v večini predmetov, in to ne samo v naravoslovnih. Nujno pa mora prodreti tudi v nacionalne standarde znanja, ki so od leta 1986

temelj za preverjanje dosežkov šole in učencev.

Zanimivi so cilji, za katere so se dogovorili; temeljni cilj je, da »učenci pridobijo znanje in zmožnosti, da bodo v svojem ravnanju in mišljenju upoštevali uravnoteženi (sustainable) razvoj v razmerju človek – okolje«. Delni cilji pa so:

● RAZMERJE ČLOVEK – OKOLJE:

- učenci si pridobijo znanje o tem, kako pomembno je okolje za človeka, tako na osebni kot na družbeni ravni;
- učenci se seznanijo z naravo človekovih vplivov na okolje (na individualni in družbeni ravni).

● VZROKI EKOLOŠKIH PROBLEMOM:

- učenci si pridobijo znanje o konfliktnih interesov in o prikrivanju negativnih učinkov, vse to ima pomembno vlogo pri zaostrovanju ekoloških problemov;
- učenci se seznanijo s fizikalnim, biološkim ter družbenim ozadjem in vzroki bistvenih ekoloških problemov.

● REŠEVANJE PROBLEMOM:

- učenci se seznanijo s pogoji, potrebnimi za reševanje nekaterih pomembnih ekoloških problemov, glede na perspektivo uravnoteženega razvoja v odnosu človek – okolje;
- zavedo se možnosti in omejitve pri posameznih rešitvah in tega, koliko lahko vsak sam prispeva k reševanju.

● ZMOŽNOSTI:

- učenci pridobijo zmožnosti za samostojno opredelitev značilnosti danega ekološkega problema, za preučitev mogočih rešitev in poročanje o takšnem preučevanju;
- nauče se izraziti svoje mnenje o danem ekološkem problemu in rešitvah ter povedati, čemu dajejo prednost v danem položaju;
- učenci sodelujejo v akcijah, ki pripomorejo k uravnoteženemu razvoju.

Osrednjo vlogo pri vpeljevanju novih učnih načrtov in razvijanju učnega gradiva ima 40 tak imenovanih »stimulativnih skupin«, ki so sestavljene iz strokovnjakov za posamezne predmete poleg teh pa so v njih tudi strokovnjaki za ekološko vzgojo učno gradivo in svetovanje šolam. Zavedajo se namreč, da spreminjeni učni načrti ne bodo v pouku uveljavili samodejno, temveč da potrebujejo šole učiteljev močno »podporno strukturo«. Vanjo spadajo:

- objavljane kompletov učnega gradiva
- prirejanje seminarjev spopolnjevanje učiteljev
- svetovanje posameznim učiteljem
- nenehna izmenjava informacij med šolami (»informacijske mreže«, računalniške mreže).

Pri tem ima pomembno vlogo »podporni enot« (support units), še najbolj podobnih tistemu zavodu za šolstvo. Projekt je dolgotrajen in veliko stala (upajo, da bo pet v ta projekt vključenih ministrstev v letu 1991–1994 odobrilo vsaj polovico od predlaganih 10 milijonov dolarjev). Primanjkuje jim zlasti ustreznih strokovnjakov za ekološko vzgojo, najširša javnost meni, da je ta projekt pomemben za preživetje; njegov cilj zagotoviti do leta 1994 sistematično ekološko vzgojo v vseh osnovnih in srednjih šolah.

BARICA MARENČIČ-POŽARNIK

Na Prosvetnega delavca se lahko naročite tudi po telefonu: (061) 315-585

Vrtci in šole montessori so po vsem svetu zelo razširjeni. V ZDA jih je dva tisoč, v Italiji več kot dvesto, veliko jih je v Angliji in v Franciji (v Parizu je tudi izobraževalno središče, kjer so oblikovali povsem svoj sistem izobraževanja), še več pa jih je v Indiji; tam je Maria Montessori, utemeljiteljica teh šol, preživela vojna leta. Na Japonskem je t.i. vzgojitelj in učitelj montessori približno tisoč, precej jih je tudi na Filipinih, v Afriki in drugje. Na Slovenskem smo pred dnevi prvič dobili poglobljeno informacijo o pedagogiki Marie Montessori – za razmišljanje in spodbudo, da bi jo spoznali še bolj, da bi jo razumeli in v prihodnje odprli vrata tudi vzgojiteljem in učiteljem montessori.

Slovenska beseda v tesnih tujine

Ali poznamo delo naših učiteljev v drugih državah?

Strokovni seminar za učitelje maternega jezika in kulture, ki poučujejo otroke naših državljanov v tujini.
Brdo pri Kranju, 1. do 4. april 1991

V srečanjih s Slovenci, ki živijo na tujem, je zmeraj nekaj prisrčnega, ganljivega, pa tudi grenkega.

Ob takšnih priložnostih se še bolj zavemo svoje majhnosti in razpršenosti, pa tudi tega, da prevzemajo ti ljudje veliko večje in težje naloge, kot je samo poučevanje. Učencem in staršem so svetovalci na mnogih področjih, obenem pa jih povezujejo z njihovo prvotno domovino; so nosilci splošne kulture, nekateri pa celo prenašalci novosti v naš šolski svet.

Za letošnji seminar, že deseti po vrsti, ki ga prireja Slovenija za učitelje maternega jezika in kulture, ki poučujejo otroke naših državljanov v tujini, je pripravila program prof. Dragica Motik, pedagoška svetovalka Zavoda RS za šolstvo. Od 37 učiteljev, ki poučujejo naše otroke v tujini slovenski jezik, se jih je seminarja udeležilo kar 29. Prišli so iz Nemčije, Avstrije, Švice, Švedske in Anglije.

Predstavnici Republiškega sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, prof. Lojzka Vrtič in prof. Melita Steiner, sta povedali, da je dopolnilni pouk slovenskega jezika v tujini vedno težje organizirati, ker se zmanjšuje število otrok, ker so Slovenci zelo razpršeni po svetu in ker se starši čedalje manj zanimajo za slovenski jezik.

Prav zato je tudi delo učiteljev izredno težko. Nenehno potujejo iz kraja v kraj, iz šole v šolo; v nekaterih deželah se morajo zelo prilagajati šolskim oblastem, druge – npr. v Baden-Württembergu, kjer je večina naših otrok, pa imajo večjo svobodo; nenehno se morajo truditi, da pridobijo za sodelovanje starše in otroke. Njihove skupine zajemajo otroke od predšolskih do devetega ali celo desetega razreda. Dostikrat morajo najprej premagovati otrokovo zavrtost, čustveno nerazvitost, obenem pa bogatiti njegovo besedo, ki je po navadi dokaj skromna. Na eni strani je npr. pogoj za vpis v dopolnilni pouk – znanje petdesetih besed. Omeniti moram tudi sodelovanje učiteljev in slovenskih duhovnikov v zadnjem času, ponekod pa je prepad med njimi še precej velik.

Zaradi teh in drugih težav učitelji potrebujejo seminarje v domovini, saj si morajo na njih marsikaj razjasniti in si nabrati novih spodbud. Povedali so, da so do zdaj zmeraj dobivali podporo pri prof. Vrtičevih; bila jim je prijateljica in spodbujevalka. Več kot dvajset let je delala z ljudmi čez mejo, zdaj odhaja v pokoj. Z njo že več let sodeluje in zdaj prevzema njene dolžnosti prof. Steinerjeva.

Nova merila za izbiro učiteljev

Zvedeli smo o novih merilih za izbiro učiteljev, ki želijo poučevati slovenski jezik v tujini. Prejšnja komisija, ki je bila politično obarvana in so jo sestavljali ljudje brez poznavanja šolske problematike v tujini, je namreč razpadla. Vsak kandidat ima v razredu nastop, ob katerem sta navzoča prof. Motikova in mag. Križajeva. Po nastopu se izčrpno pogovorita z vsakim učiteljem, to pa spada že v začetek priprav na delo v tujini. Komisija se odloči glede na njuno poročilo. Učitelj mora seveda imeti bogato znanje in izkušnje pri poučevanju slovenskega jezika, tri leta pedagoške prakse, strokovni izpit, znanje ustreznega tujega jezika in sposobnost za kulturno delovanje.

V prihodnjem šolskem letu se bo pet učiteljev vrnilo, štirje pa se že pripravljajo, da jih bodo nadomestili.

Na začetku seminarja je minister dr. Janez Dular prikazal družbeno-politične razmere v Sloveniji in možnosti za vzgojno-izobraževalno delo z otroki slovenskih družin v tujini.

Učitelji so potožili o težavah s klubi. To so prostovoljna zdru-

njami. Ta način dela ni kakšna modna muha, saj ga v svetu poznajo že sto let. Njegov razcvet je zadržala druga svetovna vojna. Celo pri nas ga je že leta 1939 vpeljeval eden izmed šolskih inšpektorjev.

Projektno delo je treba razumeti široko, ne kot metodo poučevanja, temveč kot didaktični sistem, ki naj bi obogatil celoten vzgojno-izobraževalni proces ter enakomerno razvijal celostno otrokovo osebnost (socialno, čustveno, čutno, intelektualno). Ta sistem zajema tudi razlago, frontalni pouk, delo v dvojicah, skupinah idr. Za ustvarjalnega, prožnega, inovativnega učitelja je to čudovita priložnost.

Učitelji so se na to predavanje odzvali s pripombami, da je v tujih šolah veliko projektnega dela, sami pa delajo po miniprojektih. Zelo jih skrbi za učence, ki so vajeni takšnega dela, imajo pa težave, če se vrnejo v takšno slovensko šolo, v kateri še ni novosti. Upajmo, da je učiteljica, ki je za takšnega otroka izjavila: »Potrebnovala sem vse leto, da sem ga spravila v red,« res samo izjema.

Nekateri učitelji pa so veseli, saj so dobili potrdilo, da delajo prav, ko vpeljujejo v pouk elemente projektnega dela.

Po jugoslovanskih konzulatih v tujini odsevajo krizni odnosi doma. Zaradi tega so učitelji ponekod v izjemno težkem položaju.

Po teh pogovorih smo po navodilih pedagoške svetovalke, prof. Vere Žužej, v skupinah izdelali nekaj zanimivih osnutkov projektnih programov.

S prijetno novostjo v zvezi z bralno značko nam je postregel prof. Miha Mohor, vodja odbora bralne značke. Priznal je, da je bralna značka izgubila prvotni mik. Predpisani seznam so jo

V šolskem letu 1990/91 se slovenščine uči 1548 otrok (od predšolskih do učencev 10. razreda), ki živijo v Nemčiji, Avstriji, Švici, Angliji, Franciji in na Švedskem. Poučuje jih 37 naših učiteljev.

zabetonirali, začela se je bližati obveznemu domačemu branju, to pa je otroke odvrčalo. – Zdaj so seznammi odprti, spraševanje naj bi nadomestila pogovarjanje in svetovanje. Namesto nezanimive značke bodo bralci že na začetku leta dobili mapico »S knjigo v svet«, s štirimi okenci. Vanja bodo vstavljali sličice. Težiče se je prevesilo od pisatelja k osebi iz književnega dela; tako bo na prvi nalepki Ciciban, na drugih verjetno Miškolin, Kekec in še kdo. – Seznam knjig bo

pripravila Saša Vegri, izšel pa bo v drugi številki revije Šolski knjižničar.

Zmeraj zagreta učiteljica Mira Turk iz Frankfurta nam je omenila vrsto motivacijskih igrice za branje, ki jih je našla v nemški šoli. Te igrice niso drage, otroci pa jih imajo zelo radi. To so skrivnice, iskalnice, uganke v zvezi s pokrovec, kockami, trnki, magnetki, zamaški, vrtavkami, sličicami, orehovimi lupinicami in.

Ob tem spet lahko trdimo, da nikoli niso v šoli resnično zaživele čez noč »od zgoraj« ukazane spremembe; najboljša so prinašali skromni in vztrajni navdušenci, ki so z iznajdljivostjo in doma narejenimi pripomočki ustvarjali novo, otroku naklonjeno šolo.

Naj še dodam, da so učitelji z veseljem prebrali v Prosvetnem delavcu misli mag. Janeza Bečaja, s katerimi razbremenjuje učitelja, obremenjenega z negotovostjo in občutki krivde.

Ob koncu so vsi udeleženci priznali prof. Motikovi, da je organizirala zelo raznolik, konstruktiven, vsebinsko bogat seminar. Sama pa je obljubila, da bo poskusila drugo leto izpolniti dve njihovi želji: da si bodo ogledali

projektno delo na eni izmed naših šol in da bo pripravila tudi družabni večer, ki si ga tako želijo.

Učitelji slovenskega jezika smo dostikrat malodušni zaradi dvomov o svojem delu in drugih težav, ampak prav ob srečanjih s kolegi iz tujine se močneje zavemo svoje vloge, svojega poslanstva.

Zgodovina nam kaže, da bi slovenski narod že velikokrat izginil, se utopil v drugih narodih, če ne bi naši najboljši, najbolj goreči ljudje ohranjali slovenske besede, slovenske pesmi, izročila, skratka – slovenskega duha. Zato tudi upamo, da bodo učitelji slovenskega jezika v tujini kljub težavam vztrajali. Čeprav oddaljeni, razpršeni, bomo še bolj povezani zdaj, ko se poraja samostojna Slovenija.

DANICA CEDILNIK

Ptica in prestol, 1989, mešana tehnika

strokovno
spopolnjevanje

Zgodovina – naša zavest in vest

Slovensko zgodovinopisje zlepa ni doživljalo tako burnih časov kot jih zdaj. Predvsem ga buri že skoraj množica novodobnih »zgodovinarjev«, ki za vsako ceno hoče prevrednotiti zlasti dogajanja v letih narodnoosvobodilnega boja 1941 – 1945 in neposredno po njem. Veliko je poskusov, da bi narodno izdajstvo naprtli že kar partizanskemu gibanju zaradi namišljene edine povezave s Sovjetsko zvezo, samo da bi se upravičilo sodelovanje z okupatorjem tistih, ki so izdajstvo zares zagrešili. Zgodovinska znanost pa – kot da bi bila nekako osupla ob grobih napadih nanjo – ostaja premalo odzivna. Za ustrezno izhodišče ji vsekakor lahko rabi stališče akademika prof. dr. Boga Grafenauerja, da je slovenska Osvobodilna fronta skupaj z narodnoosvobodilnim bojem predstavljala vrh slovenske narodne tvornosti in s tem naše zgodovine.

O tem je pred kratkim govoril prof. dr. Milan Ževart v Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu. Poudarek njegovega predavanja je bil predvsem na tem, da je vir vseh strokovnih in nestrokovnih nesoglasij odločitev jugoslovanskega vodstva, da se obdobje 1941–1945 opredeli tudi kot ljudska revolucija, to pa da je bilo potrebno zaradi spora s Stalinom. Tako so nasprotniki Osvobodilne fronte dobili dodatno možnost za ideološko utemeljitev domobranstva ali belogardizma kot protirevolucije. Ker pa razrednega boja v resnici ni bilo, je pojmovanje revolucije in protirevolucije vendarle nesmiselno. V največjem delu Slovenije, sploh pa na Primorskem,

Štajerskem in Koroškem, lahko govorimo samo o narodnoosvobodilni naravi odporiškega gibanja in prav narodna svoboda je tista pridobitev, ki se ji bojevniki in drugi pripadniki Osvobodilne fronte nikakor ne morejo odreči. V omenjenih slovenskih deželah je zlasti pomembna tudi vloga Cerkve, ki se že zaradi okupatorjevega poniževalnega preganjanja slovenske duhovščine ni niti mogla niti hotela postaviti na okupatorjevo stran.

Prav je, da o vsem tem ponovno premišljamo ob letošnji 50-letnici slovenske Osvobodilne fronte, ki ji je tudi sicer bilo namenjeno omenjeno predavanje profesorja Ževarta. Priredila sta ga Koroški pokrajinski muzej in Zgodovinsko društvo za Koroško, ustanovljeno pred kakšima dvema letoma v Slovenj Gradcu. Društvo prireja odzivna študijska srečanja. Združuje zlasti učitelje zgodovine na osnovnih in srednjih šolah ter sodelavce že omenjenega muzeja in Delavskega muzeja na Ravnah, večletnih pa je tudi nekaj ljubiteljev zgodovine.

Že ob ustanovitvi tega društva je bilo predlagano sodelovanje z zamejskimi slovenskimi zgodovinarji na Koroškem. To je gotovo eno tistih področij, ki omogoča in zahteva veliko skupnega dela, potrebnega zlasti zaradi nezadovoljivega in tudi neustreznega mesta slovenske zgodovine v avstrijsko-nemški. In prav ta naloga bo lahko v ospredju naslednjega zbora slovenskih zgodovinarjev, ki ga bo koroška enota slovenskega zgodovinskega društva po lanskem v Murski Soboti pripravila v Slovenj Gradcu oktobra 1992.

F. L.

Učitelji angleščine v centru Oxford

V tem šolskem letu pripravlja Center Oxford iz Ljubljane v sodelovanju z jezikovno šolo Babylon redna srečanja za učitelje angleščine. Prvo takšno je bilo že januarja. Vodja centra, g. Irena Junkar, nam je predstavila knjižne novosti, nato pa smo poslušali predavanje g. Susan Healey, lektorice s Pedagoške fakultete v Mariboru. Predavala je o pisnem in ustnem testiranju razumevanja jezika, ki je lahko zelo dolgočasno, če se nanj ne pripravimo dovolj temeljito.

Februarja smo se zbrali v oksfordskem centru že drugič, G. Natalie de Bondt, ki že dolga leta poučuje angleščino na British School v Trstu, je skušala prikazati, kako učence pripravljati, da čim boljše izrabijo svoj spomin in ostanejo zbrani do konca šolske ure. Učitelji smo se prelevili v učence in preskušali svoj spomin in zbranost. Predavateljica je večkrat na kratko predstavila nekaj naključno iz-

branih angleških besed (ob grafoskopskih presojnicah). – Zapomniti smo si jih morali čim več. Ugotovili smo, da si najhitreje in najlažje zapomnimo besede z začetka in konca seznama, tiste, ki so podčrtane ali pisane z veliko začetnico, že prej znane besede, ki so nam blizu, besede, ki jih lahko povezujemo po zvnu ali kako drugače (npr. cat, mat, string, rat) ali pa jih uvrščamo v neki sistem (npr. pets, jobs, clothes ipd.). Za dobro delo je nujno t.i. »ogrevanje možganov« na začetku ure in kratki odmori, ko se učenci ob kakšni šali, uganki ali igri sprostijo. Tako si tudi več zapomnijo (približno sedemdeset odstotkov).

Center Oxford in jezikovna šola Babylon sta poskrbela za prijetno popestritev: o knjižnih novostih dobivamo informacije iz prve roke, obenem pa poslušamo pristno angleščino.

TATJANA BIZJAK

Prosvetni delavec za vse, ki nam ni vseeno za šolo, učitelje in otroke.

pobude odmevi

O učbenikih – prezgodaj ali prepozno

Že več let so učbeniki hvaljena in za širšo javnost zanimiva jesenska tema – pač na začetku šolskega leta. Takrat razgrnejo svoje izkušnje in poglede na probleme vsi prizadeti: učenci in starši, učitelji in šole, založbe in Zavod za šolstvo, pa še kdo.

Nato pa zanimanje za učbenike povečini zamre do naslednje sezone. Seveda pa med eno in drugo jesenjo Zavod za šolstvo, založbe in tiskarne pripravljajo ponatise učbenikov, prenavljajo stare, nastaja tudi nekaj novih.

Faze priprave učbenika in izvajalci (shematični prikaz)

	Zavod RS za šolstvo,	založba,	Zavod RS za šolstvo in založba
	Pred I. 85	Po I. 85	V prihodnje
I. Ugotavljanje potreb po učbenikih	■	■	■
II. Razpis in koncept	■	■	■
III. Pisanje učbenika in recenzijski postopek	■	■	■
POTRJEVANJE UČBENIKA			
IV. Tisk	■	■	■
V. Uvajanje v pouk, spremljanje	■	■	■

Iz prikaza razberemo dvoje:

1. Zavod RS za šolstvo je v preteklosti opravil večino dela (vse, razen tiska) pri izdajanju učbenikov, vendar pa se je po I. 1985 težišče priprave učbenika (pisanje in recenzijski postopek) le prenese na založbo; v prihodnje bi morala biti za pripravo učbenika v celoti odgovorna založba, Zavod RS za šolstvo pa za dodajanje novosti, ki bi izvirale iz sprememb izobraževalnega sistema.

2. Potrjevanje učbenika poteka, pravzaprav naj bi potekalo, neodvisno od izvajalcev (npr. pri Strokovnem svetu RS za vzgojo in izobraževanje ali ministrstvu).

Pluralizma in svobodnejše uporabe učbenikov v šoli si založbe ne predstavljamo brez samostojne priprave učbenikov, saj ni mogoče prevzeti odgovornosti za drugje in drugače začeto in zasnovano delo. Šele popolna odgovornost založb bo omogočila kakovostne alternativne in konkurenčne učbenike.

Tržne razmere

Ujeti smo med starim, modelom, ki deluje slabo, in nečim novim, še nepreiskanim. Ko primerjamo stanje pri nas in tam, kjer delujejo po kakem urejenem tržnem modelu, lahko ugotovimo, da smo še daleč od doseženega na zahodu. Trg seveda ne pomeni anarhije, ampak delovanje urejenega sistema tudi pri zalaganju učbenikov. Že nekaj časa si prizadevamo uveljaviti kolikor mogoče urejen način priprave učbenikov, ki bi bil zasnovan na pozitivnih slovenskih in evropskih izkušnjah. Zavod RS za šolstvo naj bi skrbel predvsem za učne načrte in kataloge znanja, saj je ponavadi veljavni učni načrt izhodišče za pisanje učbenika.

Pri pripravi učbenikov prve in zadnje faze, to je npr. sistemskega ugotavljanja potreb po učbenikih in znanstvenoraziskovalne spremljave le-teh, prav gotovo ne bo mogoče prepustiti založbam ali komu drugemu, zato bi v teh fazah Zavod lahko imel pomembno vlogo, za vse drugo naj bi poskrbele in odgovarjale založbe.

Priprava novega učbenika je seveda zapletena slovenska posebnost. Odgovornost za posamezne faze dela si delijo založbe z Zavodom za šolstvo. Pametno razmejitev dela in razjasnitev odgovornosti imajo založbe že dalj časa za ključno razvojno vprašanje zalaganja učbenikov pri nas. Tega vprašanja ni mogoče rešiti jeseni, ko vse težijo trenutni problemi – zamude z izidi in cene učbenikov. Zato se oglašam v času, ko nam ti problemi še ne meglijo predstave in širšega ozadja izdajanja učbenikov.

V obravnavi je osnutek Pravilnika o potrjevanju in izdajanju učbenikov, ki žal vpeljuje čudno centralizacijo izdajanja učbenikov: Zavod skoraj sam razpisuje učbenik, usmerja pripravo zasnove, predlaga recenzente in skrbi za potrditev, nato pa še sam spremlja učbenik v učni praksi in ugotavlja njegovo ustreznost. Zavod naj bi v tem postopku tudi izbiral založbo. Posredniška vloga Zavoda med avtorjem in založbo pa je v popolnem nasprotju s prizadevanjem založb (vsaj DZS) pri iskanju in ustvarjanju kroga svojih strokovnih sodelavcev. Založbe tako ne bi imele nobenega vpliva na izbiro avtorjev, pa tudi avtorji nobene možnosti, da bi izbrali založbo.

Prav mogoče je, da tak sistem privede do neuresničljivih konceptov učbenikov, pri tem pa je za realizacijo učbenika (najbolj?) odgovorna založba. Tu ne želimo poudarjati denarne odgovornosti založbe (in edino založbe) za izpeljavo projekta.

Alternativni učbeniki

Vsekakor so pedagoške utemeljitve za to, da bi morali imeti učitelji pri uporabi učbenikov bolj proste roke. Kako bi opredelili in zakaj sploh hočemo imeti alternativne učbenike, koliko je to za slovenski prostor racionalno?

Alternativni učbenik ni dopolnilno gradivo h kakemu že predpisanemu učbeniku. Bil naj bi, kot pove že samo ime, izbirna možnost za učitelja, na izbiro pa bi vplivala zasnova učbenika, njegova strokovna in didaktična kakovost, primernost in uporabljenost za poučevanje, inovativnost, sposobnost spodbujanja k zrelejšemu učenju. Sicer pa smisel alternativnih učbenikov ni v tem, da bi jih imeli čim več, ampak da bi imeli čim boljše učbenike.

Slovenski prostor je premajhen, da bi lahko pričakovali popolno alternativno izbiro učbenikov na veliko področjih. Pa tudi spodbujanje domače ustvarjalnosti bi moralo imeti prednost pred pretiranim prenašanjem zgledov iz tujine.

ALEKSANDER COKAN

Premalo pomoči ob prvih korakih

Več pozornosti vpeljevanju v pedagoško prakso

Kot pedagoški delavec v osnovni šoli menim, da smo doslej še vse premalo storili za učinkovitejšo usmerjanje učiteljskega naraščaja v pedagoško prakso. Da je to res, potrjujejo že površno spremljanje tega problema in nekateri izsledki o strokovnih izpitih. Pri tem nas gotovo nista ovirali niti monizem niti politika. Prepričan sem, da smo za to pomankljivost odgovorni prav sami pedagoški delavci, ker smo se na različnih ravneh svoje delovne odgovornosti le preveč poglabljali v predpisano vsebino vzgoje in izobraževanja ter širili številne zamisli o obsegu učiteljeve delovne obveznosti, ob tem pa pogosto nehoti zanemarili kakovost in učinkovitost pouka. Nikoli doslej nismo dosegli pravičnega vrednotenja svojega zahtevnega poslanstva ali pa so nam ga vrednotili po določenih administrativnih merilih na različnih ravneh samouprave. Nezadovoljivega stanja se nam vse do danes ni posrečilo spremeniti. Prepričan sem, da utegne že zasnova sistema napredovanja učiteljev rešiti marsikateri problem tega zapletenega področja. Predvsem pa naj bi uzakonjene stopnje o strokovnem napredku globlje motivirale za kakovost pedagoškega dela, še posebno pa spodbudile učitelja začelnika. Toda vse pod pogojem, če bomo zakonska določila dosledno in strokovno uresničevali.

Če iskreno želimo usmeriti svoje intelektualne in organizacijske moči predvsem v izboljšanje kakovosti in posodabljanje pedagoškega dela, moramo začeti resno ukrepati že v fazi, ko

se pripravljajo študentje na prakso na pedagoški fakulteti. Imeli smo že veliko izvršnih predlogov, kako najbolje povezovali teoretično izobraževanje s praktičnim usposabljanjem, pri tem pa dosegli premalo perspektivnih in sistemskih rešitev. Vse do danes nismo zmogli razviti praktikumov na osnovnih šolah, kjer bi trajno zagotovili načrtno pedagoško prakso za študente, ki jo predpisuje izobraževalni program kadrovske šole. Z vpeljavo visoke pedagoške izobrazbe bomo izboljšali raven strokovnega znanja in pedagoške izobrazbe, to pa je temeljni pogoj za vodenje vzgojno-izobraževalnega procesa in za sodobno komuniciranje z učenecem. Hkrati pomeni visoka stopnja usposobljenosti bogat vir pristne avtoritete in samozvesti ob zahtevnem delu z mladino, s starši in okoljem. Menim pa, da vse to ne more ublažiti naše odgovornosti pri vpeljevanju študenta v pedagoško prakso. Priznati moramo, da so doslej na tem področju, zlasti po zaslugi profesorjev pedagoških predmetov in učiteljev nekaterih osnovnih šol, študentje uspešno povezovali svoje znanje s prakso. Menim, da ni mogoče govoriti o sistemskih rešitvah, ki bi zagotavljale vse medsebojne obveznosti in trajnejše sodelovanje določene osnovne šole ter v ta namen nameščenih učiteljev mentorjev. Pri tem mislim na pravno-formalni položaj hospitacijskih središč na posameznih osnovnih šolah, ki bi s svojo kadrovskega zasedbo, pedagoškim vodenjem in z drugimi pogoji zagotavljale ne-

pretrgano sodelovanje s pedagoško fakulteto. Z vpeljavo napredovanja učiteljev na osnovni šoli bi verjetno zasedbo hospitacijskih središč s pomočjo razpisov teh delovnih mest primerno reševali. Ne kaže pa več vztrajati ob zdajšnjem nesistemskem urejanju pedagoške prakse, ko je dejavnost prepuščena individualnemu reševanju, kjer je vpeljevanje v prakso odvisno predvsem od organizacijske iznajdlivosti profesorjev kadrovske šole in razumevanja osnovnošolskih učiteljev.

Naslednje vprašanje, ki zadeva prve korake ob neposrednem srečanju s pedagoško prakso, je sklop zelo odločilne in odgovorne priprave na strokovni izpit. Marsikje je to obdobje poklicnega usposabljanja še zmeraj preveč pojmovano kot obvezno formalno opravilo, ne pa kot izredno zahtevna in občutljiva pedagoško-didaktična naloga v kandidaturom poklicnem razvoju. Naloga je dovolj jasno zasnovana v Zakonu o osnovni šoli in Pravilniku o mentorstvu in pripravnosti. Toda noben predpis ne more določene prikazati vseh oblik in organizacijskih prijemov, ki so potrebni za učinkovito interakcijo med učiteljem pripravnikom in učiteljem mentorjem. Menim, da smo dosegli neko raven pri organizaciji mentorstva in spremljavi uspešnosti pripravnosti, zlasti na kadrovske in organizacijske razvitejših šolah. Hkrati pa je očitno, da je stanje zelo raznoliko, mentorska dejavnost pa po obsegu in vsebini neenotna in pogosto prepuščena individualni presoji; vse pa

je odvisno od solidarnosti tega, kako razumejo učiteljske kolektivi te specifične naloge. Bistven razlog za tako različen odnos je neenakopravnost vrednotenju učiteljevega dela od tod pa izvira nezavidljiv odnos do nagrajevanja nadvse tevnega mentorstva z učiteljskega začetnikom. K vsemu temu lahko pripisali še premajhno klonjenost do usposabljanja mentorjev. Tudi pri delu z učilji pripravniki bi morali vpeljavati dvosmerno komuniciranje med pedagoško fakulteto in osnovno šolo: v eni smeri strokovno vodstvu osnovne šole, v drugi sproti pa vrnitvene informacije o opažanjih pri kandidatih, ki pojavljajo v svojem strokovnem razvoju. Vse to utegne biti ključna membna usmeritev pri nadzoru poklicnem usposabljanju na kadrovske šole.

Prvi koraki v učiteljski poklici so veliko bolj zapleteni, kakor jih lahko zamišljamo v svojem delovnem kabinetu. Ob splošnem s pedagoško prakso lahko mlad učitelj kljub bogatemu strokovnemu znanju doživi poraz in razočaranje ob prvih korakih z učenici; to pa ima posledice za njegovo nadaljnje strokovno rast in osebnostni razvoj. Lahko pa ob učinkoviti mentorjevi pomoči najde v poklicni prelomnici vse bogate svoje znanja in uveljaviti svoje sposobnosti. In zato vredno tem odločilnim korakom v učiteljski poklic nameniti skrb in organizacijske moči.

LUDVIK BRUMEC

Slovenščina oživljena

Ob prenovi pouka slovenskega jezika

Materinščina je bistveno vprašanje obstajanja, zato se je kar o pravem času pojavila široko postavljena naloga o prenovi pouka slovenskega jezika. Odgovornega dela so se lotili na Zavodu R Slovenije za šolstvo v sodelovanju s kadrovske šole in znanstvenimi ustanovami.

Že prvi posvet je opozoril na perečo problematiko, ki se kaže še širše, kot jo ponazarja delovno gradivo. S tem se povečuje odgovornost, da bi postavljeno delo tudi uresničili, čeprav se zavedamo, da brez podpore širše javnosti ne bo šlo.

Morda se je stiska začela že takrat, ko smo s šestdnevnega tednika prešli na petdnevni tednik in uro materinščine kar črtali. Tako smo se po odnosu do materinščine uvrstili na zadnje mesto v Evropi in celo med jugoslovanskimi narodi.

Neugoden položaj materinščine se je nadaljeval ob vpeljevanju nove matematike, saj se je ves pouk podredil prenovi tega predmeta.

Ko so se vpeljevale jezikovne zakonitosti dr. Toporišča tudi v osnovno šolo, so se učitelji slovenskega jezika seznanjali z novostmi iz zelo strokovnih učbenikov, veselje nad drugačnim načinom dela pa je zavrl strah pred neznanim.

Za materinščino je bilo ves čas le malo priročnikov; dogajalo se je celo, da je prenova v 5. razredu potekala že kar nekaj let, preden smo dobili ustrezne priročnike. Za redke pisce učbenikov ni bilo nikoli spodbude (ampak samo kritike), čeprav so svoje delo opravljali ob polni obveznosti.

Spoznanje, da sporočanje ni nikoli povsem zaživelo, je še poslabšalo položaj in naredilo šolo manj prijazno. In vendar bi prav pri sporočanju delo bistveno obogatilo in pripomoglo, da bi učenec lahko izrazil svoje misli in čustva in obogatil svoj ustvarjalni svet. Morda se ob tem pozna, da marsikdo ne zna brati učnih načrtov, očitna pa je tudi učiteljeva preobremenjenost, saj se je z leti zvečevala obveznost, hkrati pa so se dodajale naloge. Razmer ni mogoče spremeniti

čez noč, v neskončnost pa tu ne moremo čakati, zato se treba zadovoljiti že z drobnimi koraki. Morda bi bil takšen korak tudi peta ura slovenščine v petem razredu; tako bi lahko vsaj del jezikovne vzgoje z zredne stopnje pomaknili v peti razred, ostalo pa bi več časa opismenjevanje in boljše branje. Kajti tudi branje je v hudi krizi.

Ves čas ugotavljamo, da bilo za učitelje premalo izobraževanja, čeprav o tem že dolgo govorimo. Celo kadrovske šole, ki so premalo specializirano strokovno zasedene, ni mogle učitelju ponuditi tistega kar bi potreboval. Če se na tem področju ne bo premaknilo, potem še dolgo ni pričakovati prave rešitve.

Številne ankete kažejo, da slovenščina pri mnogih mladih priljubljen predmet – ponekod postavljajo celo na zadnje mesto. Stvari sicer ne smemo posploševati, vendar je treba ovreči trditev tudi z vedrino: takšno pot nam nakazala sestavljalca učbenikov za književno vzgojo in predmetni stopnji, ko sta izbežala izpustila besedila z najbolj mramnimi vsebinami.

Pred nami je tudi nov slovenski pravopis – Pravila. Namnjena so ljudem z vsaj srednjim šolsko izobrazbo. Če bomo hoteli, da bodo Pravila postala stvarni del življenja, potem treba pohiteti še z izdajo, s kršeno si bodo lahko pomagali učenci sami.

Na to problematiko je treba neprenehoma opozarjati, sicer bo marsikaj ostalo le na papirju – kot je bilo v preteklosti s široko postavljeno nalogo Slovenščina v javnosti. Zanimivi bi bili razpravljalški popoldnevi, tu je priložnost za ožvitev dela slavistov in družtev; na srečanjih bi se lotili posamezne problematike, da bi lahko zadevo speljali do cilja. (Ponuja se kar žgoča problematika o tem, zakaj večina učencev ne mara jezikovno vzgoje.)

Treba bo veliko moči in optimizma, da bi s tokratno akcijo kaj spremenili. Vendar to ni samo zadeva slavistov.

JOŽE ZUPAN

Na položaju, 1986, mešana tehnika

Za celostno prenovu vzgoje in izobraževanja

Za nami je drugi republiški seminar Osnovna šola na Slovenskem. Prenekateri zamisel bo našla pot tudi v življenje in prav škoda je, da vsega tega niso slišali tudi učitelji, ne le ravnatelji. Marsikaj bo obviselo v zraku, saj šele iščemo pot za drugačno, prijaznejšo šolo. Ob poskusih, da bi prikazali drugačen način dela, se je še bolj potrdilo spoznanje, da bo šola prenovil učitelj, takšen in drugačen. Naloga bo kos, kdor bo oborožen s prakso, to pa bo moral bogatiti z nenehnim izobraževanjem. Pojavljajo se čedalje bolj raznolike oblike in razveseljivo je, da mnogi že v praksi bogatijo teoretično znanje. To se je zdaj začelo uresničevati zlasti na razredni stopnji. Zato bi bilo še posebno priporočljivo, da bi tudi kadrovske šole nova dognanja, ki so že preskušena v vsakdanjem življenju, vpeljevali v seminarso obliko študija. S tem bi se bolj utemeljile potrebo po vi-

sokoškem izobraževanju tudi na razredni stopnji. V naših pogovorih pa je še ostalo neopredeljeno mesto male šole. Ta ima pomembno vzgojno vlogo, saj je vez med starši in šolo. Doslej je bila pod vzgojno-varstveno organizacijo. Toda z vpeljevanjem prvin predšolske vzgoje v uvajalno obdobje do tretjega razreda se je potreba po sodelovanju osnovne šole z malo šolo lahko samo okrepila in bo treba tudi malo šolo načrtno spremljati in bogatiti. To bi lahko dosegli tudi z vpeljevanjem celoletne male šole; morda bi tako lahko rešili večno vprašanje, ali naj traja osnovno šolanje osem ali devet let.

Le če bomo gledali na vzgojo in izobraževanje celostno, lahko pričakujemo popolnejšo podobo – od predšolske vzgoje do podiplomskega izobraževanja in izobraževanja, ki traja vse življenje.

JOŽE ZUPAN

zanimivosti

Brionska šola
ustvarjalnosti

Med številnimi poskusi, da bi predručajili izobraževanje ter omogočili mladim in odraslim večji razvoj ustvarjalnosti, zasluži brionska šola za ustvarjalnost in nadarjenost prav gotovo posebno pozornost.

Ustvarjalnost kot človekova lastnost in sposobnost je prišla v središče znanstvenega zanimanja v 50-tih letih najprej v ZDA. V 60-tih letih so namreč v najbolj znanih podjetjih in drugih institucijah ZDA začeli uporabljati

jajo napake, ki se jih niti ne zavedamo. Prav zato morajo strokovnjaki in vodilni delavci v šolah, podjetjih in drugih ustanovah skozi tečaj ustvarjalnosti.

V ta namen že tretje leto deluje šola za ustvarjalnost in nadarjenost na Brionih, ki organizira tečaj, cilj je spoznavanje in vodenje tehnik za ustvarjalno reševanje problemov in tehnik za diagnosticiranje ustvarjalnih sposobnosti in lastnosti osebnosti.

Zaščitni znak Male akademije nadarjenih Leonardo

različne tehnike reševanja problemov. Zaradi uporabe teh tehnik so bili mnogi problemi in krizni položaji uspešneje rešeni, kot pa če so jih reševali klasično, z uporabo kritičnega ali vertikalnega mišljenja. Uspehi so bili celo takšni, da so jih kaj hitro prevzele in nadalje razvijale tudi druge razvite države sveta.

Pri nas imamo že kar nekaj del, ki posamično ali skupno opisujejo tehnike ustvarjalnega mišljenja. Največ jih je doslej zbranih in opisanih v knjigi dr. Vida Pečjaka Poti do idej, je pa že tudi nekaj izkušenj o tem, kako so se izkazale v praksi (predvsem možganska nevihta, Gordonova tehnika), listi atributov, sinektika, bionika.

Res pa je, da je uporaba tehnik ustvarjalnega reševanja problemov zelo odgovorno, zapleteno in strokovno delo; zato je potrebna vadba, saj le potem, in lahko bolje razumemo, za kaj jih je smiselno uporabljati. Laična uporaba takšnih tehnik nas privede v zablode, dobivamo napačne rezultate, pri tem nastajajo

Doslej so bili na Brionih že štirje takšni tečaji v sodelovanju s profesorjem dr. Vidom Pečjakom. Tečaje je obiskalo več kot 150 različnih strokovnjakov in vodilnih delavcev iz šolstva, pa tudi ekonomistov, pravnikov, informatikov, zdravnikov idr.

Najboljši udeleženci začneta tečaja se izobražujejo v nadaljnjih programih, ta pa jim omogoča, da pridobivajo učiteljske spretnosti pri izvajanju teh tehnik. Delo na tečaju je zelo razgibano in naporno, saj se v treh dneh udeleženci seznanijo s skoraj 30 tehnikami in sodelujejo pri vpeljevanju uporabe nekaterih od teh, predvsem skupinskih.

Na zadnjem tečaju, letošnjega marca, je sodelovalo več kot 40 udeležencev – in to je še posebno zanimivo – večina s pedagoškega področja (osnovna in srednja šola, univerza). Organizatorji in udeleženci smo se strinjali, da prav tehnike ustvarjalnega mišljenja odlično spodbujajo ustvarjalne in nadarjene učence in njihove mentorje, zato jih je smiselno in koristno vpeljevati tudi v vsakdanjo izobraževalno prakso.

Kot zanimivost naj na koncu povemo, da je ta šola le ena od dejavnosti Male akademije nadarjenih Leonardo in njenega ustanovitelja Zorana Ivezića Passinija iz Pulja. S svojo dejavnostjo so že presegli nacionalne meje ter se uspešno včlenjujejo v mednarodni prostor.

MONIKA TRATNIK

Sto osem idej v petnajstih minutah

Kako dr. Vid Pečjak buri duhove

V začetku stoletja so bila merila dobre šole povsem drugačna od današnjih. Učitelje je odlikovala strogost, ki jo je ponavadi okrepila še dolga šiba. V učilnicah je prevladoval red in o premikanju miz, poljubnem sedežnem redu ali polepljenih stenah ni bilo sledu. Učenci – ločili so jih po spolu – so bili, vsaj morali bi biti, poslušni, pridni in mirni. Drugačnost in izvirnost sta bili vse prej kot cenjeni.

Šolsko življenje skorajda ni več podobno nekdanjemu. Tisto, kar so nekoč bile odlike, danes niso. Ali pa so nam poslušni in mirni učenci morda v ponos?

Zahteve po spodbujanju in razvijanju ustvarjalnosti so stare komaj nekaj desetletij. Ustvarjalnosti ni mogoče učiti tako kot različne šolske predmete. Nanjo vplivamo predvsem z načinom dela, z osebnim zgledom in ustvarjalnim ozračjem v razredu. Da je to res, se je izkazalo v praksi in podobno so potrdile tudi nekatere raziskave. Obenem pa znani preučevalci ustvarjalnosti menijo, da šola praviloma negativno vpliva na ustvarjalnost, jo zavira in duši.

Kakšna je torej čarobna formula, s katero bi povečali ustvarjalnost šolskega dela? Zelo smo glasni, ko iščemo napake in pomanjkljivosti, veliko manj pa, ko je treba predlagati kaj novega, boljšega, izvirnega. Eden od dejavnikov, ki povzročajo togost mišljenja, so izkušnje: pri skromnih izkušnjah je ustvarjalnost šibka, pri srednjih kar dobra, pri pretiranih pa upade (mislec se vrti v začaranem krogu svojih izkušenj in ne more iz njega). Temeljno merilo ustvarjalnosti pa je izvirnost – in izvirne rešitve so zelo redke, še posebno takšne, ki so prilagojene okoliščinam in jih je torej mogoče uporabiti.

Kako jih poiskati?

V svetu so se razvile tehnike ustvarjalnega mišljenja, ki si tudi pri nas čedalje bolj utirajo pot. Temelji na poznanih načelih ustvarjalnega mišljenja, obenem pa skušajo pripraviti razmere, ki spodbujajo nastajanje idej. Takšnih tehnik poznamo približno petdeset, ene so individualne, druge skupinske, nekatere so uporabne na ozkih področjih, druge skorajda povsod. Ena takšnih je možganska nevihta (burjenje duha), skupinska tehnika ustvarjalnega mišljenja, najbolj znana in najbolj priljubljena.

Ob vprašanju, kako povečati ustvarjalnost šolskega dela, jo je pred dnevi na »seji« preskusila osemčlanska skupina odraslih, ki se povečini med seboj niso poznali, iz različnih poklicnih okolij.

Njihova »nevihta« (snemali so jo za radijsko oddajo o možganih, da bi tudi drugim predstavili, kako jo izpeljati) je trajala nekoliko manj kot ponavadi – le petnajst minut, vendar je bila »bera« izredno bogata, saj so udeleženci nanizali kar 108 idej. Prof. dr. Vid Pečjak, psiholog, ki veliko svojega strokovnega dela namenja prav tehnikam, ustvarjalnega učenja in mišljenja, je omenjeno sejo tudi vodil. Ne katere zamisli so v zdajšnjih okoliščinah neuporabne, mnoge bodo šele kasneje spodbudile nastanek novih, približno deset odstotkov zamisli pa je ustreznih in koristnih za nadaljnje delo.

Možganska nevihta – njen avtor, ameriški psiholog Alex F. Osborn, jo je preskušal že leta 1930 – imenujejo nekateri tudi spreletavanje možganov ali burjenje duha. To ni le najbolj znana in najpogostejše uporabljena skupinska tehnika ustvarjalnega mišljenja, temveč je tudi najširše uporabna, saj je primerna za ustvarjanje zamisli z vseh podro-

čij, za reševanje zelo široko in šibko opredeljenih problemov in za veliko ožje in dobro opredeljene. In kaj jo še odlikuje?

Zelo preprosta je, zato ustreza vsem, ki v tehnikah ustvarjalnega mišljenja še niso tako zelo izkušeni. Na nekaj podrobnosti pa moramo vendarle biti pozorni:

Pri takšni »nevihti« je pomembno, da je skupina heterogena in primerno velika – 6 do 12 oseb, nikakor pa jih v njej ne sme biti manj kot 5 ali več kot 15; udeleženci se morajo počutiti svobodne in samostojne, zato je včasih boljše, da niso navzoče osebe, ki so po hierarhiji visoko nad drugimi udeleženci. Voditelj skupine mora biti demokrat, ki naveže dobre odnose z okoljem in spodbuja druge. Pri tem naj ne vsiljuje svojega mnenja. Prostor,

jih ovrednotimo in izberemo najprimernejše.

In še kratka navodila, ki ne bodo, če je le mogoče, napisana na velikem listu papirja, da jih med sejo lahko vidijo vsi udeleženci (tako jih je dr. Vid Pečjak opredelil v svoji knjigi Poti do idej, 1989):

- dajemo ideje
- zaželeni so nenavadni predlogi
- povežemo ideje drugih s svojimi, združujemo jih
- ne razčrščujemo vzrokov, kritizirajmo
- idej ne komentiramo in ne vrednotimo
- avtorstva idej ni
- najpomembnejša je količina idej
- temeljne zamisli podajamo brez podrobnosti

Dr. Vid Pečjak meni, da p...

Nekaj zamisli, ki so se porodile na omenjeni možganski nevihti v šoli nehamo preverjati znanje, zaposlimo življenjske učitelje, šola naj bo usmerjena v iskanje in reševanje problemov, naj spodbuja domišljijo, učitelji naj upoštevajo, da je vsak otrok sposoben za kaj.

pri pouku mora biti več notranje motivacije in manj zunanje učitelje pošljimo na treninge ustvarjalnega mišljenja, v šolo vpeljimo več igre, iz nje pa odstranimo vse, kar spominja na zapeljivo Vpeljimo jezikovno mešane razrede, med poukom vrtimo glasbo, želji, šola naj poleg odraslih upravlja tudi otroci. Starši, ki česa ne znajo, naj pridejo z otroki v šolo. Pouk naj občasno vodijo učenci, naj tudi pomagajo sooblikovati programe. Otroci naj sami izbirajo šolo in učitelje. Šolski minister bi moral biti ustvarjalen (to dokazuje) in imeti otroško dušo. Pouk naj bo tudi ponoči. Šola naj bo obvezna. Polepšajmo videz šol, učenci naj po svoje razpostavijo šolske mize, lahko pa sedijo tudi na tleh. V šoli naj ne bo hierarhijske ure naj bodo različne dologe. Več se ukvarjamo z umetnostjo, otroci naj pišejo po stenah, naj si sami zgradijo mini šole, otroci naj pišejo učbenike, razredi naj bodo odprti...

kjer poteka možganska nevihta, naj bo prijeten, udeleženci naj sedijo tako, da se med seboj gledajo. Ne smejo jih motiti opazovalci, naključni obiskovalci ali zvonjenje telefona.

Pri vsaki »nevihti« moramo najprej predstaviti problem in ga nadrobno opredeliti, potem kujemo zamisli in – po nekaj dneh

reševanju problemov in iskanju rešitev premalo uporabljamo omenjeno tehniko, pa tudi sicer tehnik ustvarjalnega mišljenja ne izrabljamo dovolj. Preslabo je poznamo in tudi časa zanje na pogosto zmanjkuje.

Vredno se je preskusiti.

LUČKA LEŠNIK

Matematika po waldorfsko

Povej mi, kakšen značaj imaš, in povem ti, katero računsko operacijo imaš najraje

Spadate med tiste učitelje, ki skušajo otroke čimprej odvaditi računanja na prste?

Pravite, da je najpreprostejša računska operacija seštevanje in da povzroča veliko manj preglavic kot deljenje?

Ko otrokom odkrivате svet števil, jim predstavite najprej rimske številke in šele potem arabske?

Ste pri matematičnih urah že kdaj skušali razvrstiti učence po njihovih lastnostih v štiri najbolj značajne tipe osebnosti?

Kaj ima vse to opraviti z matematiko, s tem resnim in zahtevnim, marsikdaj neprijetnim predmetom?

Pred nedavnim se je mudil v Ljubljani gospod Ron Jarman, dolgoletni waldorfski učitelj in član odbora Mednarodnega združenja waldorfskih šol. Prav zdaj vodi enoletni seminar za učitelje naravoslovnih predmetov v srednjih waldorfskih šolah. V Ljubljano je gosta iz Anglije povabila waldorfska sekcija društva Kortina, ki pri nas sistematično razvija waldorfsko pedagogiko. Z njo seznanja in izobražuje vzgojiteljice, učitelje in druge, ki jih to področje zanima. Tako so se med 11. in 13. marcem ukvarjali z metodiko pouka matematike. G. Ron Jarman je podal pregled metodike poučevanja od prvega do osmega razreda. Pri tem je upošteval otrokov razvoj v drugem sedemletnem obdobju in nakazal, kako poučujejo po waldorfsko matematiko v srednjih šolah.

Približno dvesto razrednih učiteljev in tistih za matematiko je nadrobneje spoznalo, kako poučujejo ta predmet v šolah, katerih delo temelji na filozofskih načelih Rudolfa Steinerja. Čeprav je učni načrt posodobljen in prilagojen zdajšnjim razmeram, upošteva izobraževalne potrebe otrok, ki so – tako je ugotavljal Steiner v dvajsetih letih – v vseh starostnih obdobjih odvisne od njihove telesne in duševne zrelosti.

Oglejmo si, kaj je v waldorfskih šolah v sklopu matematike predvideno za šest – in sedemletnike:

Učitelj predstavi števila, otroci pa jih iščejo in prepoznavajo v svojem okolju. Spoznavajo glavna in vrstna števila. Zelo veliko štejejo, pri tem pa si pomagajo s prsti, glasom, rimami, metanjem žoge ipd. Waldorfski učitelji zatrjujejo, da so prsti najboljše pomagala, zato je zaželeno, da jih otroci pri računanju čim več uporabljajo (nikakor pa ne zagovarjajo računalnikov, vsaj v teh zgodnjih letih ne; praviloma jih je dovoljeno uporabljati šele v srednji šoli). Gospod Ron Jarman pravi: »Čim več bodo otroci uporabljali svoje okončine, tem bolj bodo prebudili glavo.« Otroci se radi igrajo s trgovino, zbirajo in zlagajo morske školjke, barvne bloke, lističe ali kaj drugega. Ocenjujejo velikost zbirk. V prvem razredu dobivajo že prve izkušnje s seštevanjem, odštevanjem, množenjem in deljenjem. Pri teh računskih operacijah si za lažjo aritmetično predstavlo pomagajo z najrazličnejšimi predmeti (npr. če imam toliko svečk, koliko jih še potrebujem, da bom lahko praznoval sošolčev rojstni dan?). Zato naj otroci pisati številke, najprej rimske. Za ogrevanje I, V in X. Zakaj prav te? Oglejte si svojo dlan in jo primerjajte z njimi: najprej palec z I, potem dlan z odmaknjenim palcem, ki spominja na obliko črke V z rimsko petico in roke, ki jih prekrizamo na ramenih z X! Kaj si je torej lažje predstavljati in zapomniti: I, 5, 10 ali I, V, X? Zapisujejo

tudi arabska števila do 100 in glavne računске operacije (npr. $12 = 5 + 4 + 3$, $12 = 6 \times 2$). Nabirajo prve izkušnje z ravnimi in vijugastimi črtami, rišejo ponavljajoče se vzorce in simetrične slike. Njova domišljija je brezmejna in nastajajo raznovrstne oblike, z ravno ali valovito površino. Prvošolci se spopadajo že celo s prvimi merami, in sicer z dolžino in težo. Skušajo ju primerjati med seboj.

Izpustili smo najbrž kar precej snovi, ki jo najmlajši v waldorfskih šolah še obravnavajo. Tudi še nismo povedali, kakšno vlogo imajo tipi osebnosti pri matematiki. Gospod Ron Jarman je dognanja znanstvenikov o tem strnil takole: Melanholiki – večinoma so najuspešnejši kot umetniki, recimo glasbeniki – so že po naravi ljubitelji stvari, ki se manjšajo,

zato radi odštevajo. Flegmatiki – baje so najboljši zdravniki – najraje seštevajo. Koleriki največ jih je med politiki, je najljubše deljenje, in sangviniki, gostoljubni in neutrudni gostitelji bi kar naprej množili.

»Otroke moramo naučiti uporabiti prednosti njihovih temperamentov,« je dejal izkušeni waldorfski učitelj.

In kakšen naj bi bil učiteljev temperament?

»Združeval naj bi vsakega nekaj, po malem, da bi se lahko bolje prilagajal in po želji spreminjal. Sicer pa mora vsak učitelj imeti rad otroke, drugače ne more opravljati svojega poklica, obenem pa naj bo igralec, ki se je sposoben tudi pretvarjati, če je treba.«

LUČKA LEŠNIK

Štipendije mladim
nadarjenim Sovjetom

V Sovjetski zvezi so čedalje bolj zaskrbljeni: opazajo, da je vse manj ustvarjalnih ljudi, obenem pa ugotavljajo, da je za to kriv šolski sistem, ki je bil dolga leta »naravnan« na povprečnega učenca, fakultete pa na povprečnega študenta in strokovnjaka. Nadarjenim niso namenili dovolj pozornosti niti učitelji niti pedagogi. Zgodnje odkrivanje in iskanje takšnih učencev pa zahteva popolnjen izobraževalni sistem in usposobljene specialne učitelje za delo z njimi. Da bi lažje iskali nadarjene otroke in jih spodbujali k razvijanju njihovih posebnih sposobnosti so ustanovili Sovjetski otroški sklad.

Na kolegiju Državnega komi-

teja Sovjetske zveze za narodno izobraževanje so prvič v zadnjih šestdesetih letih obravnavali vprašanje nadarjenih: njihovih značilnosti, kako jih prepoznati in razvijati njihov nadarjenost. Znanstveniki iz Znanstvenoraziskovalnega inštituta Akademije pedagoških ved Sovjetske zveze so začeli oblikovati prvo katekoto sovjetskih talentov. Pri tem jim veliko pomagajo časopis Družina, ki ima naslovo več kot tristoletno različno starih nadarjenih deklic in dečkov. Sovjetski otroški sklad je trinajst let med njimi odobrila štipendije. Mladim glasbenikom, slikarjem, fizikom, matematikom in pesnikom namenijo 60 do 100 rubljev na mesec.

Tu bi bil
? lahko
VAŠ OGLAS

Med stvarnim in idealnim Znanje in uspešnost pri spraševanju

Latinski pregovor, da se učimo za življenje, ne za šolo, velja danes še na pol, recimo za trajno samoizobraževanje, med rednim študijem pa se učimo za učitelja in ocene. Malo nam koristi, če nekaj obvladamo, a ne dobimo pozitivne ocene, zelenega cilja ne dosežemo, svojih moči pa ne moremo uporabiti za izbrano poklicno dejavnost.

Lahko smo na primer denarno uspešen zdravilec, če nam na medicini ne uspe, toda zdravnik ne moremo postati nikoli. Znanje in uspeh pri spraševanju pa nista nekaj identičnega, o tem smo že spregovorili, zdaj pa še nekaj iz drugega zornega kota.

Problem objektivnosti ocenjevanja znanja je kljub intenzivnim raziskavam, ki potekajo že desetletja, še povsem nerešen. Z njim se močno povezuje učiteljeva odgovornost, vprašanje, ali je učitelj odgovoren za uspeh in koliko. Na tisoče je izgovorov in utemeljevanj, češ da je odgovoren študent, in če se kdaj izjemoma vendarle študent pritoži, »naleti na zid solidarnosti profesorjskega zbora« (Steinar), čeprav se sicer profesorji ne marajo.

V razmerja profesor – študent je umeščena tudi izvolitev v strokovne nazive, to pomeni možnost ali pogoj za poučevanje na visokih šolah. Povsod v razvitem svetu sodelujejo pri izvolitvah študentje na različne načine in tako je tudi pri nas. To določilo pa pomeni le nekakšno konflitno zadrego; predvsem zato, ker ni tekmovalnosti, ostaja zgolj formalizem, moteča prvina sistema, saj najbrž ne poznamo enega samega paradnega primera, da profesor ne bi bil izvoljen, četudi ni dobil pozitivnega mnenja.

Večkrat, tudi v zadnjem času, lahko beremo v javnih občilih različne primerjalne podatke o osipu pri nas in drugje v svetu. Vsa ta poročila »dokazujejo«, da se lahko primerjamo z razvitim svetom, da smo nekako na sredini ali nekoliko nad povprečjem. Tako poročanje je postalo že nekakšen vzorec, zato mu ne pripisujemo skoraj nikakršne vrednosti. Podatki so bolj ali manj prirejeni tako, da potrjujejo natančno tisto, kar poročevalec želi. S takimi poročili se da verjetno manipulirati, najlažje z zamenjavo podatkov in informacij. Podatek je pravičen in avtor zavarovan, informacija, ki je bistvena, pa je skrita ali ponarejena. Takšno manipuliranje ni težavno, saj šolskih režimov in še najmanj šolskih programov ni mogoče primerjati.

Po mojih informacijah, ki seveda tudi niso univerzalne, je osip v razvitem svetu bistveno manjši kakor pri nas, pogosto

celo zanemarljiv. Res pa je, da je vsepovsod v svetu več kandidatov za različne šole, zlasti za visoke, kakor pa možnosti za sprejem, zato so merila za sprejem stroga. Vpisno omejevanje in drugi načini odbora pa so že podatki, s katerimi je mogoče manipulirati, in to različni poročevalci tudi počno.

Naj omenimo dva primera, ki pa sta poštena, neponarejena, toda kljub temu lahko vidimo problematičnost uvoza takšnih informacij. Nevenka Seliškar poroča (v Prosvetnem delavcu št. 1/1991) o osipu na srednjih šolah v ZDA. Njeno poročanje zagotovo ni tendenciozno, saj sploh ni primerjalno, a je lahko kljub temu za naše razumevanje sporno. Med drugim navaja, da na tisti srednji šoli, kjer je bila gostja »Edina« v predmestju Mineapola (v Minnesoti) osipa ni. To je predmestno naselje, tam bivajo večini družine, ki so gmotno in izobrazbeno na višji ravni (po ameriško »upper class«). Po zvezni statistiki pa je osipa približno 25 odstotkov. K temu podatku dodaja še vzroke osipa: nosečnost, mamila, alkohol, brezbriznost staršev (otroci ceste), slab predmetnik, slabo poučevanje, učenci niso obravnavani kot subjekt, ter neustrezni instrumentariji za preverjanje znanja.

Takoj lahko opazimo, da so vzroki neuspeha popolnoma drugi, kakor pri nas (analizno seveda, sicer morda ne). Razen tistega o brezbriznosti staršev v naših analizah skoraj ni nekega »njihovega«, imamo pa najmanj dva svoja izvirna, to sta nedelavnost in nesposobnost. V tamkajšnjih analizah se pojavlja kar dobra polovica vzrokov v sistemu in pri učiteljih, pri nas pa takšnih vzrokov ne najdemo. K temu dodajmo še tole: pred leti sem prav v državi Minnesota dobil podatek, da se tam vpiše na srednje šole (senior high school) več kot 80 odstotkov vseh, ki so končali osnovno šolo, pri nas pa kakih 20 odstotkov (tudi ta naš podatek je seveda

»prožen«), zato pomeni 25-odstotni osip čisto nekaj drugega tam ali pri nas. Tamkaj traja osnovna šola šest let, nižja srednja šola tri leta, višja srednja šola štiri, vmes med srednjo in visoko je kdaj (ne zmeraj) kolidž, ki traja leto ali dve, najnižji univerzitetni programi trajajo štiri leta, magistrski dodatni dve leti, torej šest let, doktorat še dodatni dve leti, torej osem let, za vse programe enako.

Postavimo si zdaj nekaj vprašanj – za primerjavo. Ali traja tam študij medicine dlje kakor pri nas? Neanalizni odgovor je: dve leti več, saj terja osem let (ne da bi upoštevali osip pri nas, to pa primerjavo že razvrednoti). Naslednje vprašanje, ali traja dlje kakor druge vrste študij (pri nas traja namreč dve leti dlje kakor večina drugih visokolešolskih programov), pa je odgovor bolj ne, kakor da. Vsi programi se namreč tam nadaljujejo do stopnje doktorata – zanj je potrebno kar 8 let, zato lahko rečemo, da trajajo vsi programi enako. Zdaj si lahko postavimo še vprašanje, kdaj se lahko kdo zaposli v svojem poklicu?

Pri večini programov po štirih letih doseže kandidat diplomu prve stopnje, zdravnik pa je ne more niti po osmih letih. Študij mora nadaljevati najmanj eno leto (po naše enako kot staž), toda če hoče odpreti samostojno ordinacijo (office), mora prakticirati še kak dve leti pri nekom, ki to že ima. Ker pa so specialisti v večini, je potrebno še kake 3 leta specializacije. Zdaj pa seštejmo, koliko traja študij medicine v ZDA (natančneje v Minnesoti – tamkajšnji zdravniki so mi pojasnjevali in ne vem, če je v vseh državah še zmeraj enako), pa dobimo seštevek kakšnih 15 let. Zaradi tega ni čudno, da za-

poslene žene vzdržujejo svoje može »študente medicine«, dokler ti ne končajo študija, ko se to zgodi, pa ostanejo žene doma. In kar razumljivo je, da so tam zdravniki izredno cenjeni in tudi dobro plačani.

Drugi primer zanesljivega poročanja, so podatki zastopnikov medicinske fakultete, ki so pred nekaj leti obšli velik del zahodne poloble. Poglavitni namen je bil preveriti dolžino trajanja študija – ta podatek so potrebovali ob predlogu za podaljšanje študija medicine pri nas (od 5 na 6 let, in to je zdaj doseženo). O svojih ugotovitvah so poročali javno. V večini držav traja študij več kakor pet let, ta podatek pa je kar uporaben. O tem, koliko je v razvitem svetu osipa, niso javno poročali, ob priložnostnem pogovoru za okroglo mizo pa so na vprašanje, kako je z osipom, odgovorili, da je le-ta v svetu zelo majhen. Podatek ni bil podan javno, ker ni rabil namenu, bil bi pa morda koristen tudi za našo javnost (ali pa ne, saj je vsak podatek, ki ni povezan s skrbno analizo primerjav, lahko dvorezna in dvoumna informacija).

Pri omenjanju bistveno manjšega osipa v razvitem svetu se zavedam možnosti, da mi lahko kdo mimogrede »natrosi« primer večjega osipa ter strožjega študijskega režima nekeje zunaj, vendar imam s tem toliko slabih izkušenj, da ostajam dvomljiv. Potrebne so tudi informacije o sistemu, programih, evidenčne statistike ipd., analiza primerjava pa je zadeva najgloblje študijskega prijema, tega pa ni mogoče opraviti z levo roko. Osip in uspeh sta zanesljivo vzročno povezana; gre za isto zadevo iz dveh izhodišč. Zaradi tega je vprašanje uspešnosti v naših razmerah toliko bolj izpostavljeno, saj je bistven odsev celotnega sistema, ki je težko primerljiv z drugimi. Kdor pa primerja hruske in osle, je zagotovo osel, pravi Tort.

JOŽE TRČEK

Klub staršev na gimnaziji

Ravnatelj ljubljanskih srednjih šol so te dni z zanimanjem poslušali pripovedovanje ravnatelja gimnazije v Šentvidu nad Ljubljano prof. Jureta Grgureviča, ko jih je seznanil z delovanjem kluba staršev na tej gimnaziji. Priporočil ga je tudi staršem drugih šol.

Pobuda za tak klub je med starši vzniknila pred kakšnim letom. Razvil se je pravzaprav v klub staršev in učiteljev za boljše šolo. To je po ravnateljevem mnenju pomembna stvar – namen je boljša šola, četudi je kritika staršev lahko ostra, napadna. Na prvih sestankih je bilo res videti, kot da gre za »obračun z učitelji« – očitki zbornici, šoli, učitelju (navzočemu ne). Kritiko pa je bilo treba prenesti poklicno. Na zadnjih nekaj sestankih se je obrnilo – energija očitanja učitelju se je izpraznila, zdaj so na vrsti druga vprašanja – ocenjevanje, odnos staršev-otroci itn. Obrat je bil presenetljiv.

Pomembno je, da ta srečanja niso obvezujoča, zaprta v ožek krog od zunaj dirigiranih razprav. Je to klub, obveščeni so vsi starši (otroci naj bi vsem izročili vabila – če jih), pride jih kakšnih 30. Obveščeni so tudi učitelji, pridejo le nekateri. Učenci? Starši niso želeli, da pridejo otroci zraven; zdaj jih povabijo, če želijo.

Gospod Grgurevič misli, da je učitelj predvsem profesionalec, v ospredju bi moralo biti njegovo strokovno znanje za delo, ki ga opravlja. Tak bi moral znati prenesti tudi očitke. Starše šola mora imeti, poslušati njihovo mnenje. Prav je, da starši gledajo »skozi svoje oči«, da se izčisti – vsaka skupina nazadnje želi pomiritev. Če ni ovirana, bo sama iskala pozitivno smer rešitve. Njihov vpliv na spreminjanje šole se ne kaže v neposrednih sklepih in zahtevah, pojavlja se posredno in je pozitiven.

Zbrane ravnatelje z ljubljanskih

skih srednjih šol je zanimal kup stvari (tudi marsikoga drugega ni), denimo odnos učiteljev do kritike, do tega kluba staršev sploh, problem dijakov in kluba in še marsikaj. Po nekaterih drugih šolah se tudi uveljavljajo podobne oblike stikov s starši in tam imajo nekaj izkušenj. Nekatere je zanimalo, ali ne bi bilo primernejše, da bi se starši pogovarjali o vnaprej določenih temah, denimo za šolo pomembnih s stališča zbornice itn.

Ravnatelj šentvidske gimnazije prof. Grgurevič je odvrnil, da bi priporočal čim več načinov, sodobnejši oblik sodelovanja staršev na šoli, oni so davkoplačevalci, njihovi so dijaki – zaradi otrok se zanimajo za šolo, ni jim vseeno, kakšna je. Pri tem je najpomembnejše, da spodbujajo starši. Sprva si kot ravnatelj misli, da s takim klubom staršev tvegaš, misli, da se brani pred napadi – pa ni tako. Začne se obračati, starši sami začnejo čutiti, da ta njihova šola niti ni tako slaba, saj vanjo hodi njihov otrok. Učiteljev odnos mora postati predvsem profesionalen, učitelj ne deluje kot laik in po občutku. Za to se mora usposabljalati. Res je učitelj tudi človek, a stroko mora vseeno obvladati, tega se mora učiti. Za šolo so pomembni odnosi: starši – otroci, ravnatelj – zbornica, nič od tega ne moreš zamenjati, učiti se moraš dobro živeti z danim. Opaža, da se učitelji med seboj razlikujejo niti ne toliko po tem, kako delajo v razredu, marveč predvsem po stikih s starši. Vselej je pomembno, da starši lahko povedo svoje.

Iz živahnega pogovora je bilo čutiti, da tudi nekateri drugi mislijo in delajo tako in da nekateri niso vajeni takšnega razmišljanja. Misel jim je usmerjena tako, da so ali da bi radi bili kar naprej oni tisti, ki bi drugim kazali, kako je treba misliti prav.

N. T.

odprta
šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI
CENTER ZA
OTROKE,
MLADOSTNIKE IN
STARŠE

Zakaj pišemo toliko različnih kontrol

Pogostost pisanja kontrolnih nalog, obširnost, vsebina in še drugi elementi so še zmeraj eno izmed pogostih vprašanj staršev, ki zahajajo v Svetovalni center. Sprašujejo. Toda za temi vprašanji je že njihovo mnenje in pravzaprav iščejo le še potrditev.

Dobrih kontrolnih nalog starši ne prinašajo. Znajo jih ločevati. Res pa je, da tudi teh istih nalog ne bi prinesli, če bi bile pod njimi dobre ocene. Torej imajo te kontrolke dve značilnosti: naloge niso najbolj primerno sestavljene in pogosto so tudi tehnično slabo izvedene, reševalec teh nalog pa je bil pri delu neuspešen. Sestavljalcev nalog ponavadi ne poznam, poznam pa reševalce. Večina med njimi ima vsaj eno izmed tehle lastnosti:

– otrok je slabo zbran, slabo bere navodila, slabše razumeva pisni jezik, okoren je pri oblikovanju pisnih odgovorov, nespreden in počasen je pri pisanju, piše z napakami, pri delu se ne zna organizirati, reševanja nalog se loti brez poprejšnjega premisleka in načrtovanja; delati začne z enim samim ciljem, da bi se ga čimprej rešil.

Seveda so med slabimi reševalci pisnih nalog tudi takšni, ki nalog niso sposobni rešiti, ker so za njihove sposobnosti prezahtevne, ali pa ker ni mostu med nalogami in poprejšnjim znanjem otrok.

Otroci z navedenimi lastnostmi pri ustreznem ustnem spraševanju lahko pokažejo dobro znanje, če smo jih le pripravljeni voditi, usmerjati, postaviti dodatno drugačno vprašanje, razložiti vprašanje, dopustiti, da otrok pove tudi po ovinkih, razloži po svoje.

Še posebno hudo je, če se takšni otroci znajdejo pred nalogami, kot je na primer tale: Zapiši pravilo, po katerem se določijo samostalniki druge sklanjatve ženskega spola. Ali pa, če morajo najprej zapisati 12 vprašanj iz zgodovine in potem na vseh 12 pisno odgovoriti. Ponavadi je to pregledna snov čez daljše učno obdobje. Ob njih mora otrok učno snov dobro obvladati, biti sposoben bistvenega povzemanja, izpuščati podrobnosti, imeti dobro časovno predstavo, da se pri eni dvanajstini ne zadrži predolgo.

Z otrokom potem poskušam predelati kakšno tako nalogo, ob tem pa se sprašujem o cilju, razlogu in utemeljitvi takšne pisne naloge. Kot najmočnejši argument za pisno preverjanje znanja učitelji navajajo pomanjkanje časa za ustno preverjanje. Toda vprašujem se, ali je pri takšni nalogi, kot je 12 vprašanj iz zgodovine, lahko prihraniti čas. Če je ena izmed nalog na primer opisati razliko med fevdalizmom in kapitalizmom, mora biti pisni odgovor sestavljen najmanj iz repa in glave. To pa zahteva svoj čas. Ustno odgovor prenese tudi nepopolni stavek, namig z besedo, pa že vemo, ali učenec razmišlja prav. Pogosto nam odgovor z eno samo besedo že pove, ali učenec stvar razume. Ob ustnem preverjanju znanja, kjer so vprašanja in odgovori kratki, dobi učitelj v eni uri veliko informacij o razumevanju in zapomnitvi snovi. Tako se prihrani čas. Ob vsakem glasnem vprašanju in odgovoru pa pridobi vsaj pol razreda. Pri pisnem preverjanju učenci odgovorov sošolcev ne slišijo, torej od drugih ne dobijo ničesar, lahko sporočajo le svoje znanje, če ga imajo. Na seminarjih o preverjanju znanja naredim z učitelji tudi desetminutno vajo. V tem času učitelji povedo do 60 pozitivnih argumentov za eno ali drugo obliko preverjanja znanja. To je veliko odgovorov v kratkem času. Cilj te vaje ni popoln odgovor ali pa obrazložitev, želim le, da v čim krajšem času aktivira misljenje čimveč učiteljev in da si upajo naglas povedati svojo zamisel. Ob tem pa se pokaže, tudi njihova informiranost, ki bi jo lahko preimenovali v znanje, če bi temu hoteli tako reči.

Zakaj učitelji preverjajo znanje pisno tudi v takih oblikah in priložnostih, ko v resnici ne pridobi ne učitelj ne učenec. Celo nasprotno. Učenec je prikrajšan za utrjevanje znanja, učitelj pa ima s pregledom nalog ogromno dodatnega dela. Za tem čutim tale problem: Kako zaposliti druge učence med tem, ko enega sprašujemo? Pri pisnem so zaposleni vsi in nam dajo mir.

Rada bi spodbudila učitelje, naj sporočijo svoje dobre izkušnje.

Postanite tudi vi
naročnik Prosvetnega
delavca!

Kaj je narobe

Ob tekmovanju iz tujega jezika

29. marca smo na osnovnih šolah izpeljali tekmovanje v znanju tujega jezika, 12. aprila občinsko, v maju pa bo republiko. Ta oblika preskušnje za učence z boljšim znanjem se mi zdi hvalevredna, kljub temu pa je treba povedati, da se nekaterim učencem še dogajajo krivice.

Vsakaga sodelovanja in uspeha se veselimo z učenci, obenem pa smo žalostni, če odpade preveč dobrih in sposobnih. Tako je na primer mogoče poslati na občinsko tekmovanje vse učence, ki dosežejo 90-odstotni uspeh, če takih ni, pa prve tri. Dobili smo tudi pravilnik, vendar sem pričrta, da se ga vsi ne držijo. Lahko nastanejo majhne razlike pri točkovanju, pa je učenec prizadet. Ker naloge učencev popravljamo učitelji sami, nam je potem toliko bolj žal, da ne moremo poslati naprej vseh, za katere mislimo, da bi lahko kaj dosegli. Mislim, da število učencev ne bi smelo biti problem.

Poleg tega je pri testu ponekod mogočih več rešitev (vem, da je sestavljanje preskusov zelo nevhvalna naloga in sem vesela, da jih dobimo iz Zavoda RS za šolstvo). Nekateri učitelji to upoštevajo, drugi pa ne držijo le rešitev, poslanih z Zavoda. In tako smo takoj pri odstotkih in doseženem uspehu.

Gre za usodo učencev, morda prihodnjih anglistov. Če jih bomo že na začetku zatrli zaradi neenotnega ocenjevanja, neprimernih meril in preštevanih tekmovanj, ki se jih morajo udeležiti v tako kratkem času – v presledku nekaj dni ali pa še to ne – mi-

slim, da s tem delamo učencem hudo krivico. Če je kandidatov malo, je malo tudi možnosti za uspeh.

Učenci ponavadi ne dobijo kakih velikih nagrad, zakaj bi jih torej prikrajšali še za sodelovanje in samozvest glede znanja tujega jezika? Če mislimo, da bi tisti, ki mu je pri šolskem tekmovanju spodletelo, kaj dosegel na občinskem, ga pošljimo naprej. Naj ne bo oznamovan kot učenec z 88-odstotnim znanjem tujega jezika. Kdo nam lahko zagotovi, da zna ta učenec dosti manj kot tisti, ki je dosegel 90 odstotkov, pa vendar na tekmovanje naprej ne more. Naj se vpletje še ena kategorija učencev z doseženim izidom pod 90 odstotki in naj gredo tekmovat naprej, če mislimo, da bodo uspešni. Tudi tisti učenci, ki so živeli v tujini, so v kategoriji zunaj konkurence.

Vem, da je bilo tekmovanje lani ponovno vpeljano po nekaj letih, sama sodelujem pri njem z učenci drugič, in niti ne vem, ali jih znam na to preskušnjo ustrezno pripraviti. Hkrati je to tudi velik pritisk na nas učitelje, ki smo napisani poleg učencev pri doseženih izidih. Obenem vem, da se priprava na tekmovanje začne v resnici že v 5. razredu, če pa učitelj menja šolo, pač nadaljuje tam, kjer je končal prejšnji. Upam, da se bo vse uredilo v zadovoljstvo učiteljev in učencev, saj če ne moremo uradno doseči tretje ure pri pouku tujega jezika v 7. in 8. razredu, naj bo vsaj pri tem učencem omogočeno, da jih bo sodelovalo več.

TATJANA BIZJAK

nove
knjigePoetično potovanje skozi
letne čase življenja

Niko Grafenauer, Mahajana, Domus, Ljubljana 1991, 120 strani.

Grafenauerjeva pravljica junakinja Majhnica, ki je »tako majhna, da ne seže očku niti do pasu, čeprav se vzpe na prste,« je v družbi s Katerco Škrateljco v slikanici z ilustracijami Marije Lucije Stupice leta 1987 prvokrat vstopila v slovensko literaturo in povabila v svoj domišljjski svet prvih nekaj tisoč predvsem mlajših bralcev in poslušalcev. Kdor je tedaj pomislil, da bo prikupna deklica doživela usodo večine podobnih domišljjskih likov, ki se pojavijo, navdušijo, nato pa utojejo v pozabo, se je zmotil. Kajti že čez nekaj mesecev se je izkazalo, da ni šlo le za trenutni pesniški prebisk in da ima Grafenauer z Majhnicco resnejše namene. Njeno slikovito potovanje se je v knjigi Majhnica nadaljevalo – s petimi povezanimi zgodbami – skozi Paradonijo, Paralonijo, Uranijo in druge dežele, ki so in jih obenem ni. Iz ene zgodbe v drugo so se vrstile na prvi pogled znane pokrajine, naseljene z navidez znanimi bitji, ki pa so vendarle čisto svojevrstne, vsako zase nekoliko drugačno in obdarjeno z lastnostmi in zmožnostmi, kakršnih v takšni obliki v vsakdanjem življenju ni; če že so, pa imajo drugačen pomen.

In prav za to gre: vse, česar v navadnem življenju ni, je v pesniški domišljiji čisto mogoče; torej, čeprav ni, vendarle je, pravzaprav je celo še bolj živo in prepričljivo, krhko in očarljivo, vznemirljivo, vabljivo. Se pose-

bej, ker se v tem čarobnem svetu nič ne dogaja na silo ali ker bi se »logično« moralo zgoditi, temveč lahko in neopazno prehaja iz stanja v stanje, iz metafore v metaforo, kot slike na filmskem traku, kot prelivanje zvokov in barv, kot sanje. Majhnica največkrat sploh ne zazna teh prehodov in različnih stanj; uživi se vanje in se prepusti dogodkom, ki jo nosijo s seboj.

Po takšnem, zaresno-izmišljenem in pravljico-resničnem svetu se Majhnica sprehaja tudi v tej najnovejši Grafenauerjevi knjigi. Pravzaprav je brez knjige, ki ji daje streho in zavetje, sploh ne bi bilo. »Iz mrtvega trenutka na meji med minulim in prihodnjim časom, ki je bil zunaj resničnosti, kakršno hranijo v sebi knjige, je stekla v prihodnji čas, saj je lahko dihala samo zrak knjižne resničnosti in nobene druge.« Ta prihodnji čas pa za Majhnicco, ki na začetku knjige v roki še stiska jabolko, »simbol časa od pomladi do zime«, ki ga je dobila od Navijača ur, pomeni odrasčanje in dozorevanje. A čeprav postane velika, je v duši še zmeraj drobena Majhnica, saj ji sicer ne bi bila več dostopna videz in doživljanja, ki so dana le pravljicnim bitjem. Njen spremljevalec na poti k novim izkušnjam odraslosti in razkrivanju njenih skrivnosti je mladenič z deškimi obrazom, Jurij Pan iz davno davnih časov. Predstavlja ji pravljico in bajeslovna bitja, ki jih srečujeta, pozna pa tudi odgovore na mnoga večna človeška vprašanja.

Izjemno dognane, barvno do popolnosti ubrane ilustracije Marije Lucije Stupice, ki Majhnici že od vsega začetka stoji ob strani in dopolnjuje njeno vidno podobo, so nemara še bolj subtilne kot prej; razvijajo se obenem z novimi razsežnostmi, ki jih dobiva Grafenauerjevo besedilo, in zagotavljajo vsestranski estetski užitek doživljanja knjige kot celostne mojstrovine.

IZTOK ILICH

Že nekaj časa pogrešana
dela – tudi v slovenščini

Pri DZS izšlo: Iztok Saksida, Arheologi naši davni predniki; Slovensko-francoski slovar; Bohumil Hrabal, Stregel sem angleškemu kralju; Marcel Proust, Sodoma in Gomara

V zbirki Družboslovje Državne založbe Slovenije smo dobili prvo izvirno slovensko delo s socioteoretskega področja, knjigo Iztoka Saksida, Arheologi naši davni predniki. Pisec poskuša z njim uveljavljati teoretsko sociologijo, za katero pri nas do zdaj, kot pravi, ni bilo posebnega zanimanja. S tem delom namerava zbuditi odziv arheologov na laično obravnavanje predmeta v tej knjigi – kulture. Arheologijo in z njo predzgodovinsko dobo izpostavlja kot izjemo med akademskimi disciplinami, saj so vsaka druga zgodovinska doba in z njo povezane panoge utemeljene v »ideološkem razkoraku«, v soodvisnosti kulture in ideologije. Samo pri arheologiji zgodovine, ki je oropana za ta ideološki razkorak kulture, je kaj takega mogoče doseči. Njene učinke lahko razberemo s površine arheološkega teksta, zato jih je mogoče razčlenjevati in zaradi tega je ob arheologiji konceptualizacija mogoča.

– Viktor Jesenik in Narcis Dembskij sta sestavila tudi novi Slovensko-francoski slovar s 60000 gesli. Ta številka pomeni, da je v tokratnem besednjaku skoraj še enkrat toliko izrazov kot v prejšnjem, Kotnikovem. Nastal je na podlagi prevajalskih izkušenj obeh sestavljalcev in vsebuje veliko novih izrazov s humanističnim področjem pa tudi iz medicine in prava, zlasti pa veliko novega tehniškega izražaja. Slovanska frazeologija je dopolnjena tako, da so ob osnovni frazi zapisane različice predlogov, drugih izrazov ipd. Vse to pa se je moralo »pogodbeno omejiti« na sedemdeset avtorskih pol, sicer bi bil slovar precej obsežnejši.

Proza Bohumila Hrabala Stregel sem angleškemu kralju spada med tisto maloštevilno prevodno literaturo, ki sega v sam vrh češke prozaistike. To posebno delo sodobne češke proze zaobjema s svojimi značilnostmi pripovedni model predvojne in povojne češke proze z njenim intimističnim humoristično-anekdotičnim pogledom na zgodovinsko dogajanje; le-to jemlje Hrabalova proza za tematski okvir in izhodišče za oblikovanje pripovedi. Pisec se uvršča s svojim de-

lom ob sodobnika Milana Kundero in Josipa Skvreckega, torej med najpomembnejše sodobne češke prozaiste. Njegova proza se dotika tradicije nadrealistične šole in njenih posebnih različic, deloma temelji tudi v pripadnosti haškovski prozi in eksistencializmu. Odlika njegovega pripovedništva je med drugim izredna komunikativnost, saj govori iz nje vsa najbolj brana češka pripovedna proza od Haška do Kafke. Značilna sestavina te pripovedi o malomestnem človeku, ki radoživo, a amoralno uveljavlja svojo slo po življenju, prihaja z njim v konflikt in seveda propade, je njena duhovitost: avtorju je namreč uspelo s tem delom sintetizirati to smešno absurdo komedijo človekovega bivanja v tem času.

V slovenščini smo dobili tudi Proustov roman Sodoma in Gomara iz romanesknega cikla, ki je nastajal v letih 1913 do 1927. Tako se uvršča med že nekaj v slovenščino prevedenih romanov tega svetovnega klasika – Iskanje izgubljenega časa, v Swannovem svetu, V senci cvetočih deklet, in V svetu Guermantesovih tudi roman Sodoma in Gomara v prevodu Radojke Vrančič. Proust, ki je pomenil po Joyceu, Kafki in Musliu odločilno duhovno spremembo, je s svojo asociativno tehniko ter tokom podzavesti, z dvojno resničnostjo, v kateri postane bralec samega sebe, s svojo slogovno in kompozicijsko ritmično in harmonično pripovedjo močno vplival na literarne forme druge polovice stoletja, na Borhesa, francoske novoromanovce, angleško postmodernost ipd. Prevajalka Radojka Vrančič, se ukvarja s prevajanjem Prousta že tri desetletja, in podobno velja tudi za Državno založbo, saj so pri njej izšla od leta 1963 že štiri temeljna dela tega francoskega pisca, načrtujejo pa še prevode preostalih, tako da bo celotni Proustov ciklus sklenjen in preveden navsezadnje tudi v slovenščino. Tako si lahko v prihodnje obetamo v našem jeziku še dela Ujetnica, Ponovno ujeti čas in znova V Swannovem svetu in Okus po magdalenchah.

VLASTA KUNEJ

Pesniški svet v slikarjevih
očeh

Igor Pleško: Pesmi. Samozaložba 1990. Tiskarna Gra Ljubljana

Igorja Pleško poznamo predvsem kot pedagoga in slikarja, zdaj pa nas je presenetil z zbirko Pesmi. Kdor se spominja njegovega pedagoškega dela, ne more mimo njegove zavzetosti za umetnost, natančneje za likovno vzgojo in sklop umetnosti, ob njegovih besedah je vsakdo začutil željo po lepoti in človeškosti. Ni se zadovoljeval s povprečjem, zato je tudi dijakom odpiral širša obzorja, jih spodbujal k razmišljanju in kritičnosti. Slikarsko se je dostikrat predstavil brez fanfar in brez velikih besed, vendar s profiliranim in osebno prepoznavnim načinom slikanja. Drža »samotnega jezdeca« je hkrati znamenje njegove neodvisnosti, saj se Igor Pleško nikakor ni hotel podrežati ne modi, ne trenutni konjunkturi, ne klanski pripadnosti. Ekspresivno naslikani morski motivi so hkrati tihožitja, razdejano Skopje – tudi samozaložniška monografija pa del njegove slikarske motivike. Pleškovi slikarski opus do zdaj še ni bil pregledno celostno razčlenjen.

Kdor pozna Igorja Pleško, je ob pogovoru, zmeraj živahnem in sproščenem, lahko zaslutil njegovo pesniško naravo, ta se ujema tudi z njegovim slikarstvom, nikomur pa ni bilo znano, da piše pesmi že trideset let. Izbor tej je izšel lani v zbirki Pesmi, ki vsebuje 68 pesmi in 12 črno-belih reprodukcij. Igor Pleško s pesmimi ne vstopa skozi glavna vrata poezije, zanimiva pa so, ker doživeto zrcalijo njegov svet in premišljanja; veliko je v njih tudi kritičnih ostric, uperjenih v dogajanja našega vsakdanjika.

Zunanji dogodek (potres v Skopju, Furlaniji) je zbudil v humanistu Igorju Plešku močan odziv. Pesniške ubeseditve so sicer preproste, brez zahtevne metaforike, Plešku se ob poetizaciji dogodka pozna, da je filozofske narave, zato miselni vzgib kaj rad preglasi čustvo. Štirivrstne pesmi nagibajo k aforistični zgoščenosti doživljanja in misli. Pri daljših pesmih ni brez zanosa (npr. Pustni večer, Zbogom, Začarano mesto). Lahko bi rekli, da je retorično vprašanje prej rekvizit 19. stoletja kot sodobnosti. Pleškova narava modrovanja očitno potrebuje poudarjen govorni učinek. V tem se zrcali čustvena vsebina, prežeta s spoznanjem. Ponekod najdemo prekipajoče vibracije, ob vsem tem pa ostaja Pleško preprost in neposreden, bodisi da gre za ljubezensko izpoved (npr. Na vrhu,

V tvojem objemu, Hribi v snovi ali pa za zavedanje o minljivosti in osamljenosti (npr. In zdaj ni, Sonce nad nami). Prigodstvo je prej ovira, zasilna rešitev (npr. Zatišje v vesolju), namreč sicer dober, a poetološko izpeljan. Tak delež v Pleškovi pesmih pa je povezan z željo po aktualizaciji, odzivnosti na tisto kar mora prizadeti človeško človeštvo (npr. Kdo je za voljo Potres, Začarano mesto).

Že v tem je opazna etična Pleško se opre na dogodek, akcijo, zavzeto se zamisli ter spbuja k odgovornosti in etiki (Žrtvovanje, Dan mrtvih, D. Narava mu je vir lepote, a miselne povezave, nekaj, če se človek ne sme odtujiti; brezdušje računalnika navz odporom do brezosebne – v njem vidi stroj, ki je pre človeka, predvsem človeško Pot k svetlobi je zanj polna nob, razočaranja, žalosti, vendar močnejše – prek trdih skušenj. Skepsa za Igorja Pleško nekaj dokončnega, zdaj sredno, zdaj neposredno iz upanje, predvsem pa mu je pristen pristen stik s človekom.

V svojem kritičnem razmerju sveta zna biti tudi ironičen, tem tiči (delno) nemoč človeka pred negativnimi pojavi v dalnjem času, a hkrati zavezan humanizmu. Če tu in tam zaznate poučujoč ton, je ta odvečen radi podane situacije, v nismo videti avtorjevo zaskrbenost in željo po boljšem svetu. Formalno ne teži k zapleteni taforiki, neposrednost je prejšta – noče je zavijati v tam skrivnostnega (v poetološki izražanju). Tudi v verzni in tični ureditvi se ravna po izvednem impulzu, ritmu, vsed mu narekuje oblikovno uredbo pesmi, tuje pa so mu težnje eksperimentu ali kakršni inovativnosti.

Pleškove pesmi so nastale vesela do poetične izpovedi, jih dopolnjujejo reprodukcije, so skrbno odbrane in v bistvu odsevajo njegovo slikarsko Spretno besedo Zbirki na je napisal dr. Joža Mahnič. Prstavil je Igorja Pleško, pri pesni pa strnil bistvena opažanja in glede tematike kot glede oblike misli in ideje. Odkril je vse pogovorne značilnosti Pesmi in z razmevanjem prikazal pesniški Igorja Pleška.

IGOR GEDRIH

Pesmi, vredne branja

Dušan Mevlja: Oporoka. Samozaložba. Maribor 1990

Dušan Mevlja se je uveljavil kot ustvarjalec in poustvarjalec različnih literarnih zvrsti. Zdjaj ob njegovi sedemdesetletnici nas zanima prva plat njegovega delovanja. Ob tej priložnosti je namreč izšla knjiga Oporoka, v kateri so njegove izbrane pesmi.

Mevlja je izdal dvajset izvirnih del in štiri prevodna. Pri njegovih izvirnih delih zbudi pozornost raznolikost njegovega ustvarjanja, saj je posegal na najrazličnejša področja literarne ustvarjalnosti.

Prištevamo ga lahko tudi k piscem mladinske književnosti, saj je napisal zbirko otroških pesmi Luna je na Zemljo padla (Ljubljana 1964), kratke živalske pravljice in basni Leteča žaba (Maribor 1954) in knjigo Veliki lovec Bum (Maribor 1957).

Sestavil je Pregled dela mariborskega gledališča 1919–1941 (Maribor 1960), ki je izšel ob štiridesetletnici Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru.

Jože Pogačnik ga omenja v Zgodovini slovenskega slovstva (Maribor 1972) kot enega redkih slovenskih humorističnih pisateljev. Mevlja je izdal kar nekaj knjig humoresk, rekov, anekdot

in domislic. Naj omenim le nekatere: Mornar na suhem (Maribor 1970), Vesele in pikre (Maribor 1952), Smeš za kulisami (Ljubljana 1969), Kdor se zadnji smeje, ima zamudo (Maribor 1978) itn.

Do zdaj je izdal pet samostojnih pesniških zbirk, smiselni pregled teh najdemo v šesti zbirki, ki jo je uredil Janez Menart (Maribor 1990, samozaložba). Mevlja je izdal tele pesniške zbirke: Odložene maske (1957), Pohod (1963), Noji (1966), Vojnave minljivosti (1974), Cehovski soneti (1982).

Zbirka je razdeljena na sedem delov (Fantje iz tridesetega, Odložene maske, Finale, Morivi, Satire, Epigrami, Cehovski soneti). Jože Javoršek je na ovitek knjige napisal tole: »... V svojem literarnem delu ni nikdar iskal ožjih stikov s kakršnimi koli avantgardnimi strujami, zato nanj ni vplivala nobena od njih. Zanesel se je na svoj osebni čut za vsakdanjo stvarnost in njene globine in na slovensko pesniško izročilo, ki se je kalilo v kritičnih napetostih slovenske kulture.«

V prvem delu najdemo pesmi, ki jih je pisal v partizanih od leta

1943 do 1945. Najbolj pretresljiva je šestvrstičnica Svoboda, ki je danes, v teh kriznih časih, še posebno aktualna.

SVOBODA

Kri je rodila mir.
Mir v gozdovih.
Mir na poljih.
Mir v srcih.
Mir v Svobodi.
Lepše besede ni na svetu.

Drugi del, Odložene maske, je izbor pesmi iz istoimenske zbirke. Ta in tretji del (Finale) sta izbora iz pesnikove osebnopovedne lirike; v njej se loteva odgovorov na večna vprašanja: biti, življenje, smrt, osamljenost. Cikla sta precej mračna, kakor so mračna tudi vprašanja, ki se jih pesnik loteva. Pesmi po zunanji zgradbi niso enotne, zato pa se toliko bolj izrazi enotnost v fabulativnem pomenu. Vse pesmi so napisane v prostem verzu, tudi ritem ni poenoten, če, lahko kje začutimo rimo, je ta zgolj naključna.

Četrty cikl pesmi z naslovom Motivi je vsebinsko zelo raznolik, vendar je tudi v tem ciklu čutiti pesnikovo osebno prizadetost pri lirskem dogajanju, čeprav

pesnik ni v njih sam lirski subjekt.

Satire in Epigrami sta peti in šesti cikl pesmi, uvrščenih v pričujočo zbirko. V teh dveh ciklih najdemo rimo, v nekaterih satirah in epigramih lahko določimo tudi ritem. Vsebinsko so to bodice, ki letijo na našo družbo.

Sedmi, zadnji, del nosi naslov Cehovski soneti (istoimenska zbirka). V tem ciklu so vse pesmi, razen zadnje, po obliki soneti, vendar se ukvarjajo z zelo različno tematiko. Zadnja pesem v zbirki, Oporoka, je napisana v svobodni obliki in je osebno izpovedna. V njej lahko odkrijemo pesnikovo čustveno prizadetost, čeprav je ta izražena satirično.

Mevlja piše večinoma v satiričnem tonu, čeprav nam ga pričujoča zbirka ne prikaže najbolj v tej luči. To je razumljivo, saj satira hitro zastari. Urednik je ta problem načel v spremeni besedi in treba je priraditi njegovim ugovitvam, zato pa postane razumljivo, zakaj je Oporoka Dušana Mevlje prav takšna, kot je. Vsekakor je vredna branja.

DRAGICA HARAMIJA

V službi prijaznosti in olike

Jože Šircelj: Novi žepni bonton. Nasveti in napotki za Vaš uspeh v družabnem in poslovnem življenju. Samozaložba. Ljubljana 1990

V prvih povojnih letih je bilo že prebiranje, kaj šele ravnanje po starih (seveda predvojnih) bontonih bogokletna zadeva. Novi časi naj bi prinesli tudi drugačno vedenje. Veliko kasneje smo spoznali, in še kasneje smo si upali povedati, da razvitejši svet, s katerim se že dalj časa bolj ali manj odkrito spogledujemo, ni kaj prida upošteval balkanskih socialističnih navad: imel nas je (nas ima) preprosto za neotesance. Potem smo le sprevideali, da moramo hoče-noče upoštevati že zdavnaj dosežene kulturne stopnje in da jih mora vsak rod sprejeti na novo.

Jože Šircelj, časnikar mednarodnega slovesa, »priučen bontonoslovce«, ki je napisal več knjig, potem ko je »obiskal več vasi, trgov, mest in velemest v Angoli in Afganistanu, Iranu in Indiji, Zambiji in ZDA, Kitajski in Keniji, Mozambiku, Sudanu, Tanzaniji, Maroku, Alžiriji in spoznal precej Evrope, se preden smo želeli stopiti vanjo« – je v kramlajočem, tu pa tam humornem slogu popisal ustaljena, klasična bontonska pravila, posebno skrb pa je namenil novim okolišči-

nam, v katerih se lahko zdemo. Prava mera vpljudnosti znanja, kako ravnamo v različnih okoliščinah in okoljih, je stvar kulture, ki je zmerom magala urejati tudi odnose med ljudmi.

Sicer pa je naš avtor razumejoč in uvideven do bralca. Pri koncu knjige pravi: »Na dohloščenem parketu rado zdrsi. Zato je v nas bolj ali manj prečnih zemljanih ostal iz prejšnjih časov nekakšen prastar pred velikimi dvoranami s tle polnimi parketa, na katerem se treba gibati previdno in hkrati sproščeno, lahko, se pravi s kolikor se le da eleganco združevati pred desetimi, stotimi pogledov soljudi dvoje protislovnih vedenjskih vzorcev. Med njimi je sčasoma parket nehal biti ržkost, dragocnost za na tla poln in bogatih hiš. Zdjaj ko domala več stanovanja brez parketa, znamo po njem veliko bolj samozvestno gibati.«

Upajmo, da je tako, čeprav pojem bleščeči parket ostal, besedno in preneseno.

S. Š.

REDNI RAZPISI

del in nalog vzgojiteljev, učiteljev in drugih strokovnih delavcev
v vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacijah 1991/92

SREDNJA ŠOLA ZA FARMACIJO IN ZDRAVSTVO V LJUBLJANI, Šaranovičeva 5

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA** – s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma filozofske fakultete ustrezne smeri, opravljen strokovni izpit, najmanj 5 let delovne prakse
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA NEMŠKEGA IN ANGLEŠKEGA JEZIKA** – s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma filozofske fakultete ustrezne smeri, opravljen strokovni izpit, najmanj 5 let delovne dobe
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA** – s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma FNT ustrezne smeri
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA MATEMATIKE** – s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma FNT ustrezne smeri
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE** – s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma FNT ustrezne smeri
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA RAČUNALNIŠTVA IN MATEMATIKE** – s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma FNT ustrezne smeri
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA ZEMLJEPISA IN ZGODOVINE** – s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma filozofske fakultete ustrezne smeri, opravljen strokovni izpit, najmanj 5 let delovne dobe
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA TELESNE VZGOJE (ŽENSKI PROGRAM)** – s polnim delovnim časom, za določen čas (1. 9. 1991 – 31. 8. 1992)
Pogoj: diploma FTK, opravljen strokovni izpit.
- **UČITELJA LATINSKEGA JEZIKA** – z nepopolnim delovnim časom za določen čas (1. 9. 1991 – 31. 8. 1992)
Pogoj: diploma Filozofske fakultete ustrezne smeri.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD ŠMARJE PRI JELŠAH

razpisuje dela in naloge

1. **RAVNATELJA** organizacijske enote OŠ »Bračičeve brigade« Kozje (reelekcija), ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poučevanjem
2. **RAVNATELJA** organizacijske enote OŠ »Bratov Simončič« Rogaška Slatina (reelekcija). Začetek dela 1. 10. 1991
3. **RAVNATELJA** organizacijske enote Vzgojno-varstvene organizacije Rogaška Slatina (reelekcija). Začetek dela 1. 8. 1991.

Kandidati pod točko 1 in 2 morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli, pod točko 3 pa Zakon o vzgoji in varstvu predšolskih otrok, in imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem oziroma vzgojno-varstvenem delu. Mandat traja 4 leta.
Prijava z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj pošljejo v 10 dneh po objavi razpisa na Vzgojno-izobraževalni zavod Šmarje pri Jelšah. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po roku za prijavo.

GIMNAZIJA JURJA VEGE IDRIJA, Študentovska 16

razpisuje za določen čas delovna mesta

- **UČITELJA FIZIKE**
- **UČITELJA KEMIJE**

Za razpisana delovna mesta zahtevamo visoko izobrazbo ustrezne smeri. Prijave z dokazili pošljite v 15 dneh po objavi. Začetek dela 1. 9. 1991. Možnost stanovanja.

OSNOVNA ŠOLA VOJKE ŠMUC, IZOLA,

razpisuje prosta dela in naloge

1. za nedoločen čas:
 - **PREDMETNEGA UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA**
 - **PREDMETNEGA UČITELJA MATEMATIKE-FIZIKE** z znanjem računalništva
 - **2 PREDMETNIH UČITELJEV TELESNE VZGOJE**
 - **2 PREDMETNIH UČITELJEV TEHNIČNE VZGOJE**
 - **2 PREDMETNIH UČITELJEV ITALIJANSKEGA JEZIKA.**

2. za določen čas:
 - **PREDMETNEGA UČITELJA** (poljubna smer) za nadomeščanje odsotnih učiteljev na predmetni stopnji (od 1. 9. 1991 do 31. 8. 1992)
 - **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** za nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu (pričetek dela 1. 9. 1991)

Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje in pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli.
Prijave z dokazili o strokovnosti naj pošljejo na naslov: Osnovna šola Vojke Šmuc, 66310 Izola, Prešernova 4, najpozneje v 15 dneh po objavi tega oglasa.
O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po objavi tega oglasa.

OSNOVNA ŠOLA MIŠKA KRANJCA LJUBLJANA, Kamnogoriška 35

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Začetek dela: 1. 9. 1991.

Prijave z dokazili o strokovnosti pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na gornji naslov.

ZDRUŽENE OSNOVNE ŠOLE CELJE

razpisujejo prosta delovna mesta:

1. za Osnovno šolo I. celjske čete Celje, Vodnikova 4, Celje
– **UČITELJA FIZIKE IN MATEMATIKE**, za določen čas
2. za Osnovno šolo Frana Kranjca Celje, Hrašovčeva 1, Celje
– **UČITELJA FIZIKE IN TEHNIČNE VZGOJE** (zaželeno znanje računalništva)
3. za Osnovno šolo Štorskih železarjev Štore, Ulica C. Jerinove 5, Štore
– **UČITELJA KEMIJE IN BIOLOGIJE**

Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o ustrezni izobrazbi na šolo, kamor prosijo, v 10 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po roku za prijavo.
Začetek dela 1. 9. 1991.

OSNOVNA ŠOLA KOSEZE, Ledarska 23

razpisuje prosta delovna mesta:

- **DVEH UČITELJEV TELESNE VZGOJE** (moški – PRU ali P)
- **DVEH UČITELJEV TEHNIČNE VZGOJE** (PRU tehnične vzgoje)
vse za določen čas (eno šolsko leto, zaradi predvidenega zmanjšanja števila oddelkov).

Prijave z dokazili o izobrazbi pošljite na gornji naslov v osmih dneh po objavi razpisa.
Stanovanj ni.

Svet šole – delegacija delavcev
OSNOVNE ŠOLE LOG-DRAGOMER, Šolska cesta 1, 61351 BREZOVICA

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA FIZIKE**, ki bo poučeval krožke osnov računalništva.

Dela in naloge razpisujemo za nedoločen čas s skrajšanim delovnim časom.
Začetek dela je 1. 9. 1991.
Prijave z dokazili o izobrazbi sprejemamo 8 dni po objavi razpisa.
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v petnajstih dneh.
Šola je ob magistralni cesti Ljubljana–Vrhnika, z dobrimi avtobusnimi zvezami. Telefon: 653-046.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE PREŠERNOVE BRIGADE ŽELEZNIKI

razpisuje prosta delovna mesta:

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE IN FIZIKE ALI TEHNIČNE VZGOJE IN MATEMATIKE**, PRU ali P, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
(na voljo je dvosobno stanovanje)
- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE**, PRU ali P, za določen čas, s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, PA, za določen čas, s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA ALI VZGOJITELJA**, za določen čas (eno šolsko leto), s polnim delovnim časom – vodenje zunanje priprave na šolo

Začetek dela za vse 1. 9. 1991, trimesečno poskusno delo.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi in kratek življenjepis, v 15 dneh po razpisu. O izidu razpisa bodo obveščeni v 15 dneh po izbiri.

Komisija za medsebojna delovna razmerja
ZAVODA ZA KULTURO IN IZOBRAŽEVANJE GROSUPLJE

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA HARMONIKE**
- **UČITELJA KLAVIRJA IN NAUKA O GLASBI**
- **UČITELJA TROBIL IN PIHAL**

Izbrani kandidati bodo sklenili delo za nedoločen čas.
Prijave z dokazili o končani izobrazbi sprejema komisija do zasedbe delovnega mesta.

Komisija za medsebojna delovna razmerja ZAVODA ZA KULTURO IN IZOBRAŽEVANJE GROSUPLJE

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA HARMONIKE**
- **UČITELJA KLAVIRJA IN NAUKA O GLASBI**
- **UČITELJA TROBIL IN PIHAL**

Izbrani kandidati bodo sklenili delo za nedoločen čas.
Prijave z dokazili o končani izobrazbi sprejema komisija do zasedbe delovnega mesta.

Svet
OSNOVNE ŠOLE ALOJZA KEBETA LJUBLJANA ŠENTVID,
Prušnikova 98

razpisuje za nedoločen čas dela in naloge

- **KNJIŽNICHARJA** s peturno tedensko učno obveznostjo
- **UČITELJA LIKOVNE VZGOJE**, ki bo dopolnjeval delovno obveznost v varstvu in s poučevanjem DMV
- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE**, ki bo dopolnjeval delovno obveznost v varstvu
- **3 UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA**

Kandidati, ki izpolnjujejo ustrezne pogoje po Zakonu o osnovni šoli, naj se prijavijo pisno z dokazili v 30 dneh po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA BOŠTANJ

razpisuje dela in naloge

- **2 UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas (od 1. 9. 1991 do 31. 8. 1992), s polnim delovnim časom
Pogoj: učitelj razrednega pouka. Začetek dela 1. 9. 1991. Šestmesečno poskusno delo.

OSNOVNA ŠOLA OSKAR KOVAČIČ LJUBLJANA, Dolenjska cesta 20

razpisuje prosta dela in naloge za nedoločen čas in s trimesečnim poskusnim delom:

- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE**, PRU ali P
- **UČITELJA TEHNIČNE IN LIKOVNE VZGOJE**, PRU ali P
- **UČITELJA GOSPODINJSTVA – VODJA ŠOLSKE PREHRANE**, PRU ali P
- **2 UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA**, PRU

Prijave sprejema šola 8 dni po objavi razpisa.
Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

SREDNJA POMORSKA IN PROMETNA ŠOLA PIRAN

razpisuje dela in naloge

- **PROFESORJA MATEMATIKE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in začetkom dela 1. 9. 1991, P. matematike
- **PROFESORJA SLOVENSKEGA IN ITALIJANSKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom; začetek dela: 1. 9. 1991 – P slovenskega in italijanskega jezika
- **PROFESORJA ANGLEŠKEGA JEZIKA**, za določen čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom), s polnim delovnim časom in začetkom dela 1. 9. 1991 – P angleškega jezika.

Stanovanja ni.

DOM UČENCEV MITJA GORJUP NOVA GORICA, Streliška 7, NOVA GORICA

razpisuje dela in naloge

- **RAVNATELJA**
Pogoji: visoka izobrazba pedagoške smeri in najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu.

Prijave pošljite v 15 dneh po razpisu. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 30 dneh. Izbrani kandidat bo začel delo 15. 8. 1991.

OSNOVNA ŠOLA NARODNEGA HEROJA MARTINA KOTARJA ŠENTJERNEJ

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA**, PRU slovenščine-angleščine ali slovenščine-nemščine, za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Začetek dela 1. 9. 1991
- **UČITELJA BIOLOGIJE**, PRU, za določen čas (nadomeščanje delavke na dolgotrajni bolniški). Začetek dela 1. 9. 1991.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom morebitnega dozdajšnjega dela pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola n. h. Martina Kotarja, 68310 Šentjernej (razpis). Kandidati bodo o izidu razpisa obveščeni v 30 dneh po izteku razpisnega roka.

OSNOVNA ŠOLA STIČNA, 61295 Ivančna Gorica

razpisuje dela in naloge:

- **UČITELJA ZEMLJEPISA IN ZGODOVINE**, za določen čas (do 31. 8. 1992)
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE-MATEMATIKE**, za določen čas (do 31. 8. 1992)
- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA-ANGLEŠKEGA JEZIKA**, za določen čas (do 31. 8. 1992)
- **3 UČITELJE RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas (nadomeščanje delavk med porodniškim dopustom: do 10. 10. 1991, do 14. 11. 1991, do 25. 1. 1992)

Začetek dela: 1. september 1991.

Rok za prijavo: 14 dni po objavi razpisa.

Komisija za delovna razmerja pri svetu

OSNOVNE ŠOLE DUŠAN KVEDER TOMAŽ LITJA

razpisuje naslednja prosta dela za šol. leto 1991/92:

- **UČITELJA TELESNE VZGOJE**, pogoj: predmetni učitelj ali profesor, za določen čas, eno šolsko leto, s polovičnim delovnim časom
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE IN MATEMATIKE**, pogoj: predmetni učitelj ali profesor, za 15 ur na teden
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE IN FIZIKE**, za določen čas, eno šolsko leto
- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE**, s polovičnim delovnim časom, za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu od 1. 9. 91–12. 3. 92)
- **UČITELJA KEMIJE**, pogoj: predmetni učitelj ali profesor, s polovičnim delovnim časom (prednost štipendist izobraževalne skupnosti Litija).

Prijave pošljite v 8 dneh na tajništvo šole, Litija, Bevkova 3.

OSNOVNA ŠOLA SAVO Kladnik Sevnica

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** za enoto Loka ali centralno šolo Sevnica, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo; začetek dela 1. 9. 1991
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** za enoto Studenec, za določen čas, s polno delovno obveznostjo; od 1. 9. 1991 do 30. 6. 1992
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** za enoto Bučka, za določen čas, s polno delovno obveznostjo; od 1. 9. 1991 do 31. 3. 1992
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** na centralni šoli Sevnica, za določen čas, s polno delovno obveznostjo; od 1. 9. 1991 do 30. 6. 1992
- **UČITELJA ZEMLJEPISA IN ZGODOVINE, PRU ali P**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo, začetek dela 1. 9. 1991
- **UČITELJA GOSPODINJSTVA IN BIOLOGIJE, PRU ali P**, za določen čas, s polno delovno obveznostjo; od 1. 9. 1991 do 31. 5. 1992
- **UČITELJA TEHNIČNEGA POUKA IN FIZIKE, PRU ali P**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo; začetek dela 1. 9. 1991
- **UČITELJA GLASBENEGA POUKA, PRU ali P**, s polnim delovnim časom, za nedoločen čas; začetek dela 1. 9. 1991.

ZA ENOTO GLASBENE ŠOLE

- **UČITELJA KITARE, PRU**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo; začetek dela 1. 9. 1991
- **UČITELJA KLAVIRJA, PRU ali P**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo; začetek dela 1. 9. 1991
- **UČITELJA KLAVIRJA, PRU ali P**, za nedoločen čas, s polovično delovno obveznostjo; začetek dela 1. 9. 1991

Komisija za delovna razmerja v

OSNOVNI ŠOLI PETER KAVČIČ ŠKOFJA LOKA

razpisuje naslednja prosta dela in naloge za šolsko leto 1991/92:

- **PREDMETNEGA UČITELJA ANGLEŠKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **PREDMETNEGA UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA**, za določen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA** za delo v oddelku PB, za določen čas, s polnim delovnim časom
- **DVEH UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA**, za določen čas, s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavk na porodniškem dopustu).

Pogoji: Pedagoška akademija ustrezne smeri. Začetek dela 1. 9. 1991.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Peter Kavčič Škofja Loka, komisija za delovna razmerja. Kandidati bodo o izbiri obveščeni pisno v 15 dneh po preteku razpisa.

Delovna skupnost

GLASBENE ŠOLE POSTOJNA

razpisuje za nedoločen čas prosta dela in naloge

- **UČITELJA FLAVTE**, s polovičnim delovnim časom
- **UČITELJA KLARINETA**, s polovičnim delovnim časom
- **UČITELJA KLAVIRJA-KOREPETITORJA**, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA KITARE**, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA HARMONIKE IN ANSAMBLA**, s polnim delovnim časom

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o glasbenih šolah. Prijave z dokazili o strokovnosti in kratak življenjepis pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Glasbena šola Postojna, Cankarjeva 1. O izidu razpisa vas bomo obvestili v 30 dneh po izbiri.

SREDNJA GLASBENA IN BALETNA ŠOLA MARIBOR – p. o., Mladinska 12

razpisuje po sklepu sveta šole prosta dela in naloge učiteljev za nedoločen čas:

- V IZOBRAŽEVALNI ENOTI SREDNJA GLASBENA ŠOLA**
 - **UČITELJA TROBENTE**, polni delovni čas
 - **UČITELJA SOLFEGGIA**, polni delovni čas
 - **UČITELJA GLASBENEGA STAVKA**, nepolni delovni čas
 - **UČITELJA KITARE**, ki bo dopolnjeval učno obveznost na glasbeni šoli
 - **UČITELJA TOLKAL**, ki bo dopolnjeval učno obveznost na glasbeni šoli
 - **UČITELJA FLAVTE**, polni delovni čas
 - **UČITELJA KOMORNE IGRE**, nepolni delovni čas
 - **UČITELJA SOLOPETJA**, nepolni delovni čas

2. V IZOBRAŽEVALNI ENOTI GLASBENA ŠOLA ZA NEDOLOČEN ČAS, POLNI DELOVNI ČAS

- **UČITELJA KITARE**, enota Center
- **UČITELJA KITARE**, enota Center in d. o. Slovenska Bistrica
- **UČITELJA HARMONIKE**, d. o. Lovrenc na Pohorju in Selnica ob Dravi
- **UČITELJA BLOKFLAVTE IN FLAVTE**, OE Tabor in d. o. Slovenska Bistrica
- **UČITELJA KLAVIRJA**, d. o. Poljčane
- **UČITELJA KLAVIRJA**, d. o. Slovenska Bistrica
- **UČITELJA KLAVIRJA**, d. o. Lenart
- **DVEH UČITELJEV KLAVIRJA**, OE Tabor
- **UČITELJA KLAVIRJA IN NAUKA O GLASBI**, v d. o. Lovrenc na Pohorju

3. V IZOBRAŽEVALNIH ENOTAH SREDNJA BALETNA IN BALETNA ŠOLA

- **DVEH UČITELJEV BALETA**, za nedoločen čas, polni delovni čas

Kandidati za učitelja morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o glasbenih šolah (učitelj solfeggia mora imeti končano II. stop. AG, smer kompozicija in glasbena teorija ali dirigiranje; učitelj komorne igre pa kateri koli instrumentalni oddelek II. stop. AG, z izkušnjami za komorno igro).

- Delovno mesto s posebnimi pooblastili in odgovornostmi
- **POMOČNIKA RAVNATELJA**, s polnim delovnim časom ali
- **PREDSTOJNIKA SREDNJE GLASBENE ŠOLE**, s polovičnim delovnim časom in
- **PREDSTOJNIKA GLASBENE ŠOLE**, s polovičnim delovnim časom, za mandatno dobo štiri leta.

Kandidati za pomočnika ravnatelja ali predstojnika Srednje glasbene šole morajo imeti visoko izobrazbo, za predstojnika Glasbene šole pa višjo izobrazbo glasbene smeri, vsaj pet let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu; opravljen strokovni izpit in sposobnosti za usmerjanje in organizacijo pedagoškega dela.

Začetek opravljanja razpisanih del in nalog je 1. 9. 1991. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa oziroma do 15. 8. 1991. Kandidati bodo o izidu obveščeni v 8 dneh po opravljeni izbiri.

OSNOVNA ŠOLA BLANCA, 68283 Blanca

razpisuje dela in naloge

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, za nedoločen čas
- Pogoji: višja ali visoka izobrazba, smer razredni pouk.
- Na voljo je družinsko stanovanje na Blanci. Prednost imajo kandidati, ki bi živeli v kraju.
- Začetek dela: 1. 9. 1991
- **UČITELJA TEHNIČNEGA POUKA**, za nedoločen čas, s polovičnim delovnim časom in dopolnjevanjem delovne obveznosti.
- Pogoji: predmetni učitelj tehničnega pouka.
- Začetek dela: 1. 9. 1991

Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov šole.

OSNOVNA ŠOLA HEROJA BRAČIČA, Begunska cesta 2, 64290 – Tržič

razpisuje dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE**, za nedoločen čas, poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA ZGODOVINE**, za nedoločen čas, poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA GLASBE**, za nedoločen čas, poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA TELESNE VZGOJE**, za nedoločen čas, poskusno delo 6 mesecev.
- **PEDAGOGA ALI PSIHologa**, za nedoločen čas, poskusno delo 6 mesecev.

Kandidati za učitelja morajo izpolnjevati pogoje za učitelja osnovne šole, kandidat za pedagoga ali psihologa mora imeti končano ustrezno fakulteto in vsaj dve leti delovnih izkušenj v osnovni šoli. Prijave sprejemamo 10 dni po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 10 dneh po izbiri.

Svet šole v ožji sestavi

OSNOVNE ŠOLE 7. KORPUSA ŽUŽEMBERK

razpisuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom dela in naloge

- UČITELJA GLASBENE VZGOJE, PRU ali P**
- UČITELJA GOSPODINJSTVA, PRU ali P**

Pod 1. točko je kandidatu na voljo družinsko stanovanje v bloku.

Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje in pogoje, ki jih določa Zakon o osnovni šoli.

Prijave in potrebna dokazila o izpolnjevanju pogojev naj pošljejo na svet šole v ožji sestavi OŠ 7. korpusa Žužemberk, v 15 dneh po objavi razpisa.

O izbiri kandidata boste obveščeni v 30 dneh po končanem razpisu.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD PIRAN o. sol. o. TOZD OSNOVNA ŠOLA SEČOVLJE o. sol. o.

Svet šole

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE in FIZIKE, PRU**, za nedoločen čas, Samska soba po dogovoru.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: TOZD OSNOVNA ŠOLA SEČOVLJE, 66333 Sečovlje.

O izidu razpisa jih bomo obvestili v 15 dneh po izbiri.

OSNOVNA ŠOLA BRATOV VODOPIVEC PIVKA

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA ZEMLJEPISA**, za nedoločen čas
- **UČITELJA TEHNIČNEGA POUKA, FIZIKE IN RAČUNARSTVA**, za nedoločen čas
- **UČITELJA TELESNE VZGOJE**, za določen čas (za eno šolsko leto)

Na voljo sta dve trisobni stanovanji in eno enosobno.

DRUŽBOSLOVNA IN EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA NOVO MESTO,

Ulica talcev 3 a

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA**
- **UČITELJA NEMŠKEGA JEZIKA**
- **UČITELJA MATEMATIKE** (na voljo je stanovanje)
- **UČITELJA STROKOVNOTEORETIČNIH PREDMETOV** (dipl. ekonomist)

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o usmerjenem izobraževanju. Prijave z ustreznimi dokazili naj pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Družboslovna in ekonomska srednja šola Novo mesto, Ulica talcev 3a.

OSNOVNA ŠOLA HINKA SMREKARJA, LJUBLJANA, Gorazdova 16

razpisuje prosta dela in naloge

- **PREDMETNEGA UČITELJA TEHNIČNEGA POUKA**
- **PRU ali P**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Začetek dela 1. septembra 1991.

Prijave z dokazili o izobrazbi in s kratkim življenjepisom sprejeto notranja delegacija sveta šole 8 dni po objavi razpisa. Prijav brez dokazil o izobrazbi ne bomo obravnavali.

OSNOVNA ŠOLA DOBOVA, 68257 DOBOVA, Kapelska cesta

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA, s polnim delovnim časom, za nedoločen čas**

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa.

Stanovanja ni.

Začetek dela 1. 9. 1991.

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po končanem roku prijavo.

OSNOVNA ŠOLA OTOČEC, občina Novo mesto

razpisuje za šolsko leto 1991/92 prosta dela in naloge

- **UČITELJA BIOLOGIJE IN KEMIJE, PRU ali P**, za nedoločen čas, z nepolnim delovnim časom (5,5 ure na teden biologije in 4 ure kemije)
- **UČITELJA LIKOVNE IN TEHNIČNE VZGOJE, PRU ali P**, za nedoločen čas
- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA, PRU ali P**, za nedoločen čas, z nepolnim delovnim časom (11 ur na teden)

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Otočec, 68222 Otočec ob Krki, Šolska cesta 20, z oznako »za razpisno komisijo«. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 30 dneh po končanem roku za prijavo.

GIMNAZIJA – EKONOMSKA ŠOLA, Gimnazijska 10, TRBOVLJE

razpisuje dela in naloge

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA** za nedoločen čas. Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po ZUP imeti visoko strokovno izobrazbo ustrezne smeri. Prijave z dokazili o strokovnosti pošljite v osmih dneh po objavi razpisa na naslov šole.

Začetek dela: 1. september 1991.

Kandidate bomo obvestili o izidu razpisa v 14 dneh po izbiri.

Otroški likovni razstavi

na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo

Na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo sta na ogled novi otroški likovni razstavi. Prva je na hodniku pritličja, drugega in tretjega nadstropja Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, Poljanska c. 28, Ljubljana; tam razstavljajo učenci osnovnih šol Centra za rehabilitacijo slušno in govorno prizadetih Ljubljana, Centra za usposabljanje slušno in govorno motenih Maribor in Centra za korekcijo sluha in govora Portorož. Druga razstava je na hodnikih in v sejni sobah Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, Parmova 33, Ljubljana, tam pa razstavljajo učenci Srednje vzgojiteljske šole Ljubljana.

Obe otroški likovni razstavi spadata, kot je na Zavodu že tradicija, v sklop načrtovanih in skrbno pripravljenih otroških likovnih razstav, s katerimi želimo prikazati novosti iz likovne didaktike, uspele likovne rešitve otrok in učencev, nove likovne tehnike ter predvsem iz vsega tega izhajajoče metode in oblike dela učencev, vzgojiteljev in učiteljev vzgojno-varstvenih organizacij, osnovnih in srednjih šol v Sloveniji. Obe otroški likovni razstavi sta zasnovani problematsko, zasnovali so jih likovniki posameznih centrov in šol.

Prva razstava na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo, Poljanska c. 28, razstava učencev centrov za slušno in govorno prizadete, je sestavljena iz treh delov. V pritličju razstavljajo svoja dela učenci iz Centra v Portorožu, pod vodstvom likovne pedagoginje Marjanke Kump. Za ta del razstave je značilen tudi prijem, obogaten z različnimi likovnimi tehnikami. Pritegnejo nas

obmorski motivi, v katerih učenci upodabljajo sebe kot enakovredno likovno sestavino slik in risb. V prvem in drugem nadstropju so prikazana dela učencev iz Centra v Mariboru, ustvarjena pod vodstvom likovne pedagoginje Lize Vranc. Ta del razstave je najboljše, v njem so predstavljene najrazličnejše tehnike oblikovanja v ploskvi. Vidimo slike v temperi, gvašu, lepilne, struganke, kombinirane tehnike, grafike v eni in več barvah. Likovna dela so velikega formata, opazna po obliki in živi kombinaciji barv, motivi so vzeti iz življenja slušno in govorno motenih otrok. Slike in grafike nas prizadenejo s svojo izpovedno močjo. V tretjem nadstropju razstavljajo svoja dela učenci iz centra v Ljubljani pod vodstvom likovne pedagoginje Metke Picelj. Razstavljene so nežnejše slike in povečini risbe z motiviko iz otroškega likovnega sveta.

Druga razstava na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo, Parmova 33, je razstava del učencev Srednje vzgojiteljske šole v Ljubljani, ustvarjenih pod vodstvom akademskih slikarjev Zdenka Huzjana, Damirja Smerdela in Tanje Špenko ter akademskega kiparja Slavka Hočevarja.

Razstava ne zajema preseka celotne likovne ustvarjalnosti na šoli, kot so v obrazložitvi razstave zapisali likovniki, saj plastično oblikovanje na tej razstavi ni predstavljeno.

Pri izboru del so razstavljalci namenili manj pozornosti sami strokovni usmerjenosti likovnih stvaritev, ki ima na šoli tudi pomembno vlogo, več pa splošnejšemu delu likovnega izražanja.

nja in vzgajanja, ki ob spoznavanju teoretične likovne problematike in vpeljevanja v prvine likovnega jezika kaže dosežke v praktičnem likovnem delu. Avtorji razstave so želeli opozoriti na raznolikost risarskih, grafičnih in slikovnih tehnik, ki že same ponujajo posebne izrazne možnosti. Obe razstavi si lahko ogledate

vsak delovnik med 7.30 in 15.30. Jeseni načrtujemo novi razstavi, in sicer razstavo likovnih del učencev osnovne šole Primož Trubar, Velike Lašče in razstavo likovnih del učencev osnovne šole Anton Aškerc, Velenje.

HELENA BERCE-GOLOB

Markovič Franci, 6. r.: Naš razred, linorez, Center za usposabljanje slušno in govorno motenih Maribor, lik. ped.: Liza Vranc

Medgimnazijsko sodelovanje

Organizacijska enota Zavoda RS za šolstvo iz Maribora je lani povabila na delovni obisk profesorje Zvezne gimnazije iz avstrijskega Gradca in tamkajšnjega Pedagoškega inštituta, da bi z Drugo gimnazijo iz Maribora, tedanjo Srednjo naravoslovno šolo, začrtali prihodnje sodelovanje.

Dogovorili smo se o srečanju učencev obeh gimnazij, izmenjavi posameznih učiteljev in učencev, o skupnih projektih, počitniških prostovoljnih dejavnostih, literaturi in o sodelovanju staršev in učencev pri delovanju in življenju šol.

Letošnjega januarja nas je ravnatelj graške Zvezne gimnazije povabil na enodnevni obisk. Opisal je kronološki razvoj šole: ustanovljena je bila že 1873 kot prvi ženski licej, selila se je v različna poslopja, dokler ni bila 1967 zgrajena nova pri parku in spomeniku Tagethofa. V tem šolskem letu jo obiskuje v 31 oddelkih 630 učencev od prvega do osmega razreda.

Ogledali smo si šolske prostore: učilnice, telovadnice in upravne prostore. Na novo so opremili računalniški učilnici – v vsaki je po dvajset delovnih mest. Ministrstvo za šolstvo na Dunaju enotno opremlja vse avstrijske gimnazije in v prihodnje nameravajo postopno urejati na-

menske učilnice z laboratoriji za naravoslovje.

S kolegico biologinjo sva spremljali pouk biologije v tretjem razredu (pri enajstletnikih). Učenci so v blokuri mikroskopski, opazovali in preučevali različna škrobna zrna. Vsak je uporabljal svoj mikroskop, Swift s povečavo do 400-krat in delovne liste s skicami škrobnih zrn. Prepoznavali so jih, skicirali in zapisovali ugotovitve, pri tem jim je pomagala profesorica. Tamkajšnje šole namreč nimajo za noben predmet posebnih laboratorijev; vse laboratorijsko in terensko delo je odvisno od priprave in volje posameznih učiteljev.

Na obisku smo se dogovorili za sodelovanje pri skupnem časopisu učencev obeh gimnazij, za pomladno srečanje pohodnikov pri Duhu na Ostrem vrhu, ekskurzijo kemikov v Maribor in Podravje, skupen ogled prezimovališč ptic na Muri (Gralla) in za obisk pri učencih in učiteljih, ki se šolajo po programu mednarodne mature.

Avstrijski so poudarili, da je mariborska gimnazija na naravoslovnem področju bolj kakovostna od njihove in da so programi in učni načrti zelo zahtevni, za srednješolce morda celo preveč.

ROMANA JAZBEC

Maribor – mesto znanja in ustvarjalnosti

Lani je Izvršni svet Skupščine občine Maribor potrdil projekt Maribor – mesto znanja in ustvarjalnosti s šestimi podprojekti, med njimi tudi podprojekt Udeležba in uspešnost osnovnih in srednjih šol na tekmovanjih in v letu 1989/90. Njegov duhovni vodja je mariborska županja gospa Magda Tovornik, sicer inženirka kemijske tehnologije, ki je spodbudila ustanovitev sklada za razvoj ustvarjalne dejavnosti – delež iz sklada je namenjen organizaciji, izpeljavi tekmovanj in nagradam ter priznanjem najuspešnejšim učencem in mentorjem.

V šolskem letu 1989/90 je bila med 37 osnovnimi šolami z 19.327 učenci in 17 srednjimi šolami s 14.233 učenci opravljena anketa o sodelovanju učencev na občinskih, območnih, republiških in zveznih tekmovanjih in njihovih uvrstitvah. Na osnovnošolskih občinskih

tekmovanjih (iz matematike, zgodovine, tehnike, vesele šole, tujih jezikov, slovenščine, klubov OZN) je sodelovala dobra šestina vseh, leto poprej pa jih je tekmovalo 23,9 odstotka manj. Med mariborskimi šolami, ki so prejele največ srebrnih Vegovih priznanj (8), je bila osnovna šola bratov Polančičev, po množičnosti udeležencev pa osnovna šola Veljka Vlahovića.

Tudi na območnih tekmovanjih je v šolskem letu 1989/90 tekmovalo 23,9 odstotka manj učencev kot leto prej. Največ jih je sodelovalo na tekmovanjih mladih tehnikov.

Pri drugih predmetih primerjava ni mogoča, ker območna tekmovanja niso bila organizirana kot nadaljevanje občinskih.

Na republiških tekmovanjih je bila udeležba leta 1989/90 v primerjavi z letom prej večja kar za 73,8 odstotka, saj je bilo precej na novo organiziranih tekmo-

Mozartovo klavirsko tekmovanje v Ljubljani

K številnim spominskim prireditvam ob 200-letnici Mozartove smrti so prispevale svoj delež tudi glasbene šole, med njimi srednja glasbena šola iz Ljubljane. Učenci so se v soboto, 23. marca 1991, pomerili v Mozartovem klavirskem tekmovanju, ki je bilo v dvorani Glasbene šole Vič na Emonski cesti. Prireditelji so bile Glasbene šole Vič-Rudnik, Moste-Polje, Šiška-Bežigrad ter Center in Srednja glasbena šola-SGBŠ Ljubljana.

V strokovni žiriji je bila predsednica pianistka Dubravka Tomšič-Srebotnjak, člani pa so bili pianisti Leon Engelman, Tanja Zrimšek, Janko Šetinc in dirigent Uroš Lajovic.

Prijavljenih je bilo 25 mladih pianistov. V prvi kategoriji so nastopili učenci, ki so bili rojeni leta 1976 ali pozneje, izvajali pa so Mozartovo solistično skladbo po izbiri in še po en stavek iz izbora petih Mozartovih klavirskih sonat. V drugi kategoriji so igrali učenci, rojeni leta 1972, in mlajši. Ti tekmovalci so poleg poljubno izbrane solistične skladbe, največkrat so bile to variacije ali fantazije, izvajali še celotno Mozartovo sonato. Izbor je bil natančno naveden v pozicijah. Ves program so morali nastopajoči izvajati na pamet.

Med dvanaestimi tekmovalci iz prve kategorije je žirija določila za prvo nagrado Jerneja Gregoriča (rojen 1977, GŠ Vič, učitelj Igor Bravničar). Mladi pianist je z nastopom potrdil svojo nadarjenost. Drugo nagrado je dobil Primož Bratina (rojen 1978, GŠ Center, učitelj Soča Pervanje), tretjo pa Eva Sotelšek (rojena 1976, GŠ Šiška-Bežigrad, učiteljica Eva Kvartič). Oba sta z zelo solidno igro navdušila tudi občinstvo. Naj v tej kategoriji omenim še Igorja Semeta in Romina Džafić, ki sta pokazala občuteno muzikalno igro.

Še veliko težjo nalogo je imela žirija pri izbiri najboljših iz druge kategorije. Med trinajstimi kandidati je dobila največ točk in prvo nagrado Andreja Furlana (rojena 1975, SGBŠ Ljubljana, učiteljica Gita Mally). Odlično je igrala tudi Tanja Plut (rojena 1975, SGBŠ Ljubljana, učitelj Janez Lovše), ki je prejela drugo nagrado, tretja pa je pripadala Igorju Vicentiću (rojen 1974, SGBŠ, učitelj Janez Lovše). Zelo solidna in tudi zrela je bila igra pianistke Kristine Arnič, z zanimivim umetniškim vtisom pa sta nas prepričala Jože Babič in Klemen Golner. Naj omenim še Heleno Kosem, ki nas je pre-

senetila z lepim tonom in prehtanim muzikalnim konceptom.

Tekmovanje je bilo kar pravi maraton, saj je s kratkimi presledki trajalo tako rekoč od jutra do večera. Pokazalo je, da imajo naše glasbene šole vrsto zelo poštenih in dobrih učiteljev klavirja pa tudi precej prizadevnih in nadarjenih učencev. Nekateri med njimi se bodo zanesljivo posvetili glasbenemu poklicu.

Sicer pa smo ob mladostni zagnanosti in simpatični živahnosti opazili tudi nekaj tehničnih zadreg in tonskih grobosti, neustrezno rabo pedala in še kaj; to ponovno dokazuje, da so Mozartova dela tehnično in muzikalno vsekakor trdi orehi za mlade interprete.

Ker je bil tekmovalni program kar preobsežen za en sam dan, bi najbrž lahko včasih s strožjo interno odbiro zmanjšali število nastopajočih. Po drugi strani pa se ponuja še misel, da bi morda oblikovalci tekmovalnih pozicij lahko zlasti za drugo kategorijo skrajšali program, saj je tu vsak tekmovalec igral skoraj 30 minut, to pa je že lep kos koncertnega programa vsakega solističnega recitala.

Organizacijski odbor je solidno izpeljal tekmovanje, nagrade so prispele sponzorji Tovarna klavirjev Sponsendorfer z Dunaja, Digital Systems d.o.o. iz Ljubljane, Avtotehna, DZS-Muzikalije. Vsem tekmovalcem in njihovim učiteljem pa je podaril Mestni sekretariat za vzgojo, izobraževanje, kulturo, znanost ter telesno kulturo enodnevni izlet v Salzburg.

Za slovesen sklep tekmovanja je z živahnim nastopom poskrbela ekipa študentov solopetja iz razreda mentorice Irene Baar.

MILENA NOGRAŠEK

Učenci glasbe tekmujejo

Od 18. do 21. aprila je bilo v Hercegovnem jugoslovansko tekmovalno srečanje učencev glasbenih šol, srednjih glasbenih šol in študentov glasbenih akademij – letos za solopetce, pihalce in harmonikarje. Iz Slovenije je bilo prijavljenih 75 tekmovalcev, ki so si bili pravico za sodelovanje na 20. zveznem pridobili na letošnjem republiškem tekmovanju. Rezultatov še nimamo, po tradiciji pa je mogoče pričakovati lepo boro priznanj, še posebno, ker so zlasti pihalci iz Slovenije bili na teh srečanjih navadno v ospredju ne le zaradi lepega števila, marveč tudi po kakovosti.

Pravico sodelovanja na državnem

tekmovanju učencev in študentov glasbe si pridobijo prvonagrajenci z republiškega tekmovanja. Jubilejno 20. tekmovanje učencev in študentov glasbe Slovenije je bilo letos na Vrhniki. Prijavljenih je bilo 252 tekmovalcev iz 45 glasbenih šol, obeh srednjih glasbenih šol, akademije za glasbo, Glasbene matice Trst, Glasbene šole na Koroškem in Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice. Prvo nagrado v svojih starostnih kategorijah (90 in več točk) si je priborilo 75 učencev in študentov: oboja in fagot po 2, solopetje in saksofon po 3, blokflavta in harmonika po 5, klarinet 26 in flauta 29.

Vabilo

k ogledu razstave »Mali malarji« in spremnim prireditvam v Moderni galeriji

Drugo leto zapored prireja Moderna galerija v sodelovanju z revijo Kurirček razstavo Mali malarji (od torka, 7. do nedelje 12. maja 1991), ki predstavlja izbrane risbe, gvaše in grafike otrok od male šole do nekako četrtega razreda osnovnih šol iz različnih krajev Slovenije. »Mali malarji« teh ustvarjalcev so nedvomno vznemirljive in kažejo s svojimi prvobitno izpovednostjo arhetipske značilnosti likovne govorice, hkrati pa problematiko izražanja v določenem slikarskem mediju, ne da bi bilo zamejeno znotraj predmetnosti ali brezpredmetnosti. Tematsko dela nikakor niso uglasena na »otroško« podobotvorje, ustrezneje je govoriti o razponu med odzivi na resnično stanje in imaginarno fantastiko, ki je pogosto eminentno likovno dodelana.

Ob sami razstavi v Moderni galeriji, h katere ogledu vabimo vas in vaše »male malarje«, želimo omogočiti tudi dostop do stalne zbirke, in sicer tako, da bomo izbrali katerega izmed muzejskih objektov, ki ga bo malim radovednežem predstavil kustos pedagog Moderne galerije Igor Kranjc, nato pa bodo otroci po svoje (s slikanjem, risanjem) poustvarili izbrano delo in tako

izrazili svoj odnos do likovne problematike.

V tem drugem delu, ko bodo otroci lahko v Moderni galeriji ustvarjali, bodo sodelovali študentje Pedagoške akademije in mentorsko spodbujali otroke pri delu ter jim s svojimi pobudami širili vednost, kako je kakšen problem mogoče najučinkoviteje formalno izpeljati.

Dosežki bodo večstranski – po eni strani se bo pokazala odzivnost mladih do mojstrov in iz stalne zbirke Male galerije, po drugi pa stopnja razumevanja lastne ustvarjalnosti v zvezi z določenim, opazovanjem muzejskim objektom. V trikotniku umetnina-interpretacija-poustvaritev bodo imeli študentje, skupaj z učitelji izjemno pomembno, in ne ravno lahko nalogo posrednikov in ohranjevalcev likovnih kvalitet, ki se ob interpretaciji kažejo in ob ustvarjanju na novo izražajo.

Ogled razstav in delo v Moderni galeriji bo vsak dan, dokler bo razstava, od 10. do 19. ure, v nedeljo od 10. do 13. ure. Obisk najavite po tel. št.: 214.106, ali pisno v Moderno galerijo, Tomšičeva 14, Ljubljana, za razstavo Mali malarji.

IGOR KRANJC

učencev in šol nasploh, če bi upoštevali tale spoznanja:

● Učencem vseh šol moramo omogočiti, da preskušajo svoje znanje na ustreznih tekmovanjih; kjer takšnih tekmovanj še nimajo, jih je treba organizirati.

● Vsa tekmovanja, posebno republiška, naj imajo stalnega organizatorja. Ta naj skrbi za dobro izpeljavo tekmovanja, za hitro obveščanje o tekmovalnih dosežkih in za ustreznost priznanj in nagrade.

● Vse nadrobnosti in poročila o tekmovanjih naj se zbirajo na enem mestu.

● Podatki s tekmovanj naj pripomorejo k izbiri tistih učiteljev – mentorjev in šol, ki jih bi dodatno nagradili in tako spodbudili.

● Dobro uvrščeni učenci naj sodelujejo na mednarodnih tekmovanjih (olimpiadah znanja, letnih šolah, raziskovalnih taborih in podobno); mentorjem pa je treba omogočiti popolnjenje znanja, dodatni študij, stipendije in podobno.

ROMANA JAZBEC

sporočila

Bližje razvitim (vsaj po papirju)

Za zadnji desetletji 20. stoletja je prav gotovo značilna poudarjena skrb za človekovo okolje, še posebno v najbolj razvitih (in bogatih) državah. Tudi glede tega smo Slovenci zaostajali za zahodnoevropskimi državami, dokler se nismo znašli v katastrofalnem položaju, ko se zdi, da nas je, kar zadeva onesnaženost zraka, voda in zemlje – da ne omenimo umiranja gozdov – kar nekajkrat več kot v resnici. In prav to najnižjo točko smo morali doseči, da se je v nas nekaj zganilo in da se je zavest o nujnosti varovanja našega okolja razširila od redkih posameznikov na vse Slovence. Popravljati napake pa je težko, še posebno, če so kritične točke že presežene – in vendar smo lahko uspešni tudi z majhnimi koraki – samo če poznamo cilj.

Eden takšnih korakov je nedvomno poteza **Papirnice Videm Krško**, ki se je odločila, da bo začela izdelovati »okolju prijazen papir«. Izdelan je iz razbarvanega odpadnega papirja, imenujejo pa ga reciklirani papir. Tako nameravajo v papirnici prihraniti 5,5 kubičnega metra zelenih gozdov, 4000 kilovatov energije in toliko pitne vode, kolikor je porabi 1000 ljudi v enem dnevu – vse to pri eni sami toni recikliranega papirja!

In kaj ima vse povedano opraviti s šolo? – Veliko, zelo veliko. Samo pomislimo, koliko zvezkov popišejo naši šolarji vsako leto, koliko učbenikov in delovnih zvezkov ter drugega didaktičnega gradiva gre skozi njihove roke. Vsi poznamo stiske naših trgovcev konec avgusta in v začetku septembra, ko jim zmanjka tovarnjakov, da bi lahko pravočasno prepeljali vse potrebne učbenike in zvezke v knjigarne, ko nimajo dovolj velikih skladišč, v katere bi lahko spravili »gore« učbenikov. Proizvodnja učbenikov, delovnih zvezkov in zvezkov ter njihovo

razpošiljanje spadata med gotovo največje akcije, ki smo jim priče vsako leto. Za ves papir, ki ga porabimo na leto v šolah (pa tudi v uradih in drugje), mora pasti na tisoče dreves. In prav temu bi se lahko izognili, če bi uporabljali več recikliranega papirja. Založbe, ki izdajajo učbenike, bi morale, podobno kot v zahodnoevropskih državah, preiti na uporabo tega papirja; tako bi posredno tudi vzgajale našo mladino in jo opozarjale, da je nujno skrbeti za naše gozdove. To velja še bolj za proizvodnjo zvezkov, blokov, kopirnega in pisalnega papirja. Da pa bi taka akcija nemoteno potekala in da bi bila učinkovita, bi morali vsi, ki smo tako ali drugače povezani s šolo, uporabnike s tem seznaniti in jim razložiti, zakaj je takšno ravnanje upravičeno. Tako ne bi bilo morebitnih nesporazumov, češ – ali še belega papirja nismo vredni?! Vedeti moramo, na primer, da na Zahodu številna najuspešnejša podjetja že uporabljajo samo reciklirani papir in da to v razvitih družbah postaja že kar vprašanje »statusa«. Tudi pri nas je na primer **Revija za razvoj** že prešla na uporabo okolju prijaznega papirja, pa tudi v **Založniškem centru Zavoda Republike Slovenije za šolstvo** nameravamo postopno celulozni papir zamenjati z recikliranim – pri knjigah, ki jim malo manj beline ne bo odvzelo njihovega vsebinskega leska. Prva takšna bo knjiga Anke Zupan Od igre in dela do znanja, ki bo izšla v začetku aprila in je tudi vsebinsko vezana na vprašanja ekologije.

Prišel je torej čas, ko ne smemo prilagajati standardom razvitih držav le učnih vsebin, temveč moramo vsaj majhen korak v Evropo storiti tudi z vpeljevanjem okolju prijaznega papirja v naše šole. Tako bomo razvitim bližje kot z uvozom Rame!

TINE LOGAR

IZOBRAŽEVANJE MENTORJEV PLANINSKE VZGOJE

Mladega človeka je treba za hojo vzgojiti

Planinstvo štejemo za kulturni pojav sodobne dobe, pa tudi za značilno, neločljivo sestavino slovenske narodne kulture. Pri planinski dejavnosti gre med drugim za posebno vrsto doživljanja narave, obenem pa za spoznavanje novih okolij, zlasti gorskega sveta, z vsemi značilnostmi ali posebnostmi in navsezadnje za oblikovanje pristnih medčloveških odnosov. Gibanje je življenjska nuja sodobnega človeka. Med različnimi vrstami le-tega pa je posebno pomembna prav hoja, saj jo štejemo za eno najdragocenejših telesnih vaj, s katerimi se upiramo negativnim civilizacijskim učinkom in boleznim. Mladega človeka pa je treba za hojo vzgojiti. Pri planinskem izletništvu je prav dlje časa trajajoča hoja poglavitni način gibanja. Tudi zaradi vsega naštetega smemo planinsko dejavnost poimenovali kot del splošne izobrazbe in vzgoje.

Zaradi posebnosti in pomembnosti planinske vzgoje je leta 1970 takratni sekretariat za šolstvo SR Slovenije priporočil osnovnim in srednjim šolam, naj ustanovljajo planinske skupine, uvrstijo planinstvo v svoj vzgojno-izobraževalni program, spopolnjevanje učiteljev in vzgojiteljev na tem področju pa vrednotijo kot strokovno spopolnjevanje mentorjev drugih interesnih dejavnosti.

Podobno priporočilo je obnovil Zavod SR Slovenije za šolstvo s posebnim dopisom z dne 20. 7. 1981. V njem tudi priporoča, »naj šole načrtujejo en športni dan s planinsko vsebino«.

Priporočila takratnih najvišjih šolskih oblasti veljajo še danes. Žal so jih na posameznih šolah zelo različno uresničili. Po nekaterih podatkih (S. Kristan 1988) je imelo v Sloveniji le približno

60 odstotkov osnovnih šol organizirane planinske krožke in skupine. Primerno dejavnih je bilo še manj. Precej slabše pa je na srednjih šolah.

Kljub na videz enakopravnemu položaju mentorjev planinske vzgoje, v primerjavi z mentorji drugih interesnih dejavnosti, pa podatek o deležu osnovnih šol z organizirano planinsko dejavnostjo kaže, kako je v resnici. S takšnimi razmerami ne moremo biti zadovoljni, še posebno, ker gre za dejavnost, ki jo štejemo za sestavni del splošne izobrazbe in vzgoje.

Med številnimi vzroki zdajšnjega stanja bi rad posebej opozoril na to, da imamo premalo strokovno usposobljenih pedagoških delavcev za organiziranje in vodenje planinske dejavnosti na slovenskih osnovnih in srednjih šolah. V sistemu rednega izobraževanja večina pedagogov ni dobila potrebnih informacij o planinski vzgoji. Sami se zato ne čutijo sposobni za vodenje te, po mnenju mnogih prenevarne in odgovorne naloge. In ne samo to; ob pomanjkljivem znanju o planinstvu in nezadostnih izkušnjah mnogi neradi sodelujejo kot spremljevalci (pomočniki) tudi tedaj, ko drugi organizirajo planinski izlet (npr. na planinskih športnih dnevih). Problem se stopnjuje v krajih, kjer nimajo niti planinskega društva. V takšnih razmerah pa se lahko le redki otroci seznanijo s planinstvom.

Vsem, ki želijo v svojem okolju seznanjati mladino s planinsko dejavnostjo, pa menijo, da vedo o planinstvu premalo, je namenjen republiški seminar za mentorje planinske vzgoje. Že več let ga organizira Mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije.

Čprav udeleženci niso le iz pedagoških poklicev, si takšnih naj-

bolj želimo. Zaradi njihovega pedagoškega, psihološkega, metodnega in drugega znanja, predvsem pa neposrednih izkušenj z delom z otroki, je mogoče na seminarju dopolnjevati omenjeno znanje z vsebinami iz planinstva in le-te uporabiti v neposredni praksi.

Seminar poteka v zanimivi, a manj znani alpski dolini Bavičica blizu Bovca in v njeni neposredni okolici. Za mnoge je to povsem neznan svet. Glavni poudarek je namenjen vzgoji in varnosti, ki je pogoj za vsako planinsko ali gorniško dejanje. Sicer pa seminar odlikujejo raznolikost izbranih tem in zanimivi predavatelji, ki poskušajo kar najbolj življenjsko predstaviti posamezne teme in z njimi povezano problematiko. Dobljene informacije udeleženci z določeno postavljenimi nalogami in vprašanji dejavno prenašajo v svoje okolje. Svojevrstna doživetja pa jim ponujajo planinske ture na okoliške vrhove.

Absolvent seminarja se usposobi za »opravljanje nalog« mentorja planinske vzgoje. Prizadevamo si, da bi mentor v svojem okolju postal predvsem:

– svetovalec tako učencem (dijakom) kot svojim kolegom

v zbornici in tudi vodnik v planinskih društvih,

– načrtovalec letnega in doletnega načrta planinskih skupin dni (skupaj s športnimi priložnostmi),

– vodja planinskega krožka skupine na šoli in vez s planinskim društvom v kraju.

Vsako, kdor uspešno opravi seminar, dobi kvalifikacijo planinskega vodnika, ki je usposobljen za vodenje planinskih izletov in tur.

Njegova vloga je še posebej pomembna ob pripravi izletne poti, slabo organiziran planinski izlet na osnovni ali srednji šoli vrača mlade od planinstva in od hodništva, obenem pa prinaša tudi veliko nevarnosti. Povedo drugače: nikomur, ki je izlet pravilno strokovno in razsodno ni bati nesreče.

Letošnji rok seminarja je pobudo pedagogov prejel v zadnji teden avgusta. Že v tradiciji pričakujemo prijetno ozračje med udeleženci; ti večkrat menijo, da je enotedensko druženje v Bavičici kar prekratko. Še pa je treba vse to doživeti, potem si lahko vsak ustvari svoje mnenje. Vredno je priti v ta čudoviti svet, »kjer tišina šepeta«.

STANISLAV PINTAR

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

MLADINSKA KOMISIJA

Dvorčakova 9, 61000 Ljubljana

Telefon: (061) 315 493 – Mladinska komisija

REPUBLIŠKI SEMINAR ZA MENTORJE PLANINSKIH SKUPIN

Rok prijave: 25. 5. 1991

Seminar organizira Mladinska komisija pri PZS zato, da bi dala udeležencem možnost za strokovno spopolnjevanje iz planinske vzgoje po zagotovljenem in dogovorjenem programu osnovne šole ter jih usposobila za delo v planinskih skupinah.

Seminar prirejamo v soglasju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo. Čas in kraj izpeljave:

Seminar bo od 23. 8. do 31. 8. 1991 v vzgojno-izobraževalnem centru MK PZS Bavičica, ki je 6 km oddaljen od Bovca.

Pogoji za udeležbo:

Kandidat mora biti vzgojitelj, pedagoški delavec, študent višje ali visoke šole pedagoške smeri, socialni ali društveni delavec, ki ga zanima vzgojno delo v planinskem društvu, mladinskemu odseku ali planinski skupini na šoli in je za to tudi sposoben. Praviloma bomo za seminar sprejeli največ 40 udeležencev.

Program seminarja:

Seminar poteka po programu za mladinske vodnike. Poleg teoretičnega dela bodo tudi praktične vaje, med drugim tri visokogorske ture.

Stroški udeležbe:

Akontacija ob prijavi je 700 din, po seminarju pa bo poravnana. V ceno so všteti stroški organizacije, popolna oskrba, zavarovanje in skripta – ta bodo udeleženci prejeli pred seminarjem.

Akontacija nakažite na tekoči račun Planinske zveze Slovenije: 50101-678-47046 (za MK PZS).

POZOR!

Če se iz iste šole, vrtca ali planinskega društva prijavi več udeležencev, imajo vsi 10-odstotni popust.

ZA UPOKOJENCE

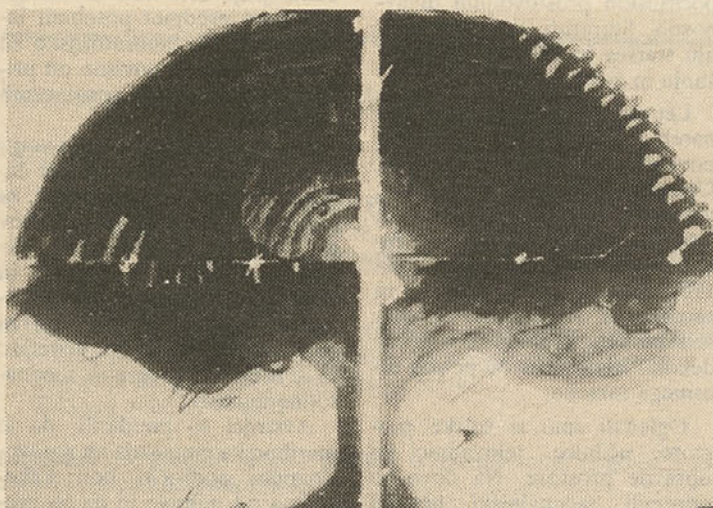
Vabljeni v Univerzo

V letošnjem študijskem letu obiskuje Univerzo za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani približno tristo slušateljev v 31 študijskih krožkih. Povpraševanje je še večje, žal pa vsem ne moremo ugoditi, saj je univerza še zmeraj prostovoljno organizirana in deluje brez kakršnekoli denarne pomoči.

Poleg študijskih krožkov slušatelji skupaj z mentorji in sodelavci pripravljajo ekskurzije, izlete, obiskujejo razstave, galerije, koncerte, prirejajo izobraževalne seminarje, okrogle mize, samostojne razstave, sodelujejo na radiu in televiziji, pišejo članke, snemajo filme, ipd.

V preteklem letu so se naši slušatelji odpravili na ekskurzije na Kreto, v London, na Škotsko, v južno Francijo, umetnostni zgodovinarji so obiskali Plečnikovo barjansko cerkev, stiški samostan, baročne stavbe na Stajerskem, Firence, Benetke, Picassovo razstavo v Ljubljani. Pripravili so razstavo svojih del v Slovenskem šolskem muzeju, obiskali pa so tudi svoje kolege »slikarje« in »francoze« v Novigradu, kjer so imeli učne delavnice. Slušatelji kitajščine so preskusili svoje znanje v pogovoru s kitajsko zdravnico, ki je bila na specializaciji v Ljubljani.

ALIJANA ŠANTEJ

Drevo, 1985

Za bolj zdravo življenje

V sredo, 3. aprila je bil ob 17.30 v dvorani Smelta na Titovi cesti 184 (ob obvoznici) ustanovni občni zbor Društva za srce in ožilje Slovenije. Misel ni izvirna. Že več kot 10 ali 30 let imajo taka društva na zahodu, v Skandinaviji pa tudi na Filipinih, v Indoneziji in drugje.

Najpogostejši vzrok smrti v razvitem svetu in v Sloveniji so bolezni srca in ožilja: angina pectoris, srčni infarkt, ishemična bolezen srčne mišice in možganska kap. Te bolezni imajo skupen vzrok: zgodnje poapnevanje žil. Poznamo okoliščine, ki to povzročajo: kajenje, zvečanje maščob v krvi, zvišan krvni tlak, sladkorna bolezen, debelost, premalo telesnega gibanja, psihični stres, dedna nagnjenost in še nekatere manj pomembne. Večina tega je posledica slabih navad in razvad.

Ko nekdo zboli zaradi angine pectoris ali srčnega infarkta ali možganske kapi, je že prepozno, da bi se še kdaj popolnoma pozdravil. Nekaj

škoda na srčni mišici ali možganih zmeraj ostane. Zato je naš cilj: z ustreznimi življenjskimi slogom pravočasno preprečiti nastanek dejavnikov tveganja za zgodnejše poapnevanje žil. Da bi torej ljudje za svoje zdravje bolje, predvsem pa pravočasno poskrbeli, jih želi Društvo za srce in ožilje Slovenije ozaveščati. Pri tem jim ne bomo pomagali le zdravniki. Pomoč pričakujemo tudi od politikov, oblasti, javnih občil, šole, gospodarstva, Cerkve, zavarovalništva in drugih. Njihove zastopnike in tudi vsakega človeka, mladega in starega vabimo, da pomagajo sebi in drugim. Nočemo biti »sveta vojska« proti nekaterim navadam in razvadam. Želimo le, da bi skrb za normalno dolgo življenje pravi čas zaupali vsakemu posamezniku in tistim, ki so dolžni bedeti nad tako pomembno blaginjo, kot je zdravje.

Kardiološka sekcija slovenskega zdravniškega društva Prof. dr. JOSIP TURK

Pomagajmo trpinčenim otrokom

Ob vseh prireditvah ob dnevu Unicefa, ki so bile decembra namenjene otrokom po svetu, je prav, da se spomnimo tistih otrok, katerih življenje je komaj še kdaj veselo, saj živijo v okolju, v katerem se ne morejo počutiti varne, obdaja jih nasilje. Za te otroke zvemo ponavadi prepozno, ko duševne ali telesne poškodbe že pustijo hude sledi.

Imajo jih za nemogoče, moteče nemirne, težavne; so preglasni ali pretihi, napadalni, vsi po vrsti pa neprijazni; so osamljeni med vrstniki in bolelni. V šoli so pogosto manj uspešni in zato manj spoštovani in toliko bolj grajeni. Premalokrat se vprašamo, zakaj so takšni. Premalokrat pogledamo za vrata, kjer živijo – zdi se nam, da se tam začnejo zasebni svet njihovih staršev in skrbnikov, kamor kot tujci nimamo vstopa. Vendar je prav tam ključ, ki pojasnjuje otrokovo vedenje.

Krize, porazi, nesporazumi so del običajnega življenja, če jih rešujemo razumno in strpnost. Kjer spori prerastejo v surovo besedno ali celo telesno obračunavanje, izživljanje nad šibkejšimi, otroki, ženami, zaostalimi osebami, kjer napadalnost prekipeva v nenadzorovani bes, ki razbija vse okrog sebe, puščajo takšni dogodki v odraslem še

posebno pa v krhki otrokovi duši globoke travme. Sadizem, duševno in telesno trpinčenje, spolno izrabljanje, zanemarjanje skrbi za otroke, so okoliščine, v katerih odrasčajo tudi nekateri naši otroci. Povodi za takšno ravnanje so različni. Mučitelji so večkrat čustveno labilne, živčne, psihopatske ali celo psihotične osebnosti.

Otroci le redko sami povedo, kaj se z njimi dogaja. Molčijo iz strahu, nerazumljive ljubezni do grobih staršev, sramu, bojzani pred vrstniki. Majhni otroci niti ne morejo urediti svojih misli, prizadeti tega niso sposobni.

Največkrat trpinčenje naključno odkrijejo sosedje, učitelji, vzgojitelji, zdravniki; ponavadi tedaj, ko traja že dalj časa. Zato bi morali biti v okoljih, kjer so otroci, bolj pozorni na te pojave. Morali bi hitreje ukrepati: obvestiti socialno službo, policijo, izrabiti posebno telefonsko službo (SOS telefon za ženske in otroke, žrtve nasilja – 441 993 ali Klic v duševni stiski 313 715), v zelo akutnih primerih pa bi morali otroka oddati v posebno zavetišče, ki je pri nas za zdaj le še pobožna želja. Socialna služba obravnava prijavljeni primer in poišče najustreznejšo rešitev.

PETJA FAJDIGA-SEVER

Nadaljevanje z 12. strani

GLASBENA ŠOLA SLOVENJ GRADEC

razpisuje prosta dela in naloge

- UČITELJA KLAVIRJA, PRU ali P, za nedoločen čas,
- UČITELJA NAUKA O GLASBI IN KLAVIRJA, P, za nedoločen čas,
- UČITELJA KITARE, STU, za določen čas z nepolnim delovnim časom,
- UČITELJA SAKSOFONA, PRU ali P, za določen čas z nepolnim delovnim časom.

Začetek dela je 1. september 1991.

Učitelja klavirja bo na voljo dvosobno stanovanje.

Kandidati naj pošljejo prijave z življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev v 14 dneh po objavi razpisa. Nepopolnih prijav ne bomo obravnavali.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE Z ITALJANSKIM UČNIM JEZIKOM
PIRAN, Vojkova 1

razpisuje prosta dela in naloge

- UČITELJA RAZREDNEGA POUKA za 10 ur
- UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE
- UČITELJA ITALJANSKEGA JEZIKA
- UČITELJA RAZREDNEGA POUKA

Dela in naloge od točke 1. do 3. so za nedoločen čas. Dela in naloge pod točko 4. so za določen čas.

Pogoji:

- višja pedagoška izobrazba ustrezne smeri;
- osebni pogoji:

Kandidati morajo popolnoma obvladati italijanski jezik. Pri izbiri kandidata bodo imeli prednost pripadniki italijanske narodnosti.

Prijave z dokazili pošljite v 15 dneh na gornji naslov. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh.

GINNAZIJA CELJE CENTER, 63000 CELJE,
Ulica 29. novembra 1

razpisuje za nedoločen čas prosta dela in naloge

- PROFESORJA ANGLEŠKEGA JEZIKA, visoka izobrazba
- PROFESORJA NEMŠKEGA JEZIKA, visoka izobrazba
- PROFESORJA MATEMATIKE, visoka izobrazba

Kandidati morajo prijavi za razpis priložiti dokazila o strokovni in pedagoški izobrazbi ter kratek opis dozdajšnjega službovanja in usposabljanja za pedagoško delo.

Prijave za razpis sprejema do vključno 4. 5. 1991: Razpisna komisija pri Gimnaziji CELJE Center, Ulica 29. novembra 1, 63000 Celje.

Kandidati bodo o izidu razpisa obveščeni v štirinajstih dneh po izteku roka za prijave.

CENTER ZA KULTURO IN PROSVETO
V USTANAVLJANJU, C. B. E. 23, 68330 METLIKA

razpisuje dela in naloge

- UČITELJA KLAVIRJA
- UČITELJA HARMONIKE

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o glasbenih šolah:

- aktivno znanje slovenskega jezika
- dela in naloge razpisujemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili v 8 dneh po objavi razpisa na naslov:

Razpisna komisija, Center za kulturo in prosveto, C. B. E. 23, 68330 Metlika.

O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po poteku razpisa.

OSNOVNA ŠOLA DR. FRANCETA PREŠERNA RIBNICA,
Šolska ulica 2, 61310 RIBNICA

razpisuje prosta dela in naloge

1. UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA
2. UČITELJA NEMŠKEGA JEZIKA
3. UČITELJA SLOVENSKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA
4. UČITELJA GOSPODINJSKEGA POUKA
5. UČITELJA GLASBENE VZGOJE
6. UČITELJA BIOLOGIJE
7. UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE za nedoločen čas, od 1. 9. 1991.

Pod točko 6. in 5. bo mogoče med šolskim letom 91/92 dobiti stanovanje.

8. UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE za določen čas, od 1. 9. do 5. 10. 1991. Nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu.
9. UČITELJA MATEMATIKE za določen čas, s polnim delovnim časom (od 1. 9. 1991 – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)

Pogoj za zasedbo delovnih mest od točke 1. do 9. je končana ustrezna izobrazba višje ali visoke pedagoške smeri.

10. POMOČNIKA RAVNATELJA S POLOVIČNO UČNO OBVEZNOSTJO

Kandidat mora izpolnjevati pogoje, ki jih določa Zakon o osnovni šoli.

Začetek dela je 15. 8. 1991

Pogoji:

- 5 let delovnih izkušenj, opravljen strokovni izpit.
- Imenovan bo za 4 leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo 8 dni po objavi razpisa na naslov:

Osnovna šola dr. Franceta Prešerna, Šolska ulica 2, 61310 RIBNICA, s prispisom na ovojnici: Komisija za delovna razmerja.

GLASBENA ŠOLA FRAN KORUN-KOŽELJSKI VELENJE,
Jenkova 4

razpisuje prosta dela in naloge

- RAVNATELJA

Razpisni pogoji:

- visoka izobrazba in pet let delovnih izkušenj. Dela in naloge razpisujemo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Osebni dohodek po samoupravnem sporazumu.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA KOLEZIJA, Ljubljana, C. v Mestni log 46

razpisuje prosta dela in naloge

- UČITELJA GLASBENE VZGOJE, za nedoločen čas – visoka ali višja izobrazba ustrezne smeri.
- UČITELJA MATEMATIKE – TEHNIČNI POUK z znanjem računalništva, za nedoločen čas – visoka ali višja izobrazba ustrezne smeri.
- UČITELJA RAZREDNEGA POUKA, za določen čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom) – višja izobrazba ustrezne smeri.

Začetek dela za vsa objavljena dela in naloge je 1. september 1991. Poskusna doba traja 6 mesecev. Vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 10 dneh po objavi razpisa na gornji naslov. Kandidate bomo pisno obvestili o izbiri v 15 dneh po končanem zbiranju vlog.

OSNOVNA ŠOLA MARJAN NOVAK-JOVO
LJUBLJANA VIČ, Nanoška 2

razpisuje dela in naloge

- PREDMETNEGA UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE, za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)
- PREDMETNEGA UČITELJA GOSPODINJSTVA, za določen čas

Prijave z dokazili o izobrazbi pošljite tajništvo v 10 dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

Začetek dela je 1. septembra 1991.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD LAŠKO

razpisuje prosta dela in naloge

V organizacijski enoti Glasbene šole Radeče

- za oddelek v Radečah:
- UČITELJA KLAVIRJA, P ali PRU
- UČITELJA KITARE, PRU ali U
- UČITELJA KLARINETA, P ali PRU
- UČITELJA TROBIL, P ali PRU

– za oddelek v Laškem

- UČITELJA KLARINETA, P ali PRU
- UČITELJA TROBIL, P ali PRU
- UČITELJA BALETA IN KLAVIRJA, PRU
- UČITELJA FLAVTE, P ali PRU

Vsi za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

V organizacijski enoti OŠ Marjana Nemca Radeče

- UČITELJA GOSPODINJSTVA, za določen čas, s polnim delovnim časom, nadomeščanje delavke, ki je na porodniškem dopustu

V organizacijski enoti OŠ Primoža Trubarja Laško

- UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Kandidati naj pošljejo pisne prijave na naslov: Vzgojno-izobraževalni zavod Laško, Titova 3/II, 63270 Laško, in sicer v 15 dneh po objavi. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po izteku roka za zbiranje prijav.

OSNOVNA ŠOLA MOZIRJE.

razpisuje prosta dela in naloge

- PREDMETNEGA UČITELJA LIKOVNE VZGOJE, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- PREDMETNEGA UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- PREDMETNEGA UČITELJA ZEMLJEPISA-ZGODOVINE, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Z vsemi kandidati bomo sklenili delovno razmerje s 1. 9. 1991. Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o strokovnosti v roku 15 dni po objavi na naslov: Osnovna šola Mozirje.

O izbiri bomo kandidate obvestili v roku 15 dni po izteku roka za zbiranje prijav.

- ŠOLE V NARAVI!
- MATURITETNA POTOVANJA!
- ŠOLSKI IZLETI!
- POUK TUJIH JEZIKOV!

UGODNI ARANŽMAJI ARENATURISTA

- ARENATURIST – PULA ponuja ugodne aranžmaje v turističnih naseljih v Pulju in Medulinu. Vse sobe so v zidanih objektih, imajo tuš in WC.
 - ŠOLA V NARAVI ima dobre možnosti za delo in razvedrilo. Šola plavanja lahko poteka na prostem – v bazenih z morskovo vodo, ob slabem vremenu pa v zaprtih prostorih – v bazenih z ogrevano morskovo vodo. Za pouk so na voljo dvorane ali sejne sobe. Ob lepem vremenu je pouk lahko na prostem.
 - ŠOLSKI IZLETI – spoznajte lepote Istre in njeno bogato kulturno dediščino. Arena v Pulju je ena od treh na svetu, poleg tistih v Rimu in Veroni, a obenem najbolj ohranjena. Mesto je bogato z arheološkimi spomeniki in muzejem, ki je po svojih arheoloških zbirkah, zlasti rimskih, prvi v Jugoslaviji. Forum, Avgustov hram, zlata vrata, dvojna vrata, zbirka amfor in drugih razstavljenih predmetov v podzemlju arene, vse to spada v bogato dediščino preteklosti. In samo nekaj kilometrov stran je narodni park Brioni s številnimi lepotami in zanimivostmi.
 - MATURITETNA POTOVANJA – preden se neponovljiva dijaška leta spremenijo v spomine, si jih olepšajte z lepotami Istre: z ogledom slikovitega Motovuna, obiskom Brionskih otokov, preživite nekaj dni v Pulju, obiščite znani disko »Piramida« ...
 - POUK TUJIH JEZIKOV si obogatite s skupinskim bivanjem zunaj doma in službe in brez drugih obveznosti. Od voščil za »dobro jutro« do »lahko noč«, ob pouku in razvedrilu, izletih in športu se boste pogovarjali samo v tujem jeziku. Celo vodnik, ki vam bo razkazoval mesto, narodni park Brioni ali vas peljal na ribji piknik, bo z vami govoril samo v tujem jeziku, ki se ga učite.
- Za šport in razvedrilo so na voljo minigolf, namizni tenis, tenis, uporaba raznih športnih igrišč in rekvizitov...
- Za razvedrilo skrbijo disko, glasba v živo, razne prireditve...
- Na izlete greste lahko na Brione ali pa se prijavite za kulturnozgodovinski ogled Pulja, ribji piknik, obisk Limskega kanala in Motovuna... O programih in rezervacijah se lahko pogovorite tudi med bivanjem v Pulju.
- Cena celodnevne penziona na osebo je maja 189 din, junija 225 din. Na vsakih 25 oseb ima vodja ali učitelj bivanje brezplačno, na vsakih 45 oseb sta odobreni 2 (dve) brezplačni mesti.
- Se strinjate, da je ponudba zares ugodna?
- Do Pulja se pripeljete z avtobusom, vlakom, letalom...
- Za informacije in rezervacije smo vam na voljo!

Sektor za marketing, A. Smareglia 5, 52000 PULA
Telefon (0-52) 34-588, 23-811, 41-853
Telex: 25 323, 25 228; Telefax: (0-52) 42-138

Ste že naročeni na Prosvetnega delavca?

ČZP KMEČKI GLAS

61000 Ljubljana
Celovška 45
Prodaja: (061) 529-848
Tekoči račun: 50101-603-46470

KMEČKA KNJIŽNA ZBIRKA

A. Zidar: PRIDI K TOLMUNU	180 din	R. Radešček: SLOVENSKE LJUDSKE VRAŽE	180 din
S. Grizila: DVA MODRA ZVEZKA	150 din	Z. Volarič: PETI KORAK	150 din
J. Peternej: BUKOVCI	150 din	I. Čadež: KONTRABANT	180 din
M. Malenšek: PURGARJI	180 din	I. Sivec: GODEC PRED PEKLOM	180 din
A. Cerkovnik: BLISK	150 din	I. Malavašič: BRAZEM IZ GRAPE	180 din
J. Stabej: PRAVA STOLETNA PRATIKA	180 din	V. Florjančič: V SENCJI SOJENIC	180 din
D. Laimšček: CIRKUSANAR	120 din	F. Rudolf: ODPIRAM MLIN, ZAPIRAM MLIN	220 din
D. Košmrlj: POT KMEČKEGA LJUDSTVA V OF	150 din	R. Krapše: HIŠA BREZ VRNITVE	180 din
K. Leskovšek: TESAČI	120 din	I. Jereb: PREKLETSTVO	180 din
J. Zupan: VEDANEC	120 din	M. Tomšič: NOČ JE MOJA, DAN JE TVOJ	180 din
J. Sivec: POZABLJENI ZAKLAD	180 din	L. Lavrenčič: OSEM KRIŽANIH TOLARJEV	220 din
M. Stražisar: CIGANKA	180 din	M. Tomšič: KAŽUNI	180 din
I. Čadež: AJERJEV PETER	150 din	E. Jurič: POD PRISEGO	190 din
L. Črnogor: TRIINOSMDESET STOPNIC	180 din	B. Novak: LIPA ZELENELA JE	410 din
M. Tomšič: KAFRA	180 din	J. Javor: KDO ME SILI TEBE LJUBIT	190 din
F. Černigoi: JAVOROV HUDIČ	180 din	P. Škrinjar: DIVIJ VOLČIN	190 din
P. Škrinjar: PLAZ	150 din	F. Frančič: ROSA	160 din
T. Fornezzi: STO ŠTOSOV IN 1/2	100 din	P. Medvešek: NA RDEČEM OBLAKU	
S. Dokl: USKOŠKA PRINCESA	180 din	VINOGRAD RASE	320 din
M. Malenšek: ZLATI ROJ	180 din		

NAROČILNICA

Priimek in ime

Naslov

Poštna številka in kraj

Naročam knjige

Knjige bom plačal – po povzetju – v treh obrokih, prvi obrok povzetje.
Najnižji znesek 300 din.

Podpis:

Št. osebne izkaznice:

Knjige lahko kupite tudi v knjigarnah.

**ZAVOD
REPUBLIKE
SLOVENIJE ZA
ŠOLSTVO**

Knjige, ki so na zalogi

1. Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje	600.- din
2. Borut Šali: Splošne vaje	250.- din
3. Martin Lorbar: Pisarniška mehanizacija in avtomatizacija	110.- din
4. Vsaka domovina ima svoje nebo – 14. tekmovanje za Cankarjevo priznanje	205.- din
5. Vzgoja in izobraževanje romskih otrok v predšolskem in osnovnošolskem obdobju	200.- din
6. Naravoslovne dejavnosti od 6. do 8. raz. OŠ	650.- din
7. Ana Tomič: Teorija in praksa spremljanja pouka	280.- din
8. Slovenski jezik v osnovni šoli	38.- din
9. Marija Stanok: Slovstvena folklor v domačem okolju	200.- din
10. Terezija Uran: Matematika (OŠ za odrasle, gradivo za učitelje)	320.- din
11. Z. Glogovec, D. Žagar: Nadarjeni otroci v vrtcu	90.- din
12. T. Požek-Novak: Biokemijski eksperiment v šoli	300.- din
13. Zgodovina – katalog znanja za zaključni izpit v VIP družbo-slovno-jezikovna dejavnost	70.- din
14. Ljudmila Žalik: Nivojski pouk v klasični učilnici	150.- din
15. A. Vilfan: Leče, računalniški program za simulacijo sistemov leč	250.- din
16. Evalvacija programa življenja in dela v OŠ	300.- din
17. Obvestila srednjim šolam za delo v triletnih in štiriletnih smereh izobraževanja 1990/91	120.- din
18. J. Virk-Rode, J. Belak-Ožbolt: Razred kot socialna skupina in socialne igre	110.- din
19. R. Jazbec et al.: EKO Ruše 90	160.- din
20. Obvestila in strokovna izhodišča za delo VVO v šolskem letu 1990/91	120.- din
21. Slovenska narečja – zvočna kaseta	80.- din
22. A. Kozinc et al.: Učni jezik	50.- din
23. S. Pečjak, M. Gradišar: Razvijanje bralnih sposobnosti	40.- din
24. Franc Cvelbar et al.: Laboratorijske vaje iz fizike za 4. letnik naravoslovne smeri	160.- din
25. J. Sodja-Božič, M. Klasič: Analizna kemija	65.- din
26. Biologija – katalog znanja za zaključni izpit v VIP naravoslovno-matematična dejavnost	110.- din
27. Silvo Fatur: Brvi, ne mostovi	150.- din
28. Marjan Tamše: Rudarsko merjenje	140.- din
29. Gimnazijski program	50.- din
30. Marjan Hribar et al.: Električna	170.- din
31. Marjan Hribar et al.: Mehanika	70.- din

TEČAJI TEKSTILNEGA OBLIKOVANJA za učitelje in učence

- TEHNIKA BATIK
- SLIKANJE NA BLAGO
- BARVANJE VOLNE Z RASTLINAMI IZ NARAVE

PUHEK, d.o.o., Mala čolnarska 14, Ljubljana. Informacije in prijave telefon 061/221 801.

Šola ni šala

Kdor se prvo leto študija na Pedagoški akademiji še brucovski pohlevno vede, si kmalu pridobi dovolj izkušenj, da to navado prej ali slej opusti, še zlasti, če mu ni vseeno za čas, ki mu je na voljo. Žalostno je, a dogaja se, da tukaj le še malokdo malokomu verjame. Eno je biti kritičen do stvari, ki jih opaziš, nekaj drugega pa, če se v organizaciji kar naprej pojavljajo isti problemi in isti načelni odgovori nanje, ki pa nočejo in nočejo prinese rešitve. Videti je, da vse pre-pogosto govorimo drug mimo drugega. Koliko časa smo že izgubili z vročim razpravljanjem o enih in istih stvareh! Čudno je le to, da vsi »veslamo, barka pa se vrti na mestu.« Nemara bi bilo koristno premišljeno uskladiti zamahe? Najbrž bi morali vsaj za hipec postati in si prisluhniti.

Vpeljevanje visokošolskega študija prinaša kup problemov, ki jih ni mogoče preprosto in sproti rešiti. Toda življenje teče po svojih zakonih naprej in rodovi se izmenjujejo. Ko se končno spametuješ, skrbiš za to, da v šoli nisi kakšno uro preveč, sploh pa ne pri predmetih, pri katerih udeležba ni obvezna. Vseeno pa so še ljudje, ki jih je vredno spoštovati. To so tisti, ki prisluhnejo svoji notranjosti. Veliko zahtevajo od sebe in drugih, živijo za svoj poklic, počnejo tudi marsikaj, čemur bi se lahko ognili. Ob njih začutiš, da je vredno študirati, sodelovati na predavanjih, izrabiti čas, namenjen študiju.

Med študijem včasih naletiš na vsebine, ob katerih ne moreš verjeti, da je to res tisto, kar ti bo nekoč koristilo...

Zgodi se tudi, da po nekaj urah čakanja – ob »luknji« v urniku – na pevske vaje začutiš, da si ob vsem, kar te jezi vsak dan znova in znova, vseeno rad na tej naši Akademiji. Vse bolj se zavedaš, da čas mineva. Ostajajo spomini. Ponavadi le najlepši.

Kmalu mi bodo zaupani otroci. In odgovorna bom – za vsakega od njih.

VERONIKA FTIČAR

Raziskava o bralni pismenosti

V približno 200 osnovnih šolah poteka ta čas raziskava o bralni pismenosti učencev. Opravlja jo pedagoški inštitut, v sodelovanju z zavodom za šolstvo, in sicer v okviru mednarodne zveze za preverjanje učinkov šolskega izobraževanja – IEA. Iz pisma šolam povzemamo, da je Slovenija članica tega združenja od leta 1988 in da od leta 1989 potekajo tudi dejavnosti v zvezi s to raziskavo. V letu 1990 je bilo opravljeno pripravljeno (poskusno) testiranje na 15 šolah, glavna raziskava pa bo opravljena letos aprila na reprezentativnem vzorcu učencev, starih od 9 do 10 let (3. razred) in od 14 do 15 let (8. razred). Raziskava je anonimna in poteka po natančno določenih navodilih mednarodnega odbora, ki je sestavljen iz najvidnejših strokovnjakov na tem področju. Njen namen je ugotovljati trenutno raven bralnih sposobnosti otrok in spremljati znanje vsakih nekaj let. Ugotovljali bodo osnovno bralno sposobnost v vsakem sodelujočem šolskem sistemu in povezanost bralne sposobnosti v različnih šolskih sistemih z značilnostmi šolske organizacije z vsebino pouka, poučevanjem in drugimi kulturnimi dejavniki. Na podlagi teh raziskav naj bi izdelali mednarodno veljavna merila osnovne bralne sposobnosti in primerjavo ravni branja s socialno-ekonomskimi in drugimi vzgojno-izobraževalnimi kazalniki. Odgovori naj bi tudi omogočili upeljevanje novih vsebin in metod dela pri bralnem pouku. V raziskavo so zajeti z bralnimi nalogami učenci, z vprašalniki pa učenci, njihovi učitelji in ravnatelji.

Strah pred prihodnostjo

Pred letom sem navdušena napisala prispevek Hura za pre-novo. Letos je ta vznoseni hura nekoliko oslabil. Sem morda ne-učakana, naivna? Lepe besede in obeti o drugačni šoli so se izgubili. Pojavile so se zamisli v šoli v soboto, o prosti sredi; oživlja lik o močehem, pridnem in ubogljivem učitelju, ki mora ubogati in poslušati ravnatelja, največjega razsodnika o vsem. Le kje je pri nas »delavnica« za takšne ravnatelje? Ravnatelj bi moral biti popoln: dober pedagog, podkovan v vseh predmetih, usposobljen za prihodnost; pogumen do oblasti, avtoritativen do učiteljev, obenem pa človeški do vseh. In to nekateri pričakujejo od ljudi, ki so doslej le »predstavljali šolo in bili odgovorni zanj«, večino pedagoškega dela pa so opravili njihovi pomočniki ali pa kar učitelji sami.

Kako bodo izbrani ravnatelji? Zda, ko si prizadevamo za svobodo duha, ki je potrebna za ustvarjalno delo, ko pripravljamo kataloge znanja (kot pomoč in spodbudo za drugačno, bolj razgibano delo), nas plašijo z novimi strahovi, da bo vse zamrlo. Je mogoče še koga hitreje preplašiti kot učitelja? Njegovo delo je javno, vsem na očeh in že zaradi tega zahtevno. In da temu dodamo še strah pred ravnateljem, strah za delovno mesto? Čudna prenova.

Razočarani smo bili že jeseni, ko so ure za posamezne predmete in razrede ostale nespremenjene. Kaj pa obljube o razbremenitvi učencev? In ure za izbirne predmete, ki bi jih učenci z veseljem obiskovali? Učenci so v anketi zapisali, da si želijo več ur, ko bi se lahko pogovarjali o svojih težavah, o svojih željah, se sproščeno igrali. Vsa leta smo si prizadevali za storilnost, kljub temu pa je obilica podatkov in nujnega znanja splahnela. Kje je tisti model šole, ki bo pravi? Potrebujemo ga zdaj, ne čez deset let.

Kje so za januar napovedane spremembe? So bile le obljube za naivne volilce? Smo neučakani ali naivni? Šola naj vzgaja in dela za življenje – življenje pa teče mimo nje.

Kje je naša prihodnost? V mladini? Slabo kaže. Premalo jo pripravljamo na življenje, preveč jo omejujemo in preozko vzgajamo.

In vendar ostajamo optimisti.

ELIZABETA VARDIJAN

Gregorčki 91

Naše učence že dalj časa spodbujamo k raziskovanju etnografskih posebnosti po vaseh našega šolskega okoliša, da spoznavajo bogato kulturno tradicijo mesta Trzič.

Tako so učenci osnovne šole heroja Bračiča v Trziču na enem izmed kulturnih dni prikazali delo, način življenja in ljudske običaje. Pripravili so zanimivo fotografsko razstavo starejših hiš, gospodarskih poslopij, kmečkih domov, lepo oblikovanih portalov in oken. Na fotografijah in v zapisih učencev bodo ostali stari kmečki domovi, ki jih bodo zamenjale nove hiše. Delo, navade in običaji iz naše preteklosti so upesnjeni tudi v ljudski pesmi, zato so pripravili za kulturni dan recital tistih ljudskih pesmi, ki izvirajo iz Trziča in okolice. Ob iskanju ljudi in v pogovorih z njimi, še posebno z nekaterimi trziškimi ljudskimi pesniki, so spoznavali narečje in značilne izraze, ki jih danes ne uporabljamo več. Vodilo tega kulturnega dne je bilo: ohranimo in spoštujemo ljudsko izročilo.

Z drugim kulturnim dnevom smo skušali staršem in drugim obiskovalcem pokazati delo interesnih dejavnosti naših učencev. Učenci, člani fotokrožka in literarnega krožka, so pripravili fotografije in zapise o trziških kulturnih spomenikih ter izdali časopis Vodnik po Trziču. Obiskovalci so si ogledali razstavo del učencev, ki je prikazala njihove tehnične, likovne in oblikovne dosežke. Izpeljava tega kulturnega dne je posneta na videokaseti, o tem pa je pisalo tudi šolsko glasilo Stezice, ki smo ga izdali ob kulturnem dnevu.

Enega od kulturnih dni smo namenili pomladi. Učenci so s samostojnim iskanjem oblikovali zanimiva poročila o spomladanskem delu, zbrali so pregovore o pomladi, o spomladanskih navadah, pisali so pesmi in jih peli, pripravili razstavo cvetlic, ki rastejo v tem letnem času, zanimivo so ilustrirali besedila nekaterih pisateljev o pomladi in pripravili program, s katerim smo sklenili pomladno temo.

Letošnji kulturni dan smo pomenovali Gregorčki 91. Učenci so raziskovali trziške šege in navade, povezane s pomladnim praznikom – Gregorjevim. Seznanjali so se z obrtni in delom, ki so dajali Trzičanom kruh. Povabili smo mojstra Nejka Kosmača, da je učencem in obiskovalcem pokazal trziško šušarsko posebnost – čevljarstvo svetilko ter pojasnil njen pomen. Jože Zaplotnik je predstavil delo v šušarski delavnici, Mato Mežek pa je skupini učencev pripovedoval o starih trziških šušarskih običajih, delu, praznovanju in svojem pesnikovanju. Učilnice so postale delavnice, v njih so

učenci izdelovali predmete, povezane z našo preteklostjo. V tehnični učilnici so učenci izdelali gregorčke, ter jih na predčr Gregorjevega nesli v splovu skozi Trzič, jih razstavili v Kurnikovi hiši, nekaj pa spustili po Trziški Bistrici.

Kulturni dnevi imajo pomembno vzgojno vlogo. Učencem je treba ne le zbuditi zanimanje za preteklost, za naravo in kulturno dediščino, temveč je treba naučiti, da bodo to dediščino tudi znali spoštovati in ohraniti za prihodnje rodove.

JOŽICA KODER

**Tu bi bil lahko ?
VAŠ OGLAS**

Pred sto leti

Prvi maj

Prvi maj se po novi navedbi naučnega ministra na srednji šoli ne sme več praznovati; pred sto tega pa so se počitnice obojestransko pošteli. Popotnik 1891, str. 14.

Važna novica roditeljem in učiteljem

Tožbe se vedno množijo, mladina trpi v šoli škodo zdravju. Vzrok temu so mnogi krivi, treba bode velikega napora, da se odpravijo ti šolski nedostanki, z ozirom na zdravje mladine država za drugim. Mnogo zla vzrokov v šoli zlasti napačno sedenje pri pisanju, vsled česar se javi pogosto zakrivljenje hrbtenice, zvišanje prave lopatke, kratka sapa, druge bolezni. Da se ti zdravilni škodljivi pojavi odpravijo, morajo kaj se je v šoli svetlovalo in mnogo pisalo, vendar pa pobaška v tem oziru še ni bilo zaslediti, morda zato ne, ker se odčen korak dosedaj še ni storil. A sedaj se je to prašanje jelo nas resno uvaževati. 4. t. m. zbirala je v Pragi anketa sestavljena iz članov obeh oddelkov kr. šolskega sveta, iz doktorjev zdravilstva kot zastopnikov (šolskega) zdravstva in iz članov učiteljskega sveta, ki se je s tem predmetom bavila. Predsedoval ji je spod František Zabuscha in je nglasno se je sklenilo, naj se šol odpravi nagnena (poševna) pisava ter uvede v vseh ljudskih meščanskih in srednjih šolah končno pismo, katero ne le dopušča, ampak celo zahteva pmernejšem pravilnejše sedenje. Priporoča se le, da se vadi v krkih vrstah...

Popotnik 1891, str. 14.

ELEKTROMECHANIKA
JELOVŠEK ☎ (061) 752-782
Drenov grič 159, 61360 VRHNIKA

POPRAVLJA IN SERVISIRA VSE VRSTE

- grafoskopov
- diapojektorjev
- episkopov
- mikroitalcev
- kinopojektorjev 8, 16, 35 mm
- ojačevalnih naprav
- magnetofonov
- gramofonov
- radiokasetofonov
- avtomobilskih radio aparatov
- manjših gospodinskih strojkov

IZDELUJEMO:

- ojačevalne naprave moči 30 W, 60 W, 120 W, 240 W, 400 W
- zvočne bokse moči 40 W, 80 W, 150 W, po naročilu tudi večjih moči z vgrajenimi domačimi ali tujimi zvočniki
- ojačevalne naprave z vgrajenim radiokasetofonom s 100 W izhodom, primerne za ozvočenje tovarniških hal, šol, dvoran in podobno
- mixerje – možnost priključitve 8 ali več mikrofonov
- mixerje za disco klube

VGRAJUJEMO RADIOAPARATE V AVTOMOBILE

IZDELUJEMO ELEKTRONSKA VEZJA

MONTIRAMO IN VZDRŽUJEMO OZVOČENJA

SVETUJEMO PRI DELU Z AV SREDSTVI

VGRAJUJEMO ORIGINALNE REZERVNE DELE

NA ZALOGI IMAMO VEČ VRST PROJEKCIJSKIH ŽARNIC

SVETUJEMO PRI OPREMLJANJU ŠOL IN KABINETOV Z AV SREDSTVI

Za vse informacije in pojasnila pokličite dopoldan od 8.00 – 10.00 in popoldan od 16.00 – 18.00 na telefon: (061) 752-782

Iskra, Vega, Liesegang, Meopta, Ei, RIZ, Grundig, Philips, Montarbo, Dinacord, RCF